

NORSK

veterinær

TIDSSKRIFT

NUMMER 3/2016 • 128. ÅRGANG

Redder liv i Kambodsja

Et møte med veterinær
Charlotte Søyland // 196

Norges ledende leverandør av legemidler og handelsvarer til veterinærer

Vi fokuserer på kompetanse
og leveringsevne - de beste
forutsetninger for å levere
kvalitet til dine kunder.

Nå starter årets flåttseason

Vi fører alle registrerte lege-
midler mot flått.

APOTEK 1 SVANEN HAMAR

Strandgata 43, 2317 Hamar. Telefon: 62 54 11 11 - Faks: 62 54 11 01.
Åpningstider: Mandag - fredag: 09:00 - 17:00

 APOTEK 1

Vår kunnskap - din trygghet

innhold

Norsk veterinærtidsskrift

Besøksadresse

Keysers gt. 5, 0165 Oslo

Postadresse

Pb. 6781 St. Olavs pl, 0130 Oslo

Sentralbord 22 99 46 00

Faks 22 99 46 01

nvt@vetnett.no

www.vetnett.no

Redaktør

Informasjonssjef Steinar Tessem

steinar.tessem@vetnett.no

Tlf. 400 42 614

Veterinærmedisinsk redaktør

Professor Stein Istre Thoresen

Redaksjonssekretær

Mona Pettersen

nvt@vetnett.no

Faglige medarbeidere

Førsteamanuensis Sigrid Lykkjen

Forsker Tormod Mørk

Professor Trygve T. Poppe

Professor Yngvild Wasteson

Veterinær Helene Seljenes Dalum

Stillingsannonser

Redaksjonssekretær

Mona Pettersen

nvt@vetnett.no

Tlf. 905 77 619

Reklameannonser

HS Media

Mona Jørgensrud

mj@hsmedia.no

Tlf. 62 94 10 32

Utgiver

Den norske veterinærforening

ISSN 03325741

Trykkeri

X-idé as

Marcus Thranes vei 100,

1472 Fjellhamar

Tlf. 996 96 370

wenche@xide.no

Norsk veterinærtidsskrift trykkes på
svanemerket miljøpapir.

Forsidebilde: Minefelt i Kambodsja /
Charlotte Søyland

Foto: Shutterstock / Oddvar Lind

■ Leder

Veterinærvakten – quo vadis? *Hans Petter Bugge* 144

■ Nyheter

Veterinærer i media. *Steinar Tessem* 148

■ Debatt

Ikkevaksinerte hunder fritt over grensen. *Siv Finstad* 150

Feilaktig fra Finstad. *Hallgeir Herikstad* 152

■ Fagaktuelle

Aktuelle sykdomsutbrudd og diagnoser fra Veterinærinstituttet og Mattilsynet
Redigert av Tormod Mørk, Veterinærinstituttet 154

Nytt fra Helsetjenestene. *Redigert av Vibeke Tømmerberg* 165

Legemiddelnitt 169

Doktorgrad: Snorre Gulla: Vaksinerings av rensefisk mot bakteriesykdommer
kan være nødvendig 170

Doktorgrad: Helene Thorsen Rønning: Raskere påvisning av matforgiftning
forårsaket av bakterier fra slekten Bacillus 173

■ Yrke og organisasjon

Høy arbeidsglede blant smådyrveterinærene – men forbedringspotensial
på god kollegial adferd. *Eva Egeberg* 174

Nye spesialister innen smådyrsykdommer. *Ellef Blakstad* 180

Diplomates som utfører sin aktivitet i Norge 182

Koorimp - en del av veterinærprofesjonen - i ny innpakning. *Trygve Grøndalen* 186

Portrettet: Minerydding i Kambodsja 196

Veterinærdagene 2016: Mange høydepunkter på Hamar. *Oddvar Lind* 202

Offensiv stemning før lønnsoppgjøret. *Oddvar Lind* 203

Presidentens hjørne. *Torill Moseng* 204

■ Navn 206

■ Kurs og møter 212

Hans Petter Bugge
Generalsekretær

Kartlegger behovet for å endre veterinære vakt-distrikter

Veterinærforeningen spør i disse dager sine medlemmer i Produksjonsdyrveterinærers forening (PVF) og medlemmer som er registrert i den kommunale, kliniske Veterinær-vakten om det er grunnlag for å endre denne.

Bakgrunnen for dette er at Landbruksdirektoratet, som fra 1.1.2016 har fått hjemmel til å foreta endringer i tilskuddsberettigede veterinærdistrikt, nylig har bedt fylkesmennene i alle landets fylker om å vurdere om det er behov for å gjøre endringer i landets veterinære vakt-distrikter.

Hensikten med spørreundersøkelsen som er sendt ut til våre medlemmer i PVF og registrerte vakt-deltagere er at den skal gi oss en best mulig oppdatert oversikt over de faktiske forhold i landets 161 vakt-distrikter. Det vil gi oss et godt grunnlag for en faktabasert og meningsfylt dialog med Landbruksdirektoratet om Veterinærvakten.

Veterinærforeningen forventer derfor at alle medlemmer som blir spurt svarer på undersøkelsen med utfyllende og ærlige svar.

Veterinærvakten – quo vadis?

I år er det 11 år siden det store slaget om Veterinærvakten ble utkjempet mellom Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Den norske veterinærforening. I flere år hadde LMD fått Veterinærforeningen til å utsette reelle forhandlinger om vakten for neste år til etter sommeren. Når vi så kom til «etter sommeren», kunne LMD diktere betingelsene uten at vi kunne gjøre noe, fordi avtalen automatisk ble fornyet for et år med mindre den ble sagt opp med 6 måneders varsel. I 2004 hadde vi fått nok av dette taktikkeriet og sa opp avtalen i juni samme år.

Forhandlingene som fulgte på nyåret 2005 ga grunnlaget for den vaktordningen vi har i dag med 161 ambulante vakter fordelt utover landet. Her skal det skytes inn at de 5 overgripende stasjonære vaktområdene som ble opprettet allerede i 2006 på veterinærenes regning ved at den totale vakt-potten ble omfordelt etter avtale mellom LMD og Veterinærforeningen ble nedlagt i 2014. Det var daværende statsråd Listhaug som fant å kunne spare 3 millioner kroner på statsbudsjettet ved å trekke inn vaktgodtgjørelsen til disse 5 områdene, til tross for at det hele tiden hadde vært en klar forutsetning at foreningen (og senere i samråd med kommunenes organisasjon, KS) kunne omfordele vaktmidlene så lenge ikke den totale rammen ble overskredet.

I forbindelse med endringen i dyrehelsepersonellovens § 3 ble ansvaret for veterinær-dekningen og Veterinærvakten overført til kommunene. Det var KS som overtok vaktforhandlingene med oss, men det var kommunene som skulle inngå avtale om deltakelse i vakt med de enkelte veterinærene. Pengene kom som før fra LMD i form av en bevilgning over statsbudsjettet. DNV mistet altså retten til forhandlinger om vaktgodtgjøringens størrelse, men beholdt retten til å forhandle om vaktens arrondering. I rettferdighetens navn må det likevel sies at størrelsen på vaktgodtgjørelsen hvert år har blitt oppjustert i samsvar med forventet lønns- og prisvekst.

Perioden med forhandlinger med KS har ikke vært udelt enkel. Vi har opplevd en forhandlingsmotpart som har hatt for lite kunnskap om og

Din leverandør av legemidler og handelsvarer til dyr

Med over 25 års erfaring er VESO Apotek veterinærens foretrukne totalleverandør av legemidler, vaksiner og handelsvarer.

Besøk oss på www.vesoapotek.no

Ullevålsveien 68 • Pb 300 Sentrum • 0103 Oslo Tlf 22 96 11 00 • Fax 22 96 11 11

leder

manglende interesse for de faktiske forhold i det veterinære Norge. Vi har også opplevd at mange av våre kommuner har mangelfull kunnskap om forhold rundt Veterinærvakten. Nå har imidlertid det sentrale ansvaret for Veterinærvakten blitt overført fra KS til det relativt nyopprettede Landbruksdirektoratet (LDir). Den kontakten vi til nå har hatt med LDir har vist at de har betydelig interesse for ordningen. Denne interessen har blant annet vist seg i et brev til Fylkesmennene, med kopi til Veterinærforeningen, hvor de ber om synspunkter på hvordan Veterinærvakten fungerer. Fylkesmannen i Nordland har i sin tur sendt brev til kommunene og landbruksorganisasjonene i Nordland hvor de ber om innspill. Vi har i denne forbindelse, på bakgrunn av en henvendelse fra en årvåken vakt deltaker og lokalpolitiker, gått ut til våre medlemmer i Nordland for informasjon slik at vi også kan gi våre kommentarer til vaktforholdene i Nordland. Vi må regne med at tilsvarende brev vil gå ut fra de øvrige fylkesmennene i landet.

Etter at Veterinærvakten har eksistert i 11 år i sin nåværende form er det på høy tid med en gjennomgang av ordningen. At styringsverket også mener det samme er gledelig. Den kontakten vi til nå har hatt med LDir er svært positiv. De har gitt klart uttrykk for at de ikke vil foreslå endringer i Veterinærvakten uten først å drøfte dette med oss. En avgjørende forutsetning for at vi skal kunne ha meningsfylte samtaler med LDir om Veterinærvakten er at må vi vite hva veterinærene og vakt deltakerne mener om dagens ordning. Vi kan ikke gå i møte med LDir uten detaljert kunnskap om tingenes tilstand. Vi vil derfor i løpet av kort tid gå ut med en spørreundersøkelse til medlemmene generelt og vakt deltakerne spesielt hvor vi ber om svar på noen sentrale spørsmål i forbindelse med Veterinærvakten. Vi kommer i denne forbindelse også til å be om at lokallforeningene engasjerer seg og deltar i vurderingen av de svarene som kommer inn.

Veterinærvakten er en av de viktigste bærebjelkene i dyreholdet i Norge. Det er veterinærene som vet om og hvordan den fungerer og det er veterinærene som må sitte i førersetet når ordningen skal evalueres og endringer skal foreslås og gjennomføres. Det er derfor viktig at alle deltar i spørreundersøkelsen og gir utfyllende og ærlige svar.

Hans Petter Bugge

Generalsekretær

Han har det vondt, men kan ikke fortelle hvor...

VetScan AS

MR egner seg svært godt til undersøkelse av hjerne, rygg, nakke og ledd.

Maskinene vi bruker er svært avanserte høytesla MR (1,5 T) som gir bilder av ypperste kvalitet. CT maskinen er en 256- snitts maskin, noe som gir meget detaljerte bilder.

Undersøkelsen gjennomføres av radiograf sammen med veterinær. Bildene avleses av våre erfarne radiologer (Dipl. ECVDI / ACVR). Rapport og bilder mottas normalt innen 24 timer (akuttpasienter innen 2 timer).

Oslo:

Bergen:

Stavanger:

Trondheim:

Kristiansand:

Tønsberg:

Alle hverdager, også kveld og helg

Alle hverdager, også kveld og helg

Ved behov

Ved behov

Ved behov

Ved behov

Nyhet!

Time på dagen
i Oslo og Bergen

Se www.vetscan.no for mer informasjon om våre tjenester og påmelding til vårt neste kurs.

E-post: jo@vetscan.no
Tlf.: 988 38 800

Veterinærer i media

Foto: Torbjørn Tandberg

Minister mot antibiotikaresistens

Av omsyn til folkehelse har vi i norsk landbruksnæring ein offensiv strategi for å få ned bruken av antibiotikum til husdyr, skriv landbruks- og matminister Jon Georg Dale i ein kronikk. No lanserar han ein handlingsplan for Landbruks- og matdepartementet sin sektor. Viktige tiltak er å halde fram arbeidet med at Noreg, som det einaste landet i Europa, unngår at svinehaldet har eit reservoar for resistente bakteriar. Vi vil greie ut forskriftskrav om testing av røktarar og andre som har kontakt med svin, styrke tilsynet med veterinærane sin bruk av antibiotikum til produksjons- og kjæledyr og reservere enkelte kritiske antibiotika til menneske. Dale skriv at den heldige situasjonen i Noreg skuldast mellom anna god helse hos dyr som fører til mindre behov for antibiotikum og restriktiv praksis hos veterinærane når det gjeld bruk.

Nationen, 18. mars 2016

Bakteriekrig i grisefjøset

Bakterien MRSA, som er resistent mot antibiotika, sprer seg i norske fjøs. – Jeg vet ikke hva jeg kunne gjort annerledes, sier grisebonden Arvid Varhaug i Hå kommune på Jæren. Han måtte slakte alle de 1500 grisene sine i august 2015 da antibiotikaresistente bakterier ble funnet i en rutinekontroll av Mattilsynet. Varhaug produserte grisunger som han solgte videre til rundt 50 andre gårder i distriktet. Smitten hadde spredd seg til fem andre gårder før den ble oppdaget. Til sammen 4500 griser ble slaktet i dette utbruddet. En EU-undersøkelse fra 2010 som

omfattet 24 land og 5000 besetninger viser at det er klar sammenheng mellom størrelsen på en grisegård og funn av MRSA-smitte. I ettertid har det ifølge professor Henning Sørum ved Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi ved NMBU Veterinærhøgskolen vist seg at problemene øker. Han sier at MRSA-smitten først og fremst er et problem for menneskene som jobber i produksjonen. MRSA kan overføres via kjøtt, men hvis grisen er håndtert riktig i slakteriet, og kjøttet varmebehandles, vil smitterisikoen være svært lav, ifølge Henning Sørum.

NRK Dokumentar, 14. mars 2016

Saukeveld med veterinær i Stryn

- Vi har vore heldige og fått veterinær Charlotte Haukaas til å kome og snakke om lamming, parasittbehandling og kosidiose. Det siste er emne der forskning og nye behandlingsmåtar og -middel gjer det klokt å lytte til veterinæren, skriv Arne M. Sølvberg, leiar Stryn Sau og Geit. Det kan vere godt for nokon kvar av oss å vera best muleg fagleg førebudd før lamminga startar, seier Sølvberg.

Fjordingen, 29. mars 2016

Fortsatt dør for mange laks

- Et svinn på 20 prosent etter utsett av laks i sjø er flaut, vondt og ekkelt. Det er ikke godt nok, sa Brit Hjeltnes, fagdirektør fiskehelse, da hun nylig la frem Veterinærinstituttets Fiskehelse rapport. Hun viste til at det er mye

lavere dødelighet på Færøyene og at det er mulig å få ned dødeligheten her til lands. Hjeltnes sa at enkeltlokaliteter i Norge har under to prosent svinn noe som viser at det er mulig å bli bedre. Fiskehelse rapporten dokumenterer at det er flere grunner til at dødeligheten er høy. Mye laks dør på grunn av dårlig smoltifisering og i forbindelse med behandling. Velferd ved transport er også en påkjenning. Lakselus er fortsatt den største utfordringen i oppdrettsnæringen. Hjeltnes påpekte at det er et velferdsproblem at en god del fisk dør i forbindelse med lusebehandling.

Fiskeribladet Fiskaren, 18. mars 2016

Frykter super-lus

Professor Tor Einar Horsberg ved NMBU Veterinærhøgskolen frykter at lakselus blir resistent mot ferskvann. Årsaken er at ferskvann blir brukt i nye avlusningsmetoder i oppdrettsnæringen. Horsberg forteller til iLaks at risikoen ved økt bruk av ferskvann mot lakselus er et tema som blir viet stor oppmerksomhet. Mattilsynet er bekymret for den økte bruken av ferskvann og har bedt Veterinærinstituttet utrede problemstillingen.

Sunnmørsposten, 29. februar 2016

Dramatikk i sauefjøset

Rundt 100 sauer falt ned i en gjødselkum i Sandnes i Rogaland da gulvet i driftsbygningen der saue oppholdt seg kollapset. Tre av saue døde, resten ble berget. Tre personer ble sendt til legevakten etter å ha pustet inn gjødselgass under bergingsaksjonen. Veterinær Sveinung Haukalid kom til Kylles i Sandnes for å vaksinere saue. Etter at saue var samlet, kom det plutselig et brak og alle 100 saue ble liggende i gjødselkummen. Haukalid forteller at hendelsen gikk mye bedre enn han først fryktet takket være en snarrådig bonde som fikk tappet ut en del av gjødselen slik at saue fikk hodet over gjødselen og beina på gulvet.

NRK Rogaland, 14. mars 2016

Foto: Trygve T. Poppe

Av omsyn til folkehelse har vi i norsk landbruksnæring ein offensiv strategi for å få ned bruken av antibiotikum til husdyr.

Jon Georg Dale, Landbruks- og matminister

Veterinær slutter som tippesjef

Eter å ha ledet Norsk Tipping på Hamar siden 2009, har Torbjørn Almlid etter eget ønske valgt å gå av ved kommende årsskifte. Hva han skal gjøre etterpå er ikke helt bestemt. Han har flere styreverv og sier det kan være spennende å gå tilbake til røttene. Veterinæren Almlid har en doktorgrad i genetikk. I de årene han har ledet Tippinga, har det skjedd en rivende teknologisk utvikling der spillmarkedet er blitt digitalisert. Almlid er stolt over hvordan Norsk Tipping har utviklet ansvarlige rammeverk rundt spillene og samtidig har god kontroll på omfanget av problemspillere.

Hamar Arbeiderblad, 12. mars 2016

Et svinn på 20 prosent etter utsett av laks i sjø er flaut, vondt og ekkelt. Det er ikke godt nok.

Brit Hjeltnes, Fagdirektør fiskehelse Veterinærinstituttet

DiReNe® støtter nyrefunksjonen

TILSKUDDSFØR TIL HUND OG KATT

Aktive innholdsstoffer:

- **REISHI** – reduserer irrasjon i nyrevevet og forbedrer blodsirkulasjonen
- **ASTRAGALUS** – fremmer nyrenes filtrasjon og har saltreducerende effekt
- **TRANEBÆR** – antioksidant effekt og kan hindre bakteriens tilheftning til urinveiene
- **YUCCA** – reduserer opptak av nitrogen fra tarmen
- **QUERCETIN** – reduserer oksidativ stress
- **GURKEMEIE** – antioksidant effekt
- **CHITOSAN** – absorberer fosfor

Dr. Baddaky®

Sammen med veterinæren til
det beste for dyret.

www.dr.baddaky.no

Ikkevaksinerte hunder fritt over grensen

Dette var overskriften i Fædrelandsvennen (FVN) 10.10.15 hvor tollsjefen i Kristiansand og en seniorinspektør i Mattilsynet (MT) stod frem og erkjente at hunder som ikke skulle vært inne i Norge likevel har kommet inn. Bør jeg som smådyrpraktiserende veterinær i privat praksis mene noe om dette?

Undertegnede fikk 07.10.15 kjennskap til at tollbetjentene ved grensekontrollen i Kristiansand var blitt instruert av ledelsen i Tollvesenet og det lokale MT om å slippe gjennom hunder som ikke oppfylte kravene til innreise. Tollbetjentene var ubekvemte med denne praksisen og hadde forsøkt å ta det opp internt via sin fagforening, men de fikk munnkurv av ledelsen og beskjed om at de ikke ønsket interne varslere i sitt system. I mine øyne har jeg som veterinær en varslingsplikt når jeg får kjennskap til en sak som dette. Enkelte av kollegaene jeg har diskutert denne problemstillingen med har imidlertid vært åpne på at de syntes det var bra at jeg valgte å varsle om dette da jeg fikk kjennskap til dette, men at de nok selv ikke hadde valgt å ta det videre.

Jeg spør meg, hvorfor er det slik at enkelte veterinærer velger å unngå å engasjere seg i noe som potensielt har så store konsekvenser for både dyre- og folkehelsen? Skyldes det mangel på tid i en hektisk klinikkhverdag? Er de konfliktsky, eller skyldes det lojalitet overfor kollegaer i MT som gjør at kritikkverdige forhold ikke flagges? Og hva med våre kollegaer innad

i MT, var det noen av disse som stilte kritiske spørsmål til denne praksisen innad i MT? Hva slags rutiner har MT for intern varsling av kritikkverdige forhold? Det er i alle fall et demokratisk problem hvis grunnen til at man lar være å ytre seg kritisk, er frykt for følgene.

Hva gjør man når man får kjennskap til kritikkverdige forhold? I mangel på å vite eksakt hvor dette hørte hjemme sendte jeg 08.10.15 bekymringsmelding til både Riksrevisjonen, Politiet, Mattilsynet og Landbruks- og Matdepartementet. Jeg ønsket å gå den formelle veien, i håp om at dette var noe det raskt kunne ordnes opp i på en ryddig måte. Flertallet av de jeg har rådført meg med, både innledningsvis og senere i prosessen, har imidlertid ment at media er veien å gå hvis man ønsker at noe skal skje. Betyr det at vi egentlig ikke har tiltro til at vi kan rydde opp i egne rekker? Det er jo i tilfelle ganske skremmende.

For meg handler denne saken om bransjetilhørighet og yrkesstolthet. Jeg ønsker meg et faglig sterkt forankret MT som jeg stolt kan referere til. Min agenda har aldri vært å skulle finne noen sydebukk innad

Kjæledyr som krysser grenser:
Debatten handler om håndtering av
kjæledyr som kommer fra utlandet og
skal inn i Norge.

i Mattilsynet, men jeg synes det har vært berettiget å stille noen kritiske spørsmål til hvorfor denne løsningen ble valgt samt bevisstgjøre og ansvarliggjøre den eller de som tok beslutningen om å åpne grensen i Kristiansand. For meg er det i iallfall klinkende klart at dette er noe vi som veterinærer både i MT og i klinisk praksis bør diskutere høyløst. Vi må våge å stille kritiske spørsmål. Såpass takhøyde bør det være innad i fagmiljøet. Og vi må forvente å få gode svar fra den eller de som var ansvarlig for å ta disse avgjørelsene.

Landbruks- og Matdepartementet definerte min varslings av denne saken som en mellomting mellom en bekymringsmelding og en varslings sak og gjorde meg oppmerksom på hvilke negative reaksjoner jeg kunne forvente å oppleve som varsler. Det har jeg dessverre allerede fått erfare til tross for at jeg har varslet de rette instanser på en ryddig måte. Dette er uten tvil et forsøk på å undergrave min integritet og troverdighet. Jeg klarer ikke å finne et eneste argument for at jeg har noe å vinne med å stå frem som varsler i en så sensitiv sak som denne. Hadde jeg ikke varslet, ville også jeg ha vært endel av problemet.

Saken har vært preget av en total ansvarsfraskrivelse fra det lokale MTs side. Saken har blitt forsøkt dysset ned og ufarliggjort. Og man sitter igjen med inntrykk av at MT lokalt ikke har evnet å ta inn over seg alvor i saken. Prinsipielt sett er det uvesentlig hvor lenge det varte og hvor mange individer som slapp gjennom tollene uten lovpålagt behandling mot revens dvergben-delorm og/eller rabies. Kan vi som stand stå inne for at MT lokalt ved én grenseovergang kan velge å gå for en slik løsning, når det kan dokumenteres at det var alternative løsninger tilgjengelig lokalt som ikke innebar å åpne grensen?

Det er ikke til å stikke under en stol at denne saken ikke stiller MT i et godt lys. Jeg vil mene det har oppstått en tillitskrise mellom de praktiserende veterinærene og MT lokalt som det vil ta lang tid å bygge opp igjen. Jeg vil også våge å påstå at denne saken har vært med på å skape et omdømmeproblem for MT som vi kanskje ennå ikke har sett dimensjonen av. Ønsker man å lære av sine feil, er utvilsomt det første steget å erkjenne at man har gjort en feil. Det er der vi må begynne. Først da kan vi bygge tillit igjen. Og stå sammen og gjøre den jobben vi som veterinærer er satt til å gjøre, å ivareta dyre- og folkehelsen. Jeg håper dette er en sak som kan stimulere til refleksjon og ettertanke hos hver og en av oss. Både i og utenfor MT. Og at den enkelte stiller seg spørsmålet hvordan ville jeg håndtert en sak som dette?

Siv Finstad

sivfinstad@hotmail.com

Siv Finstad (f. 1974) er veterinær, ansatt ved Kristiansand Dyreklinikk.

Mulige interessekonflikter

Siv Merete Finstad er ansatt ved Kristiansand Dyreklinikk a/s som frem til sommeren 2015 hadde en avtale med Mattilsynet lokalt om å følge opp dyr som ikke oppfylte kravene til innreise/drift av isolat. Klinikken valgte å si opp avtalen sommeren 2015.

Feilaktig fra Finstad

En av Mattilsynets aller viktigste oppgaver er å sikre god dyrehelse og hindre at potensielt dødelige parasitter og sykdommer slipper inn i landet. Denne jobben tar vi på det aller, aller største alvor.

Veterinær Siv Merete Finstad tar utgangspunkt i kaien i Kristiansand slik situasjonen var der oktober 2015, og etterlater et inntrykk av at dette er situasjonen fremdeles. Finstad skriver også at Mattilsynet er skyld i «total ansvarsfraskrivelse», at vi har «forsøkt å dysse ned» og «ufarliggjøre» saken. Dette er sterkt misvisende. La meg spole raskt tilbake til i fjor.

Lokal ordning

Mattilsynet etablerte ved hjelp av egne ansatte en lokal ordning for håndtering av kjæledyr på kaia, samtidig med at Kristiansand Dyreklinikk (der Finstad er ansatt) sa opp avtalen om oppstalling og behandling av hunder på kaien. På dette tidspunktet ga Mattilsynet Toll beskjed om at hunder som manglet ormekur kunne behandles på stedet av Mattilsynets folk og få med seg tabletter for andre gangs behandling før de fikk kjøre videre (sammen med beskjed om å plukke opp all avføring).

I en periode på om lag fire uker hadde Mattilsynet *ikke* en god nok ordning på kaien. Ansatte som først deltok i den midlertidige, lokale vaktordningen ønsket ikke å delta i ordningen lenger, og det tok noe tid før vi fikk på plass en ordning med andre ansatte. Jeg foretok da en samlet risikovurdering av situasjonen. Min konklusjon ble at risikoen for innførsel av revens lille dvergben-delorm var lav i denne perioden. Dette baserte jeg på våre erfaringer om at få dyr passerer grenseovergangen Kristiansand havn i september/oktober. På ingen måte en ideell situasjon, men det var altså vurderingen jeg gjorde.

Det er helt greit at Finstad kritiserer denne perioden – og eventuelt min faglige risikovurdering – men måten vi håndterte dette på kan på ingen måte karakteriseres som «total ansvarsfraskrivelse».

Etter denne perioden i fjor har det vært slik at hunder som mangler ormekur blir hentet og behandlet av oss, og oppstallet i 24 timer, slik regelverket krever. Våre ansatte har siden i fjor høst byttet på å være tilgjengelige for Toll 24 timer i døgnet.

Før, nå og alltid

Eiere med hunder som ikke har rabiesvaksine i orden får alltid tre valg: Sette hunden i karantene i Norges eneste godkjente karantenestasjon for rabies (ved Gardermoen), sende hunden tilbake til opprinnelseslandet eller avlive hunden. Slik var det i fjor, slik er det nå, og slik vil det

være så lenge vi har det regelverket vi har nå.

Et annen faktum som neppe vil forandre seg er at det *alltid* er hundeeiernes ansvar å sørge for at alt er i orden av vaksiner og papirer *før* de legger ut på reise. Privatpraktiserende veterinærer har en viktig rolle i å informere sine kunder om hvilke regler som gjelder og hva som kan skje hvis de ikke følger regelverket.

Jeg kan ikke garantere at det ikke vil skje feil i noen ledd av systemet noen gang. Det jeg kan garantere, er at våre ansatte jobber hardt hver eneste dag for å hindre at revens lille dvergben-delorm, rabies og andre potensielt dødelige parasitter og sykdommer ikke skal få true norsk dyrehelse og norsk folkehelse.

Vi har hele tiden jobbet intenst for å få på plass en ny, permanent ordning for oppstalling på kaien i Kristiansand. Anbudsfristen for oppdraget på kaien i Kristiansand er gått ut for få dager siden. Vi håper å ha ny ordning på plass om kort tid. I mellomtiden kan jeg forsikre Finstad om at det er høyt under taket i Mattilsynet.

Høyt og heftig

Finstad undrer seg nemlig på om noen av Mattilsynets ansatte stilte kritiske spørsmål til «praksisen innad i MT»? Svaret er ja. Hverken veterinærene eller noen andre faggrupper eller ansatte i Mattilsynet blir pålagt munnkurv. Vi har hyppige (og tidvis heftige og høylytte) diskusjoner med utgangspunkt i både praktiske, faglige og etiske dilemmaer. Mattilsynet har også formelle, elektroniske systemer for varsling av avvik. Dette er slik vi har det og vil ha det.

Jeg sier meg enig med Finstad på ett punkt, både som leder og som veterinær: Alle veterinærer bør – ut fra faglige og etiske grunner – gi beskjed så tidlig og tydelig som mulig når de blir vitne til forhold som kan true dyr og menneskers helse og velferd.

Jeg lar dette siste stå som en oppfordring til alle veterinærer – både i og utenfor Mattilsynet: Gi beskjed så høylytt du kan hvis du observerer noe som kan true den eksepsjonelt gode dyrehelsa vi har i Norge!

Hallgeir Herikstad

hallgeir.herikstad@mattilsynet.no

Hallgeir Herikstad (f. 1952) er veterinær og regiondirektør i Mattilsynet Sør og Vest. Ingen oppgitte interessekonflikter

Ledige lokaler for veterinær på Hvaler

Hvaler kommune har 4500 fastboende. Om sommeren kommer 30 000 hyttebeboere. Mange av disse har hund eller katt .
– Vil du bli vår nye veterinær?

Hvaler kommune er en øykommune med god fastlandsforbindelse. 15–20 minutter unna ligger Fredrikstad by med sine 78.000 innbyggere.

Lokalene ligger i Hvaler Samfunnshus på Vesterøy og er på totalt 81 m² fordelt på seks rom. Ett av rommene er blyisolert og forberedt for røntgen. Moderne el-anlegg og gode parkeringsmuligheter. Leien er 4.800 kr pr. måned, eksklusiv strøm og vannavgift.

Ta kontakt med Hvaler Samfunnshus,
tlf. 926 80 976, 911 49 771 eller 932 13 287
hvis du har andre spørsmål.

Pluss

Bedre helse med Pluss Bolus

Pluss Bolus Storfe

Tilskudd av mikromineraler til storfe på beite/grovfôrresjoner, når det ikke brukes annet mineral- og vitamintilskudd.

Pluss Bolus Sinku

Tilskudd av mikromineraler og vitaminer til sinkyr når det ikke brukes annet mineral- og vitamintilskudd.

Pluss Bolus Kalsium

Til melkekyr på kalvingsdagen. Produktet frigjør raskt kalsium i vomma og begrenser risiko for melkefeber.

www.fkra.no • www.felleskjopet.no

Aktuelle sykdomsutbrudd og diagnoser fra Veterinærinstituttet og Mattilsynet

Redigert av Tormod Mørk, Veterinærinstituttet

Gris

Spolormvandring hos gris førte til lunge- og leverbetennelse

Veterinærinstituttet i Oslo mottok ei selvdød 35 kilos purke fra Buskerud til obduksjon. Grisen hadde stått i en bing med ni andre purker med akutte luftveissymptom som tungpustethet, kraftig abdominal respirasjon, anorexi og nedsatt allmenntilstand samt forøket rektaltemperatur (39-39,5 °C). Griser i andre binger var ikke affisert.

Obduksjon viste en gris i normalt hold. I lungene var det lobulære fortetninger og diffust

med multiple mørke pinpoint-store foci (fig. 1). Det var et slimet innhold i bronkiene, og lungelymfeknutene var forstørrede. I hjertesekken fantes sparsomt med serøs væske. På overflaten av leveren fantes spredte lyse stjerneformede foci, "milk spots", og tekturen på levervevet var svært forøket. Milten var moderat svullen.

Ved histologisk undersøkelse av lungene fantes multiple foci med parasittlarver og uttalt betennelse i og omkring bronkier, bronkioler og alveoler med eosinofile granulocytter, nøytrofile granulocytter, makrofager og få flerkjernede kjempeceller. Det fantes multiple blødninger og fibrinutsvedning til alveolene, hyperplasi av bronkie- og bronkioleepitel, lymfoide aggregater ved enkelte bronkioler og interlobulært ødem med betennelsesceller (fig. 2 og 3). I leveren var det forøket bindevev interlobulært med infiltrasjon av eosinofile granulocytter.

Ved bakteriologisk undersøkelse av lunge og milt vokste det en uspesifikk flora.

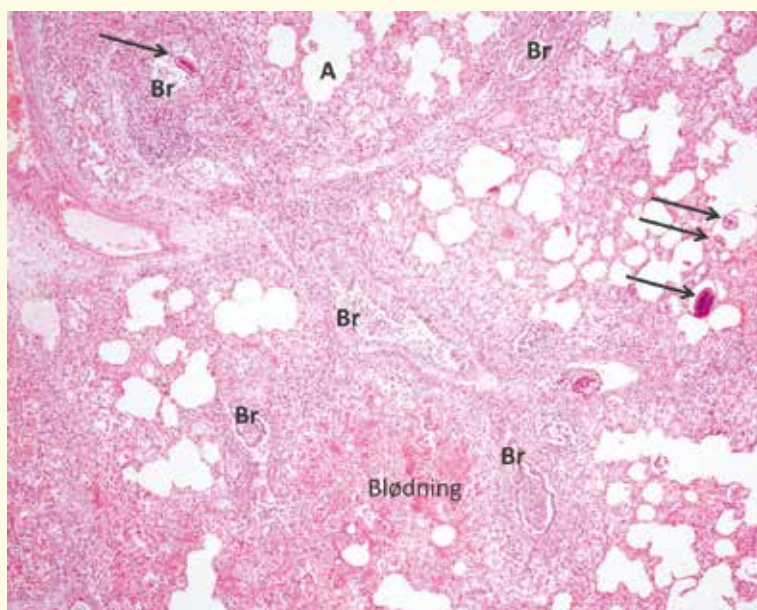
Ved parasittologisk undersøkelse av lunge ble det påvist rikelig med nematode-larver, *Ascaris suum* (fig. 4). Fra lever og tykktarmsinnhold ble det ikke påvist parasitter.

Spolorm er den vanligste og viktigste parasitten hos norske griser. Både vandrende larver og voksne stadier i tynntarmen kan ha skadelig effekt. Grisene smittes ved inntak av egg som cirka fire uker etter utskillelse i avføring har utviklet infektive larver. Larvevandringen gjennom leveren gir vanligvis ingen klinisk effekt, men fører til dannelsen av "milk spots" som igjen kan føre til kassasjon av leveren ved slakting. I lungene vil utvandring av larvene fra kapillærene til alveolene føre til små punktformede blødninger og infiltrasjon med eosinofile celler. Det kan også være ødem, emfysem og respiratoriske symptomer. Massive

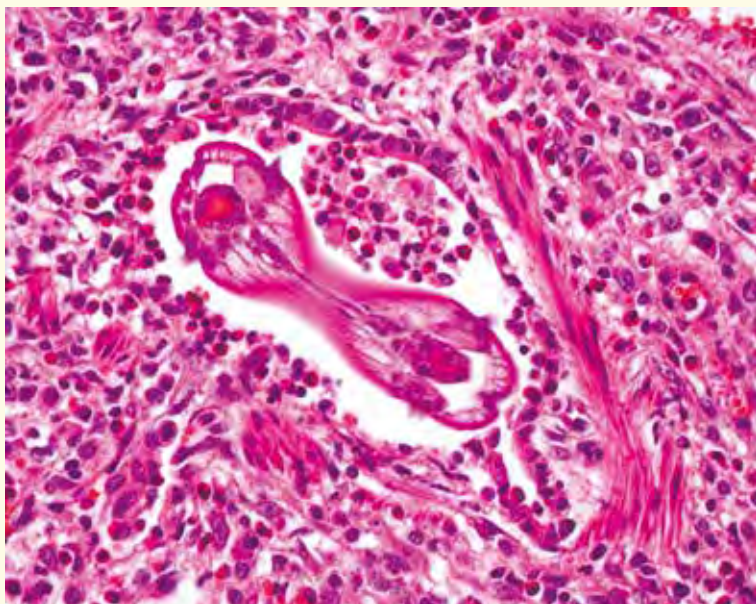

Figur 1. Makroskopisk bilde viser deler av bryst- og bukhuleorganer der en blant annet ser multilobulære fortetninger (F) og diffust med multiple mørke pinpoint-store foci i lungene (piler) og spredte lyse stjerneformede foci i leveren ("milk spots").

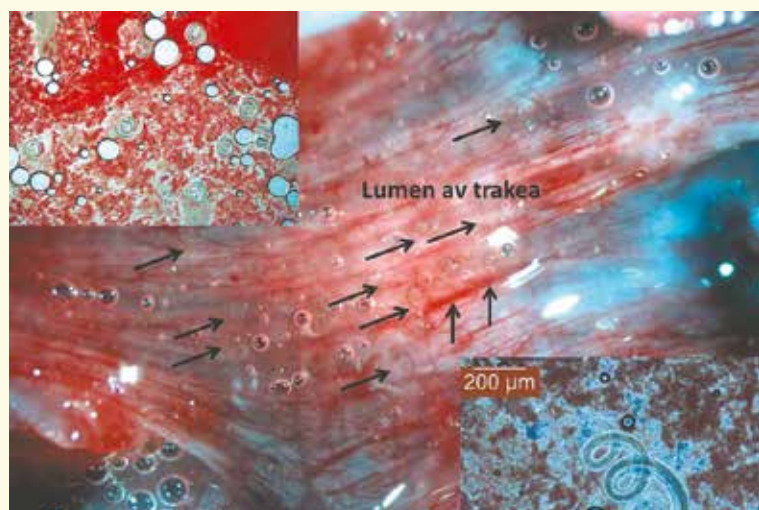
Foto: Øyvor Kolbjørnsen.

Figur 2. Lysmikroskopisk bilde fra lunge viser uttalt betennelse i lungevevet med få luftholdige alveoler (A), bronkioler med betennelsesceller i lumen (Br), blødning og parasittlarver (piler). Foto: Øyvor Kolbjørnsen.

Figur 3. Lysmikroskopibilde fra lunge viser nærbilde av en *Ascaris suum*-larve inne i en bronkiol, omgitt av betennelsesceller. Foto: Øyvor Kolbjørnsen.

Figur 4. Bildet viser mange *Ascaris suum*-larver (piler) i lumen av oppklippet trakea. Innsettene i hjørnene viser larver ved ulik forstørrelse. Foto: Inger Sofie Hamnes.

larvevandring i lungene vil kunne bane vei for bakterielle infeksjoner som igjen kan gi pneumoni og pleuritt. Larver kan finnes i lungene fire til seks dager etter infeksjon. Vanligvis vil spedgris eksponeres for spolormegg i fødebingen, og det vil utvikles resistens på grunn av eksponering og/eller innen grisene er cirka fem til seks måneder gamle. Dersom griser tidligere ikke er eksponert for spolormegg og de eksponeres for et høyt smittepress, kan dette medføre uttalte luftveissymptomer og feber. Affiserte dyr kan dø av patologiske forandringer i lungene på grunn av massive larvevandring.

Spolorm i tarmen kan føre til nedsatt forutnyttelse og nedsatt tilvekst. Spolorm er hovedsakelig tapsbringende fordi parasitten konkurrerer med verten om næringsstoffer, og fordi patologiske forandringer fører til kassasjoner. Ved massive infeksjoner vil ormene kunne føre til tilstopping av tarmen.

Spolormhunner er massive eggprodusenter, og dagsproduksjonen per hunn er mellom 200.000 og 1.000.000 egg. Eggene er svært miljøresistente og kan overleve årevis i fuktige omgivelser. Flere av anthelmintikaene på det norske markedet er effektive mot *A. suum*.

Grisene var behandlet med Panacur 23.01 mens de var i smågrisbingen. 30.01 ble grisene flyttet, og ti purker fra samme kull ble satt i samme bing. Lørdag 06.02 kastet ei purke opp. Søndag 07.02 hadde flere av dyrene nedsatt allmenntilstand, en hostet og flere var tungpustet. Veterinær ble ringt etter mandag 08.02. Da var en av grisene død og to rødlig misfarget. Den døde purka ble sendt til obduksjon.

Det ble satt i gang Penovet-behandling på alle ni purkene i bingen, men 10.02 døde to av disse. Det var da ikke registrert klinisk bedring på noen av purkene. Etter telefon fra VI om spolormfunnene fikk alle Panacur på ettermiddagen 10.02, samtidig som produsent fikk beskjed om å fullføre Penovet-kuren. Fredag 12.02 var dyrene blitt betraktelig bedre, og i løpet av helgen ble de symptomfrie.

Øyvor Kolbjørnsen, Carl Andreas Grøntvedt og Inger Sofie Hamnes

Veterinærinstituttet

Heidi Ruud

Privatpraktiserende veterinær, Nore og Uvdal

Katt

Obduksjon av katt avslørte både FIP og infeksjon med *Salmonella Typhimurium*

Veterinærinstituttet i Oslo mottok i januar 2016 en 2,5 år gammel kastret hannkatt til obduksjon. Eier hadde oppsøkt dyreklinikken fordi katten var slapp og spiste dårlig. Den gjorde også fra seg utenfor katekassen og hadde mørk urin. Klinisk undersøkelse viste en slapp, ikterisk og dehydrert katt med rektaltemperatur 40,5 °C. Katten responderte ikke på behandling med væske, ampicillin iv, kvalmestillende og amoxicillin med klavulansyre over flere dager, og ble avlivet av dyrevernmessige hensyn. Det var mistanke om FIP (felin infeksøs peritonitt) da albumin/globulin-ratio var under 0,4, det var manglende respons på behandling og tiltagende leukopeni og bilirubinemi.

Ved obduksjon var katten ikterisk og noe dehydrert. Det var uttalt stuvning og ødem i lungene og sparsomt med serøs væske i brysthule og hjertesekk. Milten var svullen. Nyrene var lyse og hadde multiple røde foci på overflaten og på snittflaten i barksonen (fig. 1). Leveren var lys med tydelig lobulering.

Ved histologisk undersøkelse fantes multiple foci med mononukleære celler, makrofager og få nøytrofile granulocytter subpleuralt i lungene, i nyrebarken og periportalt i lever. Det var stuvning og ødem i lungene. Levervevet var for autolyttisk for vurdering av levercelle-

lene, men det fantes galletromber i gallekapillærene. Det var trombose i kar i hjertet, lunger, nyrer og milt. Det fantes multiple blødninger i nyrebarken, i myokard, til lungealveoler og i lymfeknuter. Stabakterier ble funnet i kar i myokard, lunge og lever.

Immunhistologisk undersøkelse for FIP-virus (felint coronavirus) ga positivt resultat i vev fra lunge, lever og nyre (fig. 2).

Ved bakteriologisk undersøkelse ble det påvist *Salmonella Typhimurium* fra milt, mens det fra lunge vokste rikelig med *Escherichia coli*.

Salmonellainfeksjoner hos katt forårsakes ofte av *Salmonella Typhimurium*. Katter smittes blant annet ved å fange salmonella-infisert småfugl, og det sees flest tilfeller på senvinteren og tidlig vår. Veterinærinstituttet har vinteren 2016 påvist flere utbrudd av salmonellose hos småfugl på fôringsplasser forårsaket av *Salmonella Typhimurium* (fig. 3).

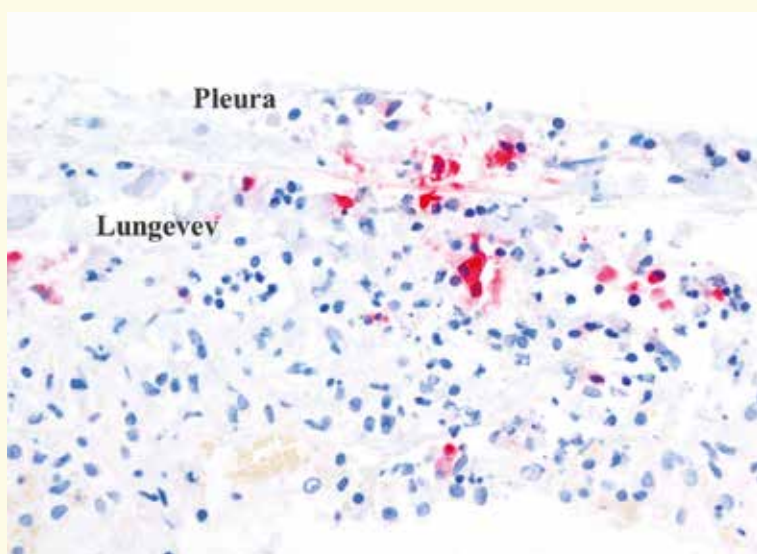
Det kliniske bildet ved salmonella-infeksjon hos katt varierer fra asymptomatisk bærerskap til blodig diaré og livstruende sepsis. Smitteutskillelsen varer fra få uker til flere måneder og kan være intermitterende. Det er derfor viktig å ta flere prøver for å avklare smittestatus. Behandling med antibiotika kan forlenge bærerskapet og frarådes derfor utenom i tilfeller med alvorlig klinikk, men støttebehandling som væsketerapi kan være nødvendig.

Dyreholdet ble båndlagt etter funn av *Salmonella* hos den obduserte katten. Etter negative prøver fra de øvrige dyr i husholdningen ble restriksjonene opphevet.

Ved salmonellainfeksjoner hos storfe og svin oppheves restriksjoner først etter to negative prøver med 30 dagers mellomrom.

Figur 1. Makroskopisk bilde av kattenyre med multiple røde foci på overflaten. Foto: Øyvør Kolbjørnsen.

Figur 2. Lysmikroskopibilde fra lunge viser immunhistokjemisk farging for felin infeksøs peritonitt-virus med positivt resultat i cytoplasma i makrofager (rød farge) i et betennelsesfokus som affiserer pleura og lungevev subpleuralt. x 400. Foto: Øyvør Kolbjørnsen.

Figur 3. Dompap med store lyse nekroser i kroveggen, typisk for småfuglsalmonellose. Foto: Veterinærinstituttet, bildearkiv vilthelse.

Dette vurderes noe annerledes ved funn hos kjæledyr.

Det er dessverre ikke tatt prøver av personer i husholdningen, selv om dette var avtalt med kommunelegen og aktuelle personer, men det er opplyst at både folk og dyr i huset er friske.

Katten var en omplasseringskatt som var oppstallet i fosterhjem, før den kom til siste eier i høst.

Obduksjon kan avdekke zoonoser, og funn av *Salmonella* Typhimurium hos denne katten viser hvor viktig det er at dyr obduseres.

Les mer om småfuglsalmonellose på Veterinærinstituttets faktaakt:
<http://www.vetinst.no/Faktabank/Salmonellose-hos-smaafugl>

Øyvor Kolbjørnsen, Turid Vikøren og Anne Nordstoga

Veterinærinstituttet

Øystein Hynne

Privatpraktiserende veterinær, Evidensia Orkdal Dyresenter

Gunnar Hynne

Seniorinspektør/ veterinær, Mattilsynet Avdeling Trondheim og Omland

Lama

Skabbmidd (*Chorioptes bovis*) påvist på lama for første gang i Norge

Lamaen døde med midden, men av barlindforgiftning

I januar 2016 mottok Veterinærinstituttet i Oslo en lama til obduksjon. Lamaen var sendt inn som en dyrevernsak av Mattilsynet med mistanke om traume, avmagring eller et smittsomt agens. Mattilsynet hadde mottatt en bekymringsmelding fra en turgåer som hadde observert en død lama innenfor gjerdet til en villaeiendom i Oslo.

Dyreholdet var ukjent for MT i Oslo. På telefon har dyreeier i ettertid opplyst at dyrene ble anskaffet fra Sørlandet for å holde vegetasjonen nede på eiendommen. Inspeksjonen ble gjennomført uvarslet, og fordi det ikke var mulig å komme i kontakt med eier, ble det bedt om assistanse fra politiet slik at MT kunne ta seg inn på eiendommen hvor en død lama ble funnet. På tunet var det etablert leskur med fôringsplass og tilgang til vann. I dette området

ble to andre lamaene observert. De var relativt godt sosialisert og fremsto i normalt til litt under middels hold, uten synlige tegn til sykdom og/eller skade. Ingen av lamaene var øremerket.

Ved obduksjon var lamaen i normalt hold. Den hadde stuvning og ødem i lungene og blødninger i endokard i begge hjerteventrikler (fig. 1). Det var også stuvning i lever og nyrer. I mageavdelingene fantes rikelig med innhold, blant annet små barlindkvister, nåler og biter av nåler, barkbiter, halmlignende strå og fordøyd fôr (fig. 2). Det var et tynt rødlig innhold i fremre og midtre del av tynntarmen, majonesaktig i bakre del, svært tørt innhold i blindtarm og colon og perledannelser i rektum. Blodet hadde brunrød farge og var noe tykflytende. Midt på pipa, medialt og lateralt, på begge bakbein og på innsiden av høyre lår, fantes et cirka 4 cm langt og 0,5 cm bredt hårløst område.

Ved histologisk undersøkelse fantes stuvning i hjerte, lunge, lever, nyrer, tarm, lymfeknuter og hjerne, reaksjonsløse blødninger i endo- og myokard, leukostase med nøytrofile granulocytter i lunge og lever, og i tynntarmen tromboseringsstendens i kar.

På huden fantes serocellulære skorper med kokkoide bakteriehoper, og på overflaten av huden så vi parasitter.

Ved bakteriologisk undersøkelse av lunge, lever og tynntarm vokste det en uspesifikk flora.

Ved parasittologisk undersøkelse ble det påvist rikelig med *Chorioptes bovis* fra pelsen fra bakbeina og få ifra øret (fig. 3). Fra mageavdeling 3 ble det påvist få nematoder, blant annet *Camelostrongylus mentulatus*. Fra avføringen ble det påvist 50 EPG strongylidetype egg (lavt), 20 EPG *Nematodirus battus* egg (lavt) og 10 EPG *Trichuris* egg.

Barlind inneholder alkaloidet taksin, som er giftig for lama. De kan dø uten forutgående symptomer etter å ha spist kun små mengder barlind, eller de kan kaste opp, skjelve, få krampes og dyspné, da det er CNS som påvirkes.

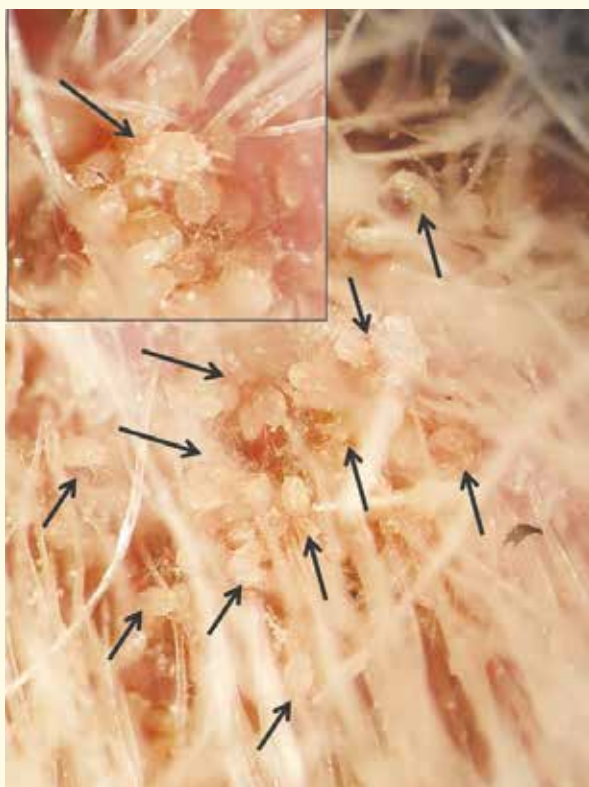
Chorioptes bovis midd er utbredt hos søramerikanske kamelider, spesielt i Europa. Predileksjonssted er bein, halerot og øvre del av bakre overflate av juret, men den kan finnes på store deler av kroppen inkludert i ørene. *Chorioptes* midd holder til på hudoverflaten og lever hovedsakelig av epidermisrester. Infeksjon med *Chorioptes* kan forløpe subklinisk, men det kan også være kløe, håravfall og hudforandringer i varierende grad. Behandling mot *Chorioptes* kan være utfordrende og vanskelig. Avermectiner blir ofte brukt, men har en noe avvikende farmakokinetikk hos lama og alpakka, sammenlignet med for eksempel storfe, og er derfor ikke like effektive mot *Chorioptes* hos disse artene. Gjentatte behandlinger er

Figur 1. Bildet viser blødninger i endokard i venstre hjerteventrikel. Foto: Mette Valheim.

Figur 2. Bildet viser innhold fra mageavdelingene etter skylning og sikting, og en fant blant annet bark, halm og små barlindkvister. Innfelt bilde øverst i høyre hjørne viser en liten barlindkvist. Foto: Mette Valheim.

Figur 3. Bildet viser rikelig med skabbmidden *Chorioptes bovis* (piler) i pelsen fra et bakbein. Innsett viser et nærbilde av midten.
Foto: Inger Sofie Hamnes.

ikke kan komme i kontakt med barlindbuskene på eiendommen, og de er nå parasitt-behandlet.

Øyvør Kolbjørnsen og Inger Sofie Hamnes

Veterinærinstituttet

Sigrid Engeland og Kjetil Normann Hamnes

Mattilsynet, avdeling Romerike, seksjon dyr Romerike og Oslo

nødvendig, og disse vil redusere, men ikke alltid utrydde, midd-infestasjonen. Det er ingen parasittpreparater tilgjengelig på det norske markedet som er registrert til bruk på lama eller alpakka.

Besetningen ble pålagt restriksjoner og skal holdes isolert på lokaliteten frem til smittestatus er klarlagt. Dette ble gjort på bakgrunn av funn av død lama, manglende øremerking samt ukjent dyrehold som ikke var prøvetatt i henhold til forskrift for overvåking av blant annet paratuberkulose hos lamadyr. Kravene om øremerking er gitt for å sikre en effektiv forebygging og bekjempelse av alvorlige smittsomme dyresykdommer, ved at dyrene kan identifiseres og spores tilbake i tid. Eier ble pålagt å øremerke lamaene med både gule opprinnelsesmerker og hvite øremerker for mottakerbesetningen. Eier manglede produsentnummer (fås fra Landbrukskontoret), som er en forutsetning for å bestille øremerker til lama.

Dyreeier ble også pålagt å sørge for at de to gjenværende lamaene

Fatal anemi hos alpakkahoppe

Veterinærinstituttet mottok ei sjøldød alpakkahoppe til obduksjon. Hoppa var fire år gammel og drektig med et cirka 20 cm langt foster. Omlag tre uker tidligere hadde det blitt påvist et høgt antall strongylide-egg og koksidier i avføringsprøver fra alpakkabesetningen, og hoppa hadde blitt behandlet mot magetarm-nematoder få dager før den døde. Hoppa veide 62 kg og var i knapt middels ernæringstilstand. Den var uttalt anemisk med «vandig blod» og hadde moderate til uttalte subkutane ødemer. I hjertesekk, bryst- og bukhole fantes rikelig strågul væske. Overflata og snittflata i levera var «muskatnøtt-mønstret» (fig. 1), og milten var moderat svullen. Beinmargen var gulkvit. Det var moderate mengder innhold i fordøyelses-traktus. I bakre del av tredje mageavdeling var slimhinna hyperemisk, og innholdet var sandtilblandet. Innholdet i kolon var olivengrønt og tjuktflytende.

Ved histologisk undersøkelse av lever ble det påvist sentrolobulære nekroser med blødninger. Slike forandringer er karakteristisk for anemi og skyldes hypoksi. I slimhinna i tredje mageavdeling var det multifokale lesjoner med hyperplastiske eller nekrotiske kjertler, interstitiell fibrose og store infiltrater av lymfocytter og plasmaceller (fig. 2). I milten så en uttalt ekstramedullær hematopoiese, mens i beinmargen var det kun fettvev. I tredje mageavdeling ble det påvist nematoder i oppløsning. I koloninnhold ble det nå ikke påvist nematodeegg, og kun et lågt antall koksidier.

Hos to alpakkaer fra besetningen har det blitt påvist *Haemonchus contortus* i tredje mageavdeling (rikelig hos den ene). Dette, sammen med slimhinneforandringene, indikerer at anemien hos denne alpakkahoppa var forårsaket av *Haemonchus contortus*. Vi har tidligere sett liknende anemitilstander forårsaket av *Haemonchus contortus* hos sau.

Mette Valheim, Marit G. Maaland og Inger Sofie Hamnes

Veterinærinstituttet

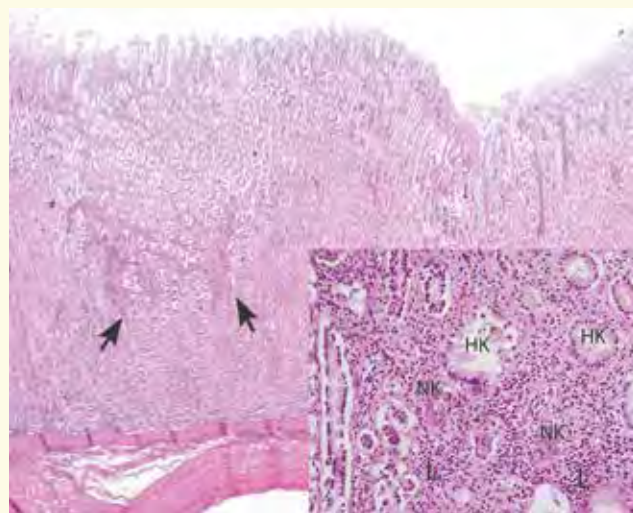
Ketil Rudsar

Mattilsynet Region Stor-Oslo

Figur 1. Lever fra alpakka. Snittflata viser «muskatnøttmønster»; sentrolobulære nekroser og blødninger.

Foto: M. Valheim.

Figur 2. Tredje mageavdeling fra alpakka. Histologisk undersøkelse viser lesjon (piler) i mukosa. Innsettet viser hyperplastiske (HK) og nekrotiske kjertler (NK) samt infiltrasjon av leukocytter (L) i lesjonen.

Foto: M. Valheim.

Høns

Gangrenøs dermatitt hos verpehøns

I en verpehønsflokk på 7500 høner av rasen Dekalb døde 40 høner i løpet av en fire dagers periode. Hønene var cirka 28 uker gamle, og det var ikke observert forutgående sykdomstegn. Produksjonsresultatene fulgte normen for rasen og alder.

Fem selvdøde høner ble obdusert ved Veterinærinstituttet i Oslo. Alle hadde fuktig hud med fjærløse områder og blodtilsølte fjær som løsnet lett på bryst, rygg, buk og i lysken. I de samme områdene fant man subkutane ødemer med varierende grad av hyperemi, fibrinutsvedning, koagulert blod og småblødninger (fig. 1). Ledd, lårnerver og øvrige organer var uten anmerkning. Ved histologisk undersøkelse av huden fantes multiple områder med nekrose av epidermis, dermis og i varierende grad underliggende muskulatur. I dermis og i underliggende muskulatur fantes infiltrater av makrofager, lymfocytter og heterofile granulocytter, som i enkelte tilfeller dannet en demarkasjonslinje mellom intakt og nekrotisk vev. Det fantes rikelig med korte, tykke stavbakterier i det nekrotiske og betente vevet (fig. 2).

Ved bakteriologisk undersøkelse av hud og/eller subkutan vev fra fire av hønene vokste *Clostridium perfringens* i tilnærmet renkultur eller i blandingsflora med *Escherichia coli* eller *Staphylococcus aureus*.

Det ble analysert 10 blodprøver fra gjenlevende dyr i flokken, som alle var positive for antistoffer mot infeksøs bursitt-virus (IBDV).

Gangrenøs dermatitt forårsaker akutt død og rammer vanligvis slaktekylling mellom 4-8 uker, men er også rapportert hos verpehøns. Etiologisk agens er *Clostridium septicum*, *Clostridium perfringens* type A eller *Staphylococcus aureus*, enten alene eller i kombinasjon. Disse opportunistiske patogene bakteriene forekommer naturlig i dyrenes miljø eller som en del av normalfloraen, og man antar at gangrenøs dermatitt oppstår sekundært som følge av dårlig miljø-/managementforhold eller etter forutgående infeksjon med immun-supprimerende virus, som for eksempel IBDV. I Norge har vi en lite virulent stamme av IBDV, og infeksjoner forløper stort sett subklinisk med lav dødelighet. På grunn av virusets tropisme for B-lymfocytter i *bursa Fabricii* vil en infeksjon føre til varierende grad av immunsuppresjon hos overlevende fugler.

På bakgrunn av dette er det ikke usannsynlig at en tidligere infeksjon med IBDV, alene eller sammen med eventuelle miljøfaktorer, kan være en medvirkende årsak til utbrudd av gangrenøs dermatitt i flokken. Flokken ble behandlet med Phenoxylin i drikkevannet.

Marit G. Maaland, Inger Helene Kravik, Øyvor Kolbjørnsen, Bjarne Bergsjø og Siri K. Sjurseth

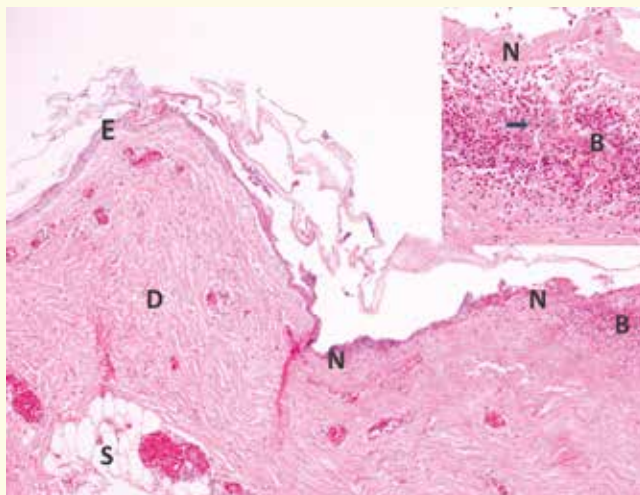
Veterinærinstituttet

Regina Bock

Privatpraktiserende veterinær, Nes på Hedmarken

Figur 1. Bildet viser et fjærløst, fuktig område av huden med blødninger subkutan og blodtilsølte fjær. Foto: Inger Helene Kravik.

Figur 2. Lysmikroskopibildet viser normalt epitel med overgang til nekrotisk og betent vev. E = epidermis, D = dermis, S = subkutis, N = nekrose og B = betennelse. Innsett av bilde i øvre høyre hjørne viser nærbilde av nekrotisk og normalt vev adskilt av betennelse (demarkasjonssone) med bakterier (pil). Foto: Inger Helene Kravik.

Plateepitelkarsinom i første mageavdeling hos lama

Ei eldre lamahoppe i dårlig ernæringsstilstand hadde tannproblemer med løse tenner og tannspisser. Etter tannbehandlingen fikk den tilgang til kraftfôr og tok dette, men fortsatt å hoppe kun sparsomt med høy. Den ble avlivet og sendt til Veterinærinstituttet for obduksjon og inkludert i overvåkingsprogrammet for paratuberkulose og tuberkulose.

Lamaen veide 75 kg og var mager og dårlig muskelsatt. Lamaen manglet flere tenner i overkjeven. På serosasida ventralt på første mageavdeling var det flere områder med gulkvit, puklet overflate, det største målte ca. 5 x 5 cm (fig. 1). På slimhinnensida var det et cirka 20 x 20 cm stort område med dels sterkt fortjukkede slimhinne, opp til 5 cm tykk (fig. 2). Overflata var brunlig, og snittflata viste et fast, kvitt og dels kornet vev. I ytterkanten av lesjonen så en enkeltstående, prominente knuter. Mageavdelingen inneholdt rikelig grovt stråfôr og gulrot. Det ble ikke påvist patologiske forandringer i andre og tredje mageavdeling. Tarmtraktus var uten anmerkning, og det var fast formet innhold i rektum. Krøslymfeknutene var små med faste, runde knuter 0,3-1 cm i diameter.

Ved histologisk undersøkelse av den fortjukkede vegg i første mageavdeling så en proliferert flerlaget epitel som dannet strenger og øyer, dels med sentral keratinisering (fig. 3). I områder var det nekrose, granulocytinfiltrasjon og skirrøst bindevev. Ved undersøkelse av krøslymfeknuter ble det påvist nekrotisk, dels mineralisert materiale omgitt av bindevevskapsel. Det ble ikke påvist neoplastiske celler.

Undersøkelse av avføring med real-time PCR for *Mycobacterium avium* subsp. *paratuberculosis* ga negativt resultat.

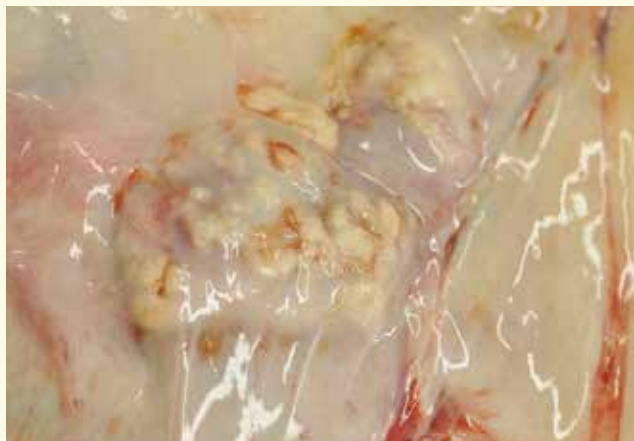
Plateepitelkarsinomer er beskrevet å være en av de vanligst forekommende neoplasiene hos lama og alpakka.

Mette Valheim og Bjarne Bergsjø

Veterinærinstituttet

John James Debenham

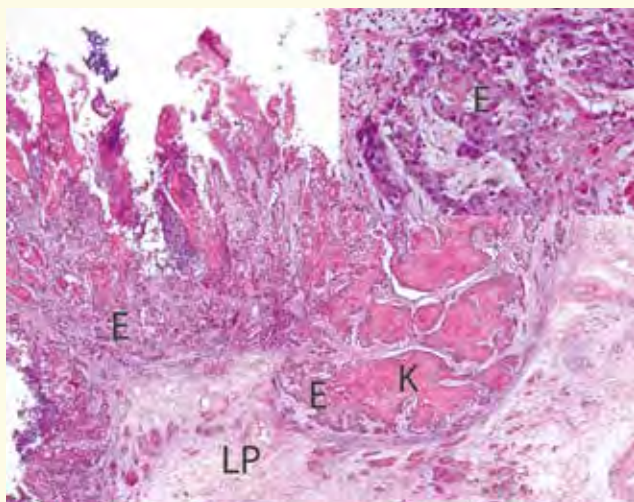
NMBU Veterinærhøgskolen

Figur 1. Første mageavdeling hos lama, serosasida. Område av serosa med gulkvit, puklet overflate. Foto: M. Valheim.

Figur 2. Første mageavdeling hos lama, slimhinnensida. I et cirka 20 x 20 cm stort område var slimhinna sterkt fortjukkede med en brunlig, ujevn overflate. Foto: M. Valheim.

Figur 3. Første mageavdeling, slimhinne. Histologisk undersøkelse viste proliferert plateepitel som danner strenger og øyer ofte med sentral keratinisering. Innsett: Plateepitelceller vokser i strengformasjoner. E= plateepitel, K=keratinisering, LP = lamina propria. Foto: M. Valheim.

Paratuberkulose i geitebuskap

Mattilsynet Sunnfjord og Sogn fekk påvist paratuberkulose på storfe i sitt distrikt sommaren 2015. Dette var i ein ammekubuskar som òg hadde sau. Ei ku hadde symptom på paratuberkulose. Alle dyra i buskaper vart slakta. I samband med dette tilfellet, vart ein geite- og ein sauebuskar i nærområdet testa for sjukdommen.

I november 2015 vart det på slakteriet teke ut avføringsprøver frå nokre geiter og organprøver frå ei geit i den aktuelle buskaper. Organprøvene vart tekne ut grunna avvikande utsjånad og patologiske endringar i tarm og lymfeknutar. Geita var fødd i 2014.

Veterinærinstituttet mottok ferske og formalinfikserte preparat frå tynntarm og krøslymfeknutar frå geita. Ved histologisk undersøking vart det påvist store patologiske endringar med granulomatøs reaksjon i tarmveggen og i lymfeknutane. Undersøking av Ziehl-Neelsen-farga snitt viste myriadar av syrefaste stavbakteriar i makrofagar i *lamina propria* og submukosa i tarmveggen (fig. 1) og i *cortex* i lymfeknutane. Endringane som vart påviste, er karakteristiske for paratuberkulose.

Ved real-time PCR-undersøking av dei ferske preparata frå tarm og krøslymfeknutar vart det påvist *Mycobacterium avium* subsp. *paratuberculosis*.

Dei store endringane i tarm og lymfeknutar hos denne unge geita (fødd i 2014) viser at hos ikkje-vaksinerte geiter kan paratuberkulose utvikle seg raskt og gi alvorleg sjukdom også hos unge dyr.

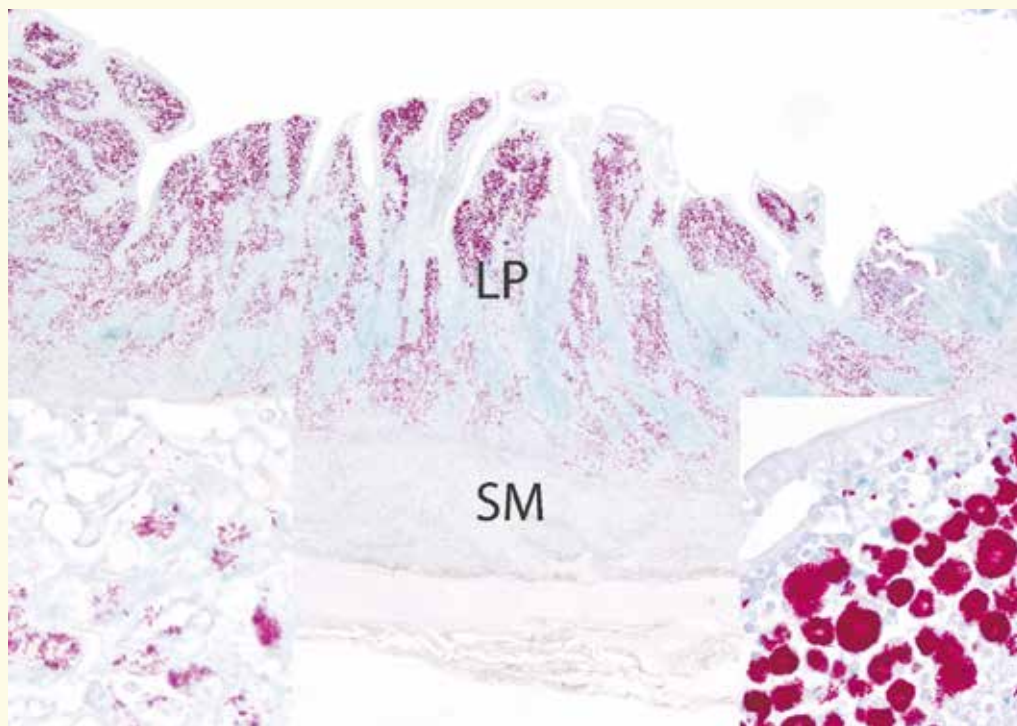
I same periode vart det teke ut eit større tal avføringsprøver i buskaper, og det vart påvist *M. a. paratuberculosis* ved PCR-undersøking hos ei anna geit. Buskaper vart slakta i januar 2016.

Mette Valheim, Girum Tadesse Tessema og Bjarne Bergsjø

Veterinærinstituttet

Terje Ramstad

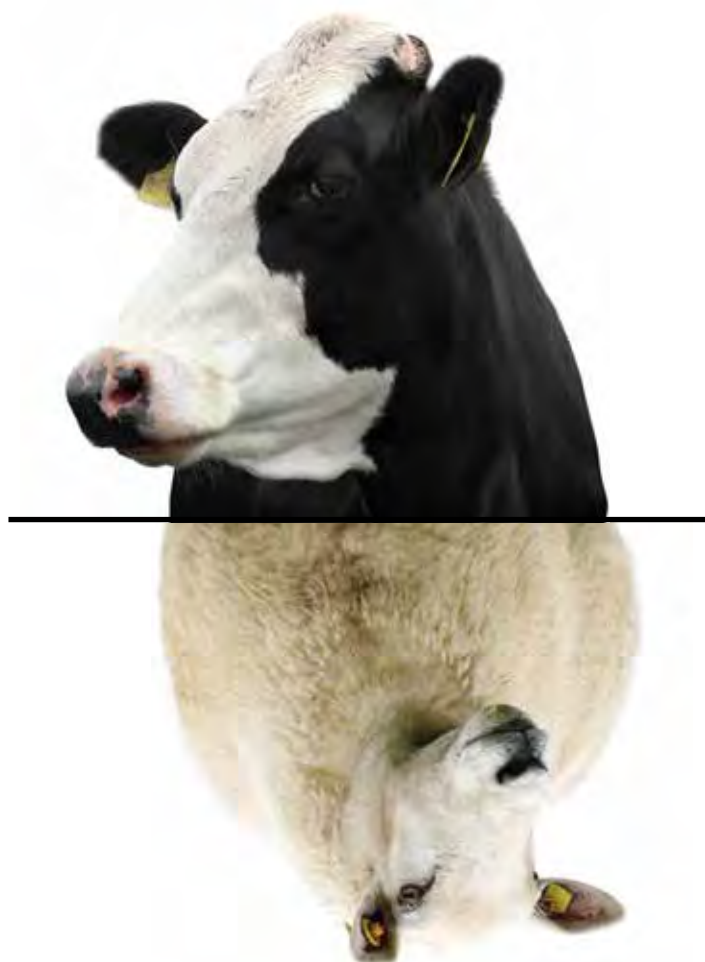
Mattilsynet, Avdeling Sunnfjord og Sogn

Figur 1. Tynntarm frå geit med paratuberkulose. Histologisk undersøking av ZN-farga preparat viser myriadar av syrefaste stavar i makrofagar i lamina propria (LP) og ei moderat mengde bakteriar i makrofagar i submukosa (SM). Foto: Mette Valheim.

ANALYSEPAKKER OG MINERALBOLUS TIL STORFE OG SMÅFE

Kartlegg behovet i besetningen for riktig valg av bolus

**INNEHOLDER PRØVEUTSTYR
TIL 5 DYR.**

ANALYSERER

**Selen, Kobber, Vitamin E,
Magnesium* og Sink****

*Kun storfe **kun småfe

Med analysepakke fra

IDEXX
LABORATORIES

Akselsens Agenturer A/S
www.aksvet.no tlf: 66 98 60 40

AGRIMIN
caring for your animals

Nytt fra Helsetjenestene:

Redigert av Vibeke Tømmerberg

Stopp digital dermatitt!

Den smittsomme klauvsjukdommen digital dermatitt sprer seg i Norge. Hvis alle gjør det de kan for å redusere smittespredning, kan vi forhåpentligvis unngå gjennominfiserte besetninger med stor påvirkning på dyrevelferd og produksjon. Det aller viktigste tiltaket for å hindre spredning er varsomhet ved livdyromsetning.

Hva er digital dermatitt?

Digital dermatitt (DD) er en smittsom hudbetennelse som typisk gir erosjoner og sirkulære sår foran, i eller bak i klauvspalten og opp mot biklauvene. Dette kan gi halthet som påvirker produksjon og dyrevelferd. Ulike typer av bakterien *Treponema* antas å være hovedårsak til sjukdommen. Men forløpet bestemmes trolig av et samspill mellom bakterier, ugunstige miljøfaktorer og dårlig motstandskraft hos vertedyret. Foreløpig har vi et mildere klinisk og bakteriologisk bilde i Norge enn i de fleste andre land med DD. *Klauv-spesifikke Treponemer* finner man ofte også hos dyr med mildere form for hudbetennelse (interdigital dermatitt (ID)), men de er ikke så mange og sitter ikke så dypt i huden. Dyr som har en frisk og ren klauvspalte uten tegn til DD eller ID, bærer sjelden *Treponema* smitte. Diagnosen DD stilles ved klinisk undersøkelse av hudområdet rundt klauvene.

Forekomsten øker - vi må handle nå!

Det er registrert DD i rundt 100 norske besetninger i Norge. Sjukdommen er underrapportert og på fram-marsj. I Danmark har tilnærmet alle besetninger DD og omtrent 20 % av dyra i hver besetning har diagnosen. For få tiår tilbake, var situasjonen i Danmark omtrent som den vi har i Norge i dag, og mye tyder på at vi bare ligger «litt bak i løypa». Økt bevisstgjøring og kunnskap om sjukdommen og reingjøring av klauvene før klauvskjæring vil føre til at flere tilfeller blir oppdaget. DD er i utlandet også rapportert på kjøttfe, sau, geit og elg.

Innkjøp av dyr med smitten er risikabelt

Introduksjon av smitte i besetningen kommer som oftest ved innkjøp av livdyr fra besetninger med DD. Smitte kan også skje via utstyr og personell; for eksempel dyretransporter, utilstrekkelig rengjorte klauvbokser og beskjæringsutstyr og utilstrekkelig rengjorte klær og støvler.

Vær oppmerksom på at alt utstyr fra utlandet som har vært i kontakt med storfe, er en potensiell smitekilde – for eksempel klauvskjæringsbokser og annet klauvskjæringsutstyr. De besetningene som ikke har

1. Digital dermatitt. Foto: Åse M. Sogstad

2. Interdigital dermatitt. Mild hudbetennelse kan også bære smitte som forårsaker digital dermatitt. Foto: Maren Knappe-Poindecker

3. Det er viktig å vaske klauvene skikkelig, for å inspisere klauvspalten. Foto: Åse M. Sogstad

sjukdommen, må jobbe kontinuerlig med smittebeskyttelse og stille krav ved innkjøp av dyr for å holde seg fri.

Kjøp og salg - veterinærens rolle

Ved veterinærundersøkelsen før salg bør dyret(ene) fikseres i klauvboks og klauvene spyles eller vaskes med kost slik at inspeksjon er mulig. Hvis klauvboks ikke er tilgjengelig, kan veterinæren forsøke å undersøke huden og klauvspalten når kua står/ligger. I den elektroniske livdyrattesten er det en egen tabell over klauvsjukdommer som er registrert i besetningen. Digital dermatitt er uthevet med rød skrift i tabellen slik at både selger og kjøper skal være ekstra oppmerksomme. Hvis klauvstatus er ukjent, skal dette opplyses om.

Anbefalinger for besetninger med DD:

1. Besetninger med digital dermatitt bør ikke selge livdyr fra dyregrupper med diagnosen. Salg fra andre dyregrupper bør vurderes av veterinær i hvert enkelt tilfelle.
2. Følg behandlings- og kontrollopplegg som veterinær har utarbeidet for besetningen.
3. Hvis digital dermatitt ikke er påvist etter to kontroller av klauvene på alle dyra i aktuell dyregruppe over en periode på minst et halvt år,

vurderer veterinær gjenopptak av salg. Kun dyr med rene klauver og uten noen form for hudbetennelse i klauvspalten vurderes for salg. Dette dokumenteres i livdyrattesten.

4. Kontrollér klauvspalten på alle dyr i aktuell dyregruppe regelmessig med innrapportering til Kukontrollen. Klauvspalten må reingjøres og huden foran, i og bak i klauvspalten og opp mot biklauvene inspiseres av sertifisert klauvskjærer (eller annen klauvskjærer der dette ikke er tilgjengelig) eller veterinær.

Hva gjøres for å begrense spredningen?

Digital dermatitt er en C-sjukdom og påvisning medfører ingen restriksjoner fra Mattilsynet, men vi ønsker likevel å gjøre det vi kan for å stoppe spredningen av DD. Klauvskjærere i Norsk klauvskjærerlag vil etter klauvskjæring dele ut informasjon om sjukdommen til alle besetninger. Produsenter med besetninger der det er registrert DD tidligere, vil få tilsendt e-post med informasjon og de oppfordres til å ta kontakt med veterinær for eventuell bekreftelse av diagnosen og utarbeidelse av behandlings- og kontrollplan.

Les mer om forebygging av spredning og behandling i Praksisnytt og på <http://storfelise.no>

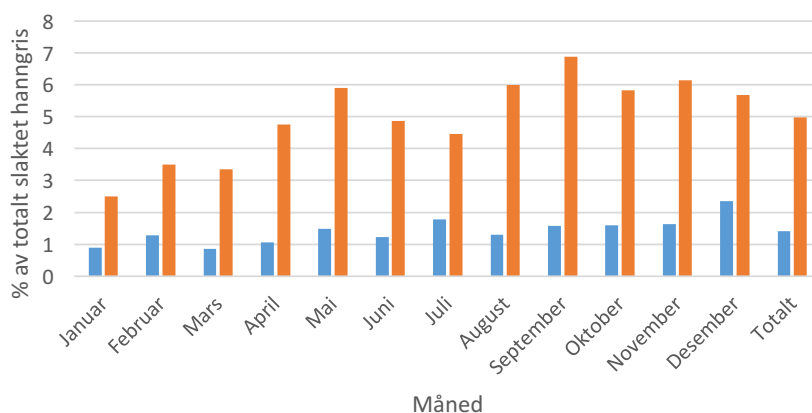
Åse M Sogstad

Spesialrådgiver klauv- kalve- og ungdyrhelse

Vaksinering mot rånelukt

I 2015 ble det slaktet totalt 38.029 hanngriser som var vaksinert mot rånelukt (vak-gris) (Figur 1). Dette var 5 % av totalt antall slaktede hanngriser. Bransjen hadde selv satt et mål om at 10 % av slaktede hanngriser skulle være vak-griser. For å nå målet ble regelverket revidert og forenklet flere ganger. Gebyret for å levere slakt med rånelukt (androstenon over grenseverdien) ble redusert fra 10.000 til 3.000 kr i april, og i november ble trekket på 30 øre/kilo for immunologisk kastret gris (vak-gris) fjernet. Andelen vak-griser ved de ulike slakteriene varierer sterkt. Tre slakterier

Figur 1. Andelen VAK-griser per måned ved norske slakterier i 2014 og 2015 i prosent av alle slaktede hanngriser.

hadde i 2015 mer enn 10 % vak-gris på årsbasis, mens andre ligger svært lavt.

Totalt ble det i 2015 tatt 310 prøver for androstenon-analyse. Seksti av prøvene hadde androstenonverdier over grenseverdien (19 %). I tillegg var det 29 av prøvene som ikke ble undersøkt da prøvene var uegnet for analyse. Prøveuttaket skal være risikobasert. Primærkriteriet som alltid skal brukes, er store testikler. Bruken av Improvac er nær firedoblet i forhold til i 2014. Likevel har en bare klart å oppnå halvparten av det som var målet. Vår vurdering er at dette i stor grad gjenspeiler at mange svineprodusenter er skeptiske til metoden. Dette skyldes dels at flere av dem som har tatt metoden i bruk har fått gebyr på grunn av for høye androstenonverdier og dels en utrygghet knyttet til svinekjøttets omdømme og mulige forbrukerreaksjoner. I 2016 starter et nytt forskningsprosjekt, hvor Animalia

er prosjektleder og samarbeider med blant annet Norsvin og NMBU. Prosjektet som er delfinansiert av BIONÆR i Forskningsrådet, og med Animalia som medfinansør består av fire deler:

- Utvikle en ny on-line metode for måling av rånelukt (mikrobølgespektroskopi)
- Karakterisere kvalitet og utbytte av slakt fra immunologisk kastret gris
- Undersøke forbrukerholdninger og forbrukeraksept i forhold til kjøtt fra immunologisk kastret gris
- Undersøke DNA-variasjon for rånelukt og implementering av genomiske avlsverdier

Bente Fredriksen

Spesialveterinær i Helsetjenesten for svin - Animalia

Nyhetsbrev fra Helsetjenesten for fjørfe

Vil du motta nyttig fagstoff om fjørfehelse rett i innboksen?

Helsetjenesten for fjørfe har eget nyhetsbrev som sendes ut til veterinærer og andre som har interesse av fjørfeveterinærmedisinfaglig informasjon.

Via nyhetsbrevene sender vi blant annet ut informasjon om fagmøter og kurs, om tema innen dyrehelse, dyrevelferd og antibiotika-resistens og om vårt veterinære fagsystem HelseFjørfe. Ved utbrudd av smittsom sykdom, sender vi også ut sykdomsvarsler via denne kanalen.

Ønsker du å få tilsendt nyhetsbrev fra Helsetjenesten for fjørfe, så kan du bli abonnent ved å gå inn på www.animalia.no/nyhetsbrev-htfjorfe

Nye E-Klasse.

Kanskje den mest avanserte bilen noensinne.

Mercedes-Benz

Das Beste oder nichts.

Pris fra kr 539.900,- inkl. lev. Oslo. Drivstofforbruk blandet kjøring 0,39-0,59 liter pr. mil. CO2-utslipp: 102-135 g/km. Bildet kan avvike fra tilbudt modell. Gunstig finansiering tilbys gjennom Bertel O. Steen Finans AS. Importør: Bertel O. Steen AS. www.mercedes-benz.no

NexGard™

(afoxolaner)

NYHET
2016

Stor NYHET

1 pakning:

- 6 velsmakende tyggetabletter
- 24 ukers effekt mot flått
- 30 ukers effekt mot lopper

NEXGARD. MERIAL. Tyggetabletter til hund. **Virkestoff:** afoxolaner. **Indikasjon:** Behandling av loppeinfestasjon hos hund, en behandling virker i minst 5 uker. Produktet kan brukes som del av en behandlingsstrategi mot dermatitt forårsaket av loppeallergi (FAD). Behandling av flåttinfestasjon hos hund. En behandling dreper flått i inntil én måned. Lopper og flått må feste seg til verten og begynne å spise av denne for å bli eksponert for virkestoffet. **Drektighet/diegivning:** Veterinærpreparatets sikkerhet ved bruk under drektighet og diegivning eller hos avlshunder er ikke klarlagt. Skal bare brukes i samsvar med nytte/risikovurdering gjort av ansvarlig veterinær. **Kontraindikasjoner:** Skal ikke brukes ved kjent overfølsomhet for virkestoffet eller noen av hjelpestoffene. **Bivirkninger:** Lette gastrointestinale effekter (oppkast, diaré), pruritus, letargi eller anoreksi kan observeres i svært sjeldne tilfeller. Disse forekomstene er vanligvis forbigående og kortvarige. **Forsiktighetsregler:** Fordi parasittene må suge blod av verten for å bli eksponert for afoxolaner, kan risikoen for overføring av parasittbårne sykdommer derfor ikke utelukkes. I fravær av tilgjengelige data, skal behandling av valper yngre enn 8 uker og/eller hunder som veier mindre enn 2 kg baseres på nytte/risikovurdering gjort av ansvarlig veterinær. For å hindre at barn får tilgang til veterinærpreparatet skal kun én tyggetablett tas ut av blisterpakningen hver gang. Legg blisterpakningen med resten av tyggetablettene tilbake i esken. Vask hendene etter håndtering av produktet. **Interaksjoner:** Ingen kjente. **Dosering:** Til oral bruk. 1 tabl. à 11 mg til hund 2-4 kg. 1 tabl. à 28 mg til hund >4-10 kg. 1 tabl. à 68 mg til hund >10-25 kg. 1 tabl. à 136 mg til hund >25-50 kg. Til hund over 50 kg kroppsvekt, bruk en egnet kombinasjon av tyggetabletter. Tablettene skal ikke deles. Behandlingen gis en gang i måneden i loppe- og/eller flåttsesongen. **Pakninger:** Hver styrke er tilgjengelig i eske inneholdende én blister med 3 eller 6 tyggetabletter. **Reseptgruppe:** C. NX/NO/ADV/W14.16

LEGEMIDDELNYTT

169

Stor økning av legemiddelbruk mot lakselus

I behandlingen mot lakselus har det over flere år vært en stor økning i legemiddelbruken og en kraftig utvikling av resistens. Myndighetene har hatt for lite oppmerksomhet rettet mot bruken av legemidler i oppdrettsnæringen. På oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet gjennomfører derfor Mattilsynet en kampanje om riktig legemiddelbruk.

Produksjonsvekst

Oppdrettsnæringen er i vekst. Fra 2009 til 2014 økte salget i underkant av 30 %, fra ca 936 000 tonn til ca 1 327 000 tonn (rundvekt). Salgsverdien på slaktet fisk i 2014 utgjorde godt over 40 milliarder kroner.

Legemiddelbruk

Legemiddelbruken har økt betydelig siden 2009 og uforholdsmessig mye mer enn produksjonsøkningen. Bruken av hydrogenperoksid var nesten 150 ganger høyere i 2015 enn den var i 2009. Det høye forbruket av legemidler er en utfordring for fiskevelferd, miljøet og fører til utvikling av resistens.

Tabell: Midler mot lakselus (kg aktiv substans)

Legemiddel	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
azametifos	1884	3346	2437	4059	3037	4630	3904
cypermetrin	88	107	48	232	211	162	85
deltametrin	62	61	54	121	136	158	115
diflubenzuron	1413	1839	704	1611	3264	5016	5896
emamektin	41	22	105	36	51	172	259
teflubenzuron	2028	1080	26	751	1704	2674	2509
hydrogenperoksid (100%) (tonn)	308	3071	3144	2538	8262	31577	43246

Kilde: Grossistbasert legemiddelstatistikk, Folkehelseinstituttet, 2016.

Tilsynskampanjen fortsetter

Mattilsynet øker nå tilsynsaktiviteten med legemiddelbehandling i oppdrettsnæringen. Det har vært flere tilfeller med omfattende laksedød under behandling mot lakselus. Et av tilsynspunktene er kombinasjonsbehandling. I likhet med annen medisinsk behandling, må den være forsvarlig med hensyn til mattrygghet, dyrevelferd, resistensutvikling og miljøpåvirkning.

Les mer på mattilsynet.no/fisk_og_akvakultur/

Endret tilbakeholdelsestid for Benzoak vet.

Gammel tilbakeholdelsestid var 21 dager. Legemidlet brukes til anestesi og sedasjon av laks og ørret. Ny tilbakeholdelsestid er: Slakt: 7 døgngrader. Se legemiddelverket.no/tilbakeholdelsestider

Avslag for formalin mot lakselus opprettholdes

Legemiddelverket avsto høsten 2015 en søknad om spesielt godkjenningsfritak for bruk av formalin mot lakselus. Avslaget ble påklaget til Helse- og omsorgsdepartementet. Klager fikk ikke medhold og avslaget er opprettholdt.

Snorre Gulla

Mobiltelefon: 408 29 338

E-postadresse: snorre.gulla@vetinst.no

Vaksinering av rensefisk mot bakteriesykdommer kan være nødvendig

Vaksinasjon mot de vanligste bakterieinfeksjonene hos rensefisk i lakseoppdrettet kan sikre bedre velferd for fisken og minske dødeligheten.

Rensefisk (villfanget leppefisk og oppdrettet rognkjeks) benyttes i stor grad i norske lakseoppdrettsanlegg for å begrense lakselusproblemene. Levetiden for rensefisk i laksemerder er imidlertid kort, og det viser seg at den høye dødeligheten ofte skyldes bakterielle infeksjoner. For at dagens bruk av rensefisk skal bli etisk akseptabel, og for samtidig å lette beskatningstrykket på villfanget leppefisk, trengs det effektive vaksiner mot bakteriesykdommer hos disse fiskene. Suksesshistorien med vaksinering av laks mot bakterielle sykdommer indikerer at dette kan være en god strategi.

I doktorgradsarbeidet sitt har Snorre Gulla identifisert og karakterisert bakterier som mistenkes for å forårsake sykdom hos rensefisk, og sett på forekomsten av disse bakteriene før og etter merdsetting. Dette både for å kunne vurdere om disse bakteriene faktisk er sykdomsfremkallende, og for eventuelt å kunne velge ut representative stammer til vaksineutvikling. Gulla hadde fokus på to «hovedmistenkte» grupper av bakterier, nemlig atypiske *Aeromonas salmonicida* og *Vibrio splendidus*-beslektede stammer. Mens atypiske *A. salmonicida* er kjent for å gi sykdom hos ulike fiskearter, inkludert leppefisk og rognkjeks, er situasjonen mer uklar for *V. splendidus*-beslektede stammer, som også er vanlige miljøbakterier i sjøvann.

Identifisering av bakterier for vaksineutvikling

Funn fra arbeidet viser at bakterielle infeksjoner i rensefisk generelt, og infeksjon med *A. salmonicida* spesielt, i all hovedsak inntreffer etter at fisken settes ut i laksemerden. Det kan tenkes at blant annet stress forbundet med transport og utsette i et fremmed miljø bidrar til at fisken blir mer mottakelig for infeksjon. Gulla fant at det er to subtyper (A-lagstyper) av *A. salmonicida* som infiserer rensefisk i norske oppdrettsanlegg. Variasjoner i et proteinlag (A-laget), som ligger utenpå bakteriecellen, spiller trolig en rolle for interaksjonen mellom bakterien og dens vert, og tilsvarende vertsspesifikke A-lagstyper kunne også sees blant andre fiskearter. Når det gjelder stammer tilhørende *V. splendidus*-gruppen, så viste disse på den annen side en stor grad av genetisk mangfold i den forstand at veldig få analyserte stammer fra rensefisk var helt identiske. Dette kan tyde på at sykdomsutbrudd i rensefisk med *V. splendidus* sjelden forårsakes av spesielt «hissige» stammer som spres fra fisk til fisk, men at de oftere forekommer som følge av infeksjon direkte fra omgivelsene (for eksempel sjøvann).

Vaksinering før utsett i merd

Disse funnene tilsier at vaksinering mot bakteriesykdommer hos rensefisk før merdsetting vil kunne bidra til å redusere dagens høye dødelighet, da infeksjon i hovedsak inntreffer etter merdsetting. Begge de to nevnte A-lagstypene av *A. salmonicida* bør trolig inkluderes i en generell rensefiskvaksine mot denne bakterien. Protokollen for A-lagstyping representerer også et nytt, og hittil manglende, system for robust inndeling av denne bakteriearten i subtyper, da man frem til nå kun har skilt mellom såkalte «typiske» og «atypiske» *A. salmonicida*-stammer. *V. splendidus*-beslektede bakterier forårsaker antageligvis hovedsakelig sykdom hos fisk som allerede er svekket, og det er usikkert om vaksinering mot disse vil hjelpe. Utvalg av representative *V. splendidus*-stammer for vaksineutvikling vil også kompliseres av det store mangfoldet innad i gruppen.

Studien ble finansiert av Vaxxinoa Norway og Forskningsrådet gjennom sistnevntes nærings-PhD-program, og ble gjennomført i tett samarbeid med Seksjon for bakteriologi ved Veterinærinstituttet i Oslo.

Snorre Gulla disputerte 28. januar 2016 for graden ph.d. ved NMBU Veterinærhøgskolen med avhandlingen «Introductory studies on bacterial agents infecting cleaner fish».

Personalia:

Snorre Gulla (32) kommer fra Trondheim og er utdannet veterinær. Han er nå ansatt ved Veterinærinstituttet og tok doktorgrad ved NMBU, Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi.

VETERINARYTM HPM

EN NY GENERASJON AV ERNÆRING TIL HUND OG KATT

NYHET

**Nå lanserer VIRBAC HØYPROTEINFÔRET
til hund og katt!** Det første høypoteinfôret på
det Norske markedet!

www.virbac.no

Nysgjerrig på å få vite mer? Kontakt Virbac!

Shaping the future of animal health

Virbac

velactis[®]
kabergolin

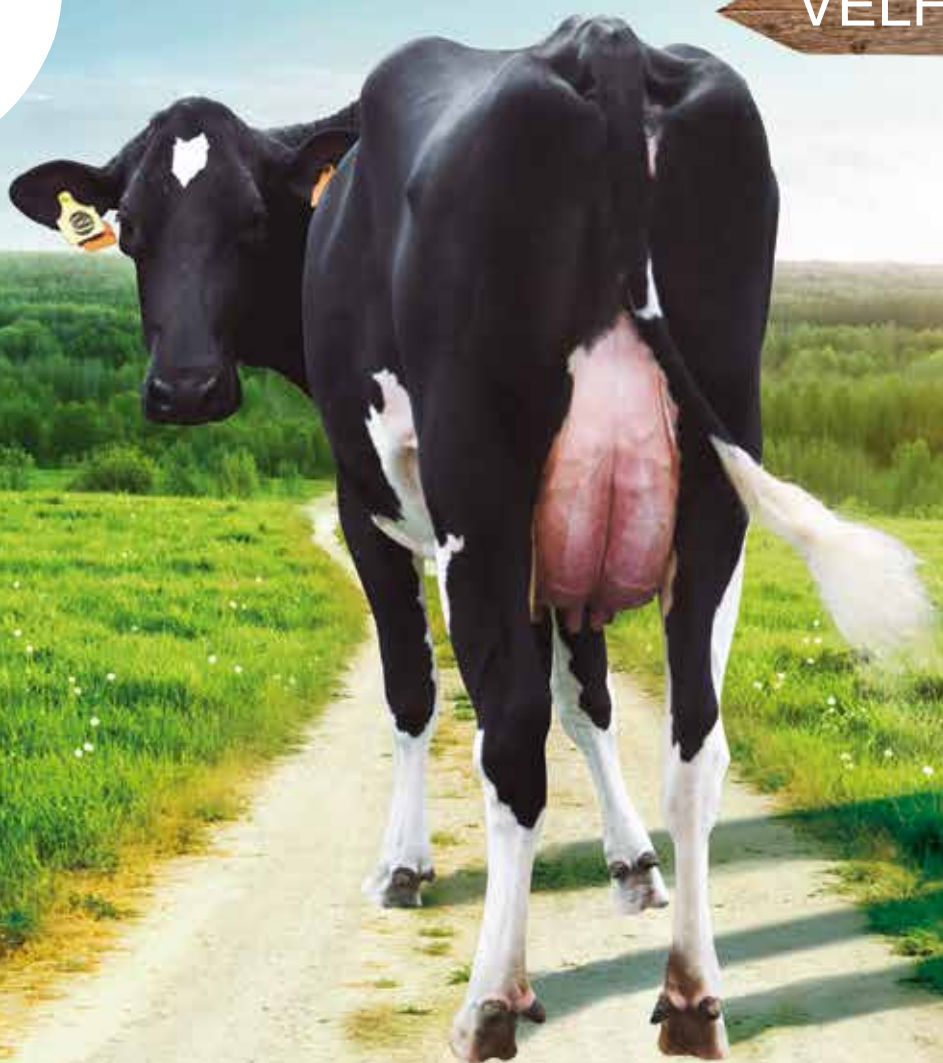
der alt
starter!

AVSINING

DYRESTELL

JURHELSE

VELFERD

Velactis. Prolaktinhemmende middel. ATCvet-nr.: QG02C B03 Reseptgruppe: C INJEKSJONSVÆSKE 1,12 mg/ml til storfe: 1 ml inneholdt: Kabergolin 1,12 mg, dimetylsulfoksid, triglyserider. **Egenskaper:** Klassifisering: Ergotderivat. **Virkningsmekanisme:** Prolaktinsekresjonen hemmes via stimulering av dopaminreseptorer i hypofyseforlappen. Melkeproduksjonen reduseres og dermed også melkespreng og jursmerter i løpet av 1-2 dager. **Absorpsjon:** T_{max} etter ca. 3 timer, biotilgjengelighet >90%. **Proteinbinding:** >74%. **Halveringstid:** Ca. 20 timer. **Metabolisme:** Hovedsakelig i lever. **Utskillelse:** Ca. 66% via avføring, resten via urin. **Indikasjoner:** Som hjelpemiddel for rask avsinning. Reduksjon av melkeproduksjonen for å redusere melkelekkasje ved avsinning, nye jurinfeksjoner i sinperioden samt ubehag. **Kontraindikasjoner:** Overfølsomhet for innholdsstoffene. **Bivirkninger:** Mindre lokalreaksjoner (oftest hevelser) er vanlig. **Forsiktighetsregler:** Kan brukes til sinkyr, men kun dersom det ikke foreligger subklinisk mastitt. Gravide og ammende kvinner bør unngå kontakt med produktet. Kabergolin har skadelige effekter på akvatiske arter. Kyr skal derfor ikke ha tilgang til åpent vann før tidligst 5 dager etter behandling. **Drektighet/Laktasjon:** Kan brukes til drektige dyr. Skal kun brukes ved avsinning, da bruk reduserer melkeproduksjonen. **Dosering:** 5,6 mg kabergolin (tilsv. 5 ml) gis i.m. som en enkeltinjeksjon. **Administrering:** Skal administreres innen 4 timer etter siste melking. **Overdosering/Forgiftning:** Forbigående redusert appetitt ved 1,5-2 X anbefalt dose. Reversible fordøyelsesproblemer ved 9-15 X anbefalt dose. **Tilbakeholdelsestider:** Storfe: Slakt: 23 dager Melk: 0 timer etter kalving ved sinperiode ≥32 dager, ellers 4 dager (8 melkinger). **Oppbevaring og holdbarhet:** Holdbar i 28 dager etter anbrudd. **Pakninger:** Injeksjonsjonsvæske: 1,12 mg/ml; Til storfe: 25 ml (hetteglass). Basert på SPC godkjent av SLV:09.12.2015

Helene Thorsen Rønning

Mobiltelefon: 92263983

E-postadresse: helene.rønning@nmbu.no

Raskere påvisning av matforgiftning forårsaket av bakterier fra slekten *Bacillus*

Utvikling av nye metoder som gjør det raskere og sikrere å finne kilden til matforgiftninger, viser også at bakterier som forårsaker matforgiftning, er mer utbredt i mat enn antatt.

Bakterier som vokser i mat kan produsere giftstoffer (toksiner) som forårsaker ulike typer matforgiftning. Det kan være hyppige utbrudd med milde symptomer og sjeldne, men dødelige sykdommer. For å redusere omfanget av matforgiftning, bør fokus på mattrygghet bli bedre både i matindustrien og hjemme på kjøkkenet. Dette krever kunnskap om toksinene og virkningsmåten deres i tillegg til gode analysemetoder som kan påvise kilden til matforgiftningsutbrudd.

Bakterier i slektene *Bacillus* og *Clostridium* er spesielt utfordrende fordi de danner sporer. Sporene er motstandsdyktige mot varme og kan overleve både produksjon og tilberedelse av mat for så å spire, vokse og danne toksiner i den ferdige maten.

Matforgiftningsbakterier mer utbredt enn antatt

Formålet med Helene Thorsen Rønnings doktorgradsarbeid har vært å utvikle gode analysemetoder for å oppdage og kvantifisere toksinene cereulide fra *Bacillus cereus* og lichenysin fra *Bacillus licheniformis* i mat. Hun har utviklet kvantitative analysemetoder med LC-MS (væskekromatografi og massespektrometri) for cereulide og lichenysin. Gjennom dyrkingsforsøk i ris og pasta (*B. cereus*) og cellekulturer (*B. licheniformis*) fant hun at utbredelsen av disse toksinproduserende bakteriene er større enn tidligere antatt. Ris og pasta som ikke var inokulert med (tilført) *B. cereus*, inneholdt også cereulide, og det tyder på at emetisk *B. cereus* (oppkasttypen) allerede var i rettene.

Molekylstrukturen til lichenysin fra 53 ulike *B. licheniformis*-stammer ble bestemt med LC-MS. Alle stammene produserte de samme isoformene av giftstoffet, men med ulikt forhold dem imellom.

Dette funnet støtter antagelsen om at vekstforholdene har større innvirkning enn genotypen på hvilke isoformer som dannes.

Metode for påvisning av nervegift fra *Clostridium*-bakterier

I tillegg til analysemetodene for cereulide og lichenysin, ble det også utviklet en metode til kvalitativ påvisning av botulinum nevrotoksin som produseres av ulike *Clostridium*-arter.

Analysemetodene som er utviklet sørger for raskere og sikrere påvisning og kvantifisering av bakterietoksinene cereulide og lichenysin, slik at sykdomskilden kan finnes forttere enn før ved et utbrudd. Bruken av *B. licheniformis* i produksjon av fôrtilsetning bør vurderes på nytt på grunn av den vidstrakte utbredelsen av lichenysindannelse.

Helene Thorsen Rønning disputerte 5. februar 2016 for graden ph.d. ved NMBU Veterinærhøgskolen med avhandlingen "Detection and quantification of the food-related bacterial toxins cereulide, lichenysin and botulinum neurotoxin/CD with liquid chromatography – tandem mass spectrometry".

Personalia:

Helene Thorsen Rønning (39) er fra Kongsberg og er nå bosatt i Bærum. Hun er Cand.Scient. i analytisk kjemi og forsvarte doktoravhandlingen sin ved NMBU, Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi.

Høy arbeidsglede blant smådyrveterinærene – men forbedringspotensial på god kollegial adferd

Sent på høsten 2014 fikk Smådyrpraktiserende veterinærers forening et spørsmål fra en frustrert veterinær om hvorfor så mange smådyrpraktikere slutter i jobben. Dette spørsmålet syntes vi var interessant og vi ønsket å finne ut om dette er et reelt problem og hva det da skyldes.

I løpet av 2015 ble det utarbeidet en spørreundersøkelse i samarbeid med DNV-A der fokus var tilfredshet i jobben. Undersøkelsen ble sendt per e-post til 640 medlemmer i Veterinærforeningen som jobber med smådyr på del- eller heltid. 360 besvarte undersøkelsen, en svarprosent på 54. På grunnlag av god svarprosent er feilprosenten beregnet til 2,5%.

Materiale og metode

Undersøkelsen besto av både standardspørsmål som ble hentet fra større undersøkelser samt spørsmål som var direkte knyttet til en smådyrpraktikers hverdag og som var utarbeidet av Smådyrpraktiserende veterinærers forening. Spørsmålene skulle danne best mulig helhet og innblikk i mulige problemstillinger relatert til arbeidsplassen.

Det finnes mange mulige årsaker til trivsel og mistriivsel på jobb. Det er ikke mulig å inkludere alle i denne undersøkelsen slik som for eksempel egen sykdom eller familiære problemer. Derfor vil denne undersøkelsen ikke gi noen fasit, men kun gi en pekepinn på hva som bør vektlegges i videre arbeid med økt trivsel på jobb.

Formulering av spørsmål

Undersøkelsen ble bygget opp av grupper med utsagn i emnene ledelse, jobbkraft, kontroll i arbeidet, fysisk og psykisk belastning og forhold til kunder der respondenten skulle gradere i hvilken grad de var enige eller uenige i utsagnene.

Utsagnene ble bevisst stilt i mest mulig positiv retning og gradering gikk fra 1 til 6, der 1 var helt uenig, 3 verken enig eller uenig- og 6 var helt enig i utsagnet. Tallet 6 representerer best og 1 verst mulig hverdag.

Noen spørsmål er likevel vanskelig å stille positivt. For eksempel spørsmålet: "Jeg har vurdert å skifte yrke"

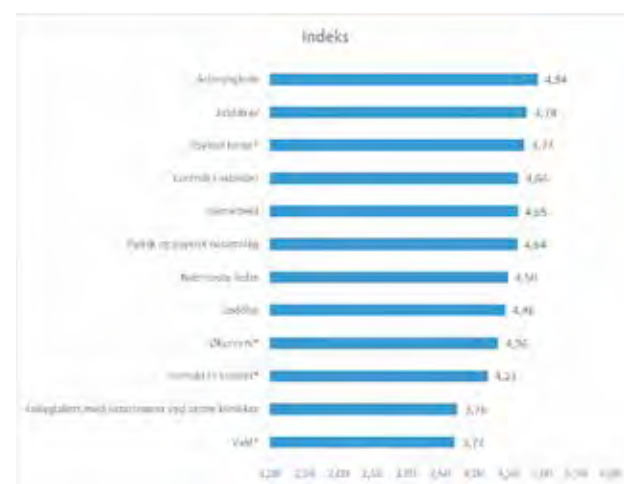
som man kan si er et negativt ladet spørsmål. Dersom man omformulerer det til " jeg har ikke vurdert å skifte yrke" blir det rart å svare " jeg er ikke enig". Utsagnene ble da stilt på den mest naturlige og enkle måte, men ved bearbeiding av disse spørsmålene/utsagnene er svarene snudd slik at 6 fremdeles representerer noe bra og 1 noe dårlig. Disse spørsmål blir markert med (*) og er da snudd her i presentasjonen.

Etter at undersøkelsen var gjennomført, ble man i Smådyrpraktiserende veterinærers forening raskt enige om at dette var et komplisert materiale som krevde profesjonell bearbeidelse. Firmaet Advicia ble satt til å analysere svarene og de leverte en rapport som til dels ble presentert på Smådyrpraktiserende veterinærers forenings årsmøte 2015.

Resultater

Vurdering av karakter

Når man vurderer karakterene som respondentene setter, må man først bestemme seg for hva som representerer et godt arbeidsliv. Det man selvsagt ønsker er et godt arbeidsliv som i sin helhet oppleves som positivt.

Figur 1. Indekser vurdert etter balansen mellom positivt og negativt. * Indikerer at svarskalaen er kodert om slik at den kan inngå i analysen på lik linje med andre spørsmål. Foto: Advicia

Det er derfor naturlig at en karakter på 3 ikke er godt nok selv om den er midt på treet. Det gjenspeiler bare en balanse mellom negativt og positivt noe som hverken er bra eller dårlig. Det å gå på jobb skal oppleves som totalt positivt og karakteren 4,5-5,0 bør da representere et minimumskrav (figur 1).

Når det gjelder analyse av forskjellen mellom kvinner mot menn, var det for få menn til å kunne si noe statistisk om gruppen.

Høy arbeidsglede, men dårlig med kollegialitet

Det skåres høyt på arbeidsglede, jobbkrav, psykisk helse og kontroll i arbeidet (figur 1: 4,94 til 4,66).

Det står dessverre dårligere til med kollegialitet med veterinærer i andre klinikker (figur 2: 3,76).

Når det gjelder jobbkrav, viser undersøkelsen flere gode ting.

Vi vet hva som forventes av oss, vi er trygge på hva vi har kunnskap om og våre ferdigheter og vi har god nok opplæring. Dessverre synes vi ikke at vi har like god arbeidsbelastning.

Den samme tendensen peker seg ut i spørsmål om kontroll i arbeidet. Der opplever vi at vi får hjelp og støtte av kolleger i arbeidet, føler at vi har god kontroll selv og kan påvirke beslutninger som er av betydning for arbeidet, men vi klarer ikke like godt å påvirke mengden arbeide vi har. Vi er også flinke til å dele kunnskap og erfaringer med kollegene vi jobber med.

Totalt sett oppleves lederne som engasjerte og tilgjengelige, men ikke like gode til å forebygge og løse konflikter på arbeidsplassen.

Når det gjelder veterinærens forhold til klinikken økonomi, så er veterinæren motivert til å øke inntjening. Veterinæren opplever også et press fra ledelsen til å øke inntjening og et økonomisk press fra kunden.

Figur 2. Veterinæren tar ikke opp problemer i forhold til andre kollegaer med lokalforeningen sin. Foto: Advicia

Heldigvis føler vi ikke et press fra ledelsen til å utføre ekstra undersøkelser.

I vårt forhold til kunder sier undersøkelsen at vi føler oss respektert av kunden og at vi sjelden trakasseres. Selv om vi får støtte av kolleger i klagesaker, så synes vi at klager fra kunder er belastende.

Psykisk helse

Oppsummert er den psykiske helse god hos veterinærene. Man tenker ikke på sykemelding, blir ikke deprimert av å gå på jobb og føler stort sett god trivsel. Det kommer likevel frem at en del opplever å gi for mye av seg selv i jobben, og de vurderer både å slutte i klinisk praksis og skifte yrke (figur 3).

Det er også en del mobbing på jobben. Her kan det være feil å snakke statistikk da mobbing ikke skal tolereres. Hvis vi likevel skal skjele til referansetall i det norske arbeidsmarkedet, så har vi høyere frekvens av mobbing enn i arbeidslivet generelt i Norge. På spørsmål om man har sett mobbing eller trakassering, så svarer 15 % ja, mens det ellers i Norge er 13 %. På spørsmål om man selv har vært utsatt for mobbing eller trakassering, svarer 7 % ja, mot 4 % ellers i Norge (figur 4 a og b).

Ønsket om å skifte jobb er relatert til arbeidsforholdet i klinikken

Der vi skårer middels til dårlig eller har stort standardavvik er de mest interessante spørsmålene.

Dette gjelder blant annet spørsmål som ønske om å skifte jobb eller slutte i klinisk praksis, man opplever konflikter på jobben, problemer rundt det å ha vakt og det å bli sett og rost på jobben.

Til utsagnet: "Jeg har IKKE vurdert å skifte arbeidssted" (*) finner vi følgende grupper:

- De som har jobbet i mer enn 15 år er mye enig med utsagnet og scorer 4,8- de ønsker altså i større grad å bli i den jobben de har.
- De som har jobbet 5-15 år scorer noe lavere med 4,0 og har mer tendenser til å vurdere jobb bytte

Figur 3. Mange gode sider ved den psykiske helse, men man føler at man gir for mye av seg selv i jobben gjør at mange vurderer å slutte i klinisk praksis. Foto: Advicia

Figur 4 a og b. Mobbing på arbeidsplassen. Foto: Advicia

- De som har jobber <5 år scorer lavt med 3,4. Denne gruppen vurderer altså sterkest å skifte arbeidssted.

Arbeidsforholdet spiller også en rolle på scoringen på samme utsagn. Her kan man se på gruppene ledere, heltidsansatte og deltidsansatte. Interessant er det at lederen scorer best med 5,2. De er aller mest fornøyd og ønsker i liten grad å skifte arbeidssted. De som jobber heltid vurderer å skifte arbeidssted (3,9) mer enn lederne, mens – kanskje overraskende nok – de som jobber deltid vurderer mest å skifte arbeidssted (3,5). Lederen er altså mest fornøyd og tenker minst på å skifte arbeidssted, mens de ansatte tenker mer på det.

Det samme sees på spørsmålet: "jeg har ikke tenkt å slutte i klinisk praksis"(*) og "Jeg gir IKKE for mye av meg selv i jobben (*)." De som har kortest arbeids-erfaring føler mer på det negative enn de med lengst erfaring.

Når det gjelder arbeidsbelastningen så er det ingen stor forskjell mellom gruppene og interessant nok oppleves den som lik enten du jobber heltid eller deltid.

Muligheten til å påvirke arbeidsmengden man får, oppleves forskjellig mellom gruppene. De med kortest yrkeserfaring og de med deltidsstillinger opplever minst kontroll.

Alle veterinærer opplever klager som belastende (* 2,7). Ledere og de med yrkeserfaring over 15 år opplever minst at klager fra kundene er belastende, mens heltidsansatte og lav yrkeserfaring opplever klager mest belastende.

Det er altså mye som faller på de to gruppene; de med kortest arbeidserfaring og de med deltidsstillinger. De tenker mer på å skifte både arbeidssted og yrke, de føler mindre kontroll på arbeidsmengden og mer belastning ved klager fra eier. De opplever også mer et økonomisk inntjeningspress fra ledelsen enn andre.

Totalt sett fornøyd med ledelsen

Det er store forskjeller mellom svar fra ansatte og svar

fra ledere på spørsmålene om man får ros og anerkjennelse fra nærmeste leder, eller om leder er aktiv i forebygging og løsning av konflikter og om man blir belønnet for godt arbeide. Lederne graderer seg mye høyere enn de ansatte gjør. Faktisk gir lederne i snitt 4,8-5,3 mens de ansatte gir 3,2-4,1.

Lederne er stort sett veldig fornøyd med ledelsen (5,5) mens heltidsansatte (4,2) og deltidsansatte (3,9) ikke er fullt så fornøyd.

En av årsakene til den store forskjellen kan være at lederne i en klinikk seg imellom roser og belønner hverandre mer enn de gjør med de andre ansatte. Dermed er de mer fornøyd innad i ledergruppen. Likevel er de fleste klinikker så små at de ikke har flere ledere. Det er derfor også en mulighet at lederne ikke oppleves så positive som de selv tror de er.

Hva har størst betydning for oss?

Det var mange spørsmål i denne undersøkelsen dermed er det viktig å finne ut hva som har størst betydning for oss?

Med regresjonsanalyse kan vi beregne den relative viktigheten av flere spørsmål mot ett visst tema. Vi sammenligner spørsmål hvor fornøyd er vi med en faktor sammenlignet med hvor fornøyd vi er totalt sett.

Når det gjelder krav i jobben, er det viktigste at jobben er utfordrende på en positiv måte ($R^2 = 62\%$).

Det viktigste for kontroll i arbeidet er muligheten til å påvirke beslutninger ($R^2 = 52\%$)

For det totalt sett gode samarbeidet i klinikken, er problemløsning det viktigste ($R^2 = 75\%$).

Det viktigste for et godt samarbeide med nærmeste leder er at lederen viser interesse for innspill og bidrag ($R^2 = 80\%$).

Når det gjelder at man er totalt sett fornøyd med klinikkens ledelse, er det viktigste at ledelsen opptre i tråd med klinikkens uttrykte verdier ($R^2 = 81\%$).

Konklusjon

Generelt sett konkluderer undersøkelsen med at det står bra til med smådyrspraktiserende veterinærer.

Det er stor arbeidsglede blant veterinærer. Mange krav oppleves som positive, man vet hva som kreves og føler seg godt rustet til jobben.

Dessverre er det en tendens til å tenke på å skifte jobb blant veterinærene, og særlig blant veterinærer med mindre enn 5 års erfaring og de som jobber deltid. Det er også de med kortest yrkeserfaring som opplever sterkest mangel på kontroll av arbeidsbelastning, de som opplever minst ros og belønning i arbeidet og føler at de gir for mye av seg selv i jobben.

Noe av dette burde det være mulig å jobbe med. Man kommer langt med vennlige ord og litt ros; "Dette klarte du bra!". Vi kan bli flinkere til å skryte av hverandre enten man jobber på samme klinikk eller ikke.

Det å ikke ha kontroll på arbeidsmengden er veldig slitsomt. Det kan være at arbeidsmengden i teorien ikke er stor, men at man sliter med å få tatt avgjørelser og dermed stopper hele arbeidsprosessen opp. Det er vanskelig å akseptere at man aldri vil kunne være helt sikker på sin diagnose og lære seg å leve med dette. Er det rom for å kunne spørre om hjelp eller er det så travelt at alle har nok med seg selv? Det kan være at man bare trenger hjelp til å ta en avgjørelse. Kan man få nærmere oppfølging av leder de første årene?

Eller har man virkelig for mye å gjøre? Dette er jo et rent bemanningsspørsmål som lederne må ta innover seg. I perioder må man regne med litt hektisk jobbing. Slik er det for alle. Men dette skal ikke være hver dag i flere måneder. Hvis man daglig opplever å ha for dårlig tid, føler at man ikke får gjort en god jobb, så sliter dette på selvtilliten. Man føler seg mislykket og lite verd og arbeidsgleden forsvinner.

Hvis vi skal løfte blikket og se ut over landegrensene, så ser en de samme tendenser i for eksempel

England. Undersøkelser i England viser at 10 % av yngre veterinærer vurderer å skifte yrke og 50 % føler at yrket i liten grad tilsvarer forventningene. 90 % av veterinærene oppfattet yrket som stressende.

Vi i Smådyrpraktiserende veterinærers forening tenker at det er viktig å støtte særlig våre yngre kolleger. Hva med en mentorordning for de som ikke har en erfaren veterinær å spørre? En som en kan ringe når en vil diskutere et kasus og trenger hjelp til videre behandling eller utredning. Dette er ikke ment å erstatte kollega-hjelpen.

Samtidig er det slik at et godt samarbeid med en større klinikk i nærheten kan fungere som mentor. Dette må være en klinikk man kan henvise til når ens egen kunnskap ikke strekker til, eller man kan ringe og diskutere kasuset og behovet for henvisning. Man kan lære mye av å lese en god epikrise.

Mobbing er også et tema som veterinærer må forholde seg til. Ser vi en kollega som mobbes eller behandles urettferdig, så må vi si ifra, både til kollegene, sjefene og veterinærforeningen. Det viktigste er at vi er mer rausere i vår bedømming av hverandre og hverandres arbeid.

Det er jo også slik at vi alle har et ansvar for et godt fellesskap. Det blir ikke til av seg selv. Vi må alle bidra. Og vi kan ikke klage på dårlig fellesskap hvis vi ikke stiller opp selv og forsøker å forbedre det. Men hvis vi alle drar litt i samme retning, tror jeg vi kan utrette mye.

Eva Egeberg

Leder i SVF

MAXIMUN – styrketrening av immunforsvaret

Kroppen utsettes daglig for angrep fra bakterier, virus og sopp. Alle kroppene er avhengige av et godt naturlig immunforsvar for å overleve.

Maximun har en unik kombinasjon av naturlige virkestoffer som styrketrener immunforsvaret til å yte maksimalt.
Kan gis til alle arter!

For mer utfyllende informasjon om Maximun besøk lifeline.no

Kontaktinformasjon Lifeline: 22 07 19 40 post@lifeline.no

Livsløp, helse og samfunn i et faglig perspektiv

Veronica Kristiansen, stipendiat klinisk onkologi og Tonje Trinterud, kirurg med fullført residency i kirurgi.

Vi vil se flere friske og lykkelige dyr, derfor tilbyr vi nå et

SPESIALISERT TEAM INNEN ONKOLOGISK KIRURGI

Har du kompliserte onkologiske kasus, hvor eier ønsker å høre om muligheter for videre behandling?

På Evidensia Oslo Dyresykehus tilbyr vi avansert onkologisk kirurgi med fullstendig preoperativ staging og postop adjuvant terapi med cytostatika. Vår kirurg Tonje Trinterud og onkolog Veronica Kristiansen kan foreta utredninger, informere kunden om valgmulighetene, utføre avansert onkologisk og rekonstruktiv kirurgi, samt følge opp med nødvendig behandling i ettertid.

Du er hjertelig velkommen til å kontakte oss for å diskutere og planlegge veien videre for den enkelte pasient. På den måten kan vi sammen tilby det aller beste for dyret og dets eier.

Se våre øvrige tjenester på **oslodyresykehus.no**
– vi ønsker å se flere friske og lykkelige dyr!

Evidensia er Europas største og kvalitetsmessig ledende veterinærkjede. Vi har flere spesialister og mer avansert utstyr enn andre. Vi driver også med etterutdannelse og klinisk forskning. På den måten skaper vi morgendagens veterinærmedisin. Les mer på evidensia.no

Kontakt oss på oslodyresykehus@evidensia.no, eller tlf. 22 68 35 00. Tastevalg 2 for henvisende veterinærer (hverdager 8–16).

Nye spesialister innen smådyrsykdommer

Inge Vogt Engeland ble utdannet ved Norges veterinærhøgskole i 1989. Han tok sin veterinærmedisinske doktorgrad i reproduksjon i 1995 og arbeidet ved Institutt for reproduksjon og rettsmedisin frem til år 2000. Så jobbet han noen år som kombinertpraktiker i Bø i Telemark før han startet Telemark dyreklinikk. Klinikken ble sertifisert av Den norske veterinærforening i 2011 og består i dag av 12 ansatte. Inge Vogt Engeland ble spesialist i smådyrsykdommer, hund og katt i 2015. Han er også autorisert for ultralydundersøkelse av arvelige hjertelidelser hos hund. Han jobber mest med indremedisin og ultralydundersøkelse av hjerte og buk og tar imot henvisninger innenfor disse fagområdene. Han er også faglig og daglig leder ved Anicura dyreklinikken Telemark.

Heidi Haugholt ble utdannet ved Norges veterinærhøgskole i 1998. Hun startet sin veterinærkarriere i Finnmark og flyttet deretter til Sør-Trøndelag. Her bestod hverdagen hovedsakelig av stordyrpraksis og litt smådyrpraksis. I 2002 starter hun på Rising Dyreklinikk Skien. Klinikken ble sertifisert av Den norske veterinærforening så tidlig som i 2005 og har i dag ni ansatte. I 2014 ble Rising Dyreklinikk en del av AniCura. Heidi Haugholt ble spesialist i smådyrsykdommer, hund og katt i 2015. Hennes hovedinteresser er hud, øyne og indremedisinske utredninger, men hun gjør også mye bløtvevskirurgi. Heidi tar imot henvisninger innenfor disse fagområdene. Hun er daglig leder ved AniCura Rising Dyreklinikk og har også det faglige ansvaret.

Anne Mette Knutsen ble utdannet fra Norges veterinærhøgskole i 1993, og deretter jobbet som distriktsveterinær på Vega, inkludert kombinertpraksis. I 1996 begynte hun som smådyrpraktiker ved Trøndelag Dyreklinikk hvor hun jobbet fram til hun etablerte Trondheim Dyrehospital i 2001. Klinikken ble sertifisert av Den norske veterinærforening i 2003, og består i dag av to klinikker med 12 ansatte. Anne Mette Knutsen ble autorisert øyelyser i 2001, sertifisert rehabiliteringsterapeut i 2013 og smådyrspesialist hund og katt i 2015. Trondheim Dyrehospital ble Evidensia Trondheim Dyrehospital i 2015, og Knutsen er klinikkssjef med fagansvar. Hun jobber mest med indremedisin, billediagnostikk (ultralyd, røntgen og endoskopi) og øyeundersøkelser, men gjør også halthetsdiagnostikk og kirurgi. Knutsen tar imot henvisninger innenfor sine fagområder.

Ellef Blakstad
fagsjef

Equest Pramox vet. «Zoetis»

Anthelmintikum. Reseptgruppe C. ATCvet-nr.: QP54A B52

ORALGEL til hest: 1 g inneh.: Moksidektin 19,5 mg, prazikvantel 121,7 mg, benzylalkohol, butylhydroksytoluen (E 321). **Egenskaper:** *Klassifisering:* Moksidektin: 2. generasjons makrosyklisk lakton i milbemycinggruppen. Prazikvantel: Syntetisk isokinolinprazinderivat. *Virkningsmekanisme:* Moksidektin: Interagerer med GABA og glutamatkontrollerte kloridkanaler i nervecellene. Postsynaptiske kloridkanaler åpnes og innstrømming av kloridioner medfører paralyse og ev. død for parasittene. Prazikvantel: Skader overflatestrukturer på parasitten og fremkaller spasme og paralyse. Endrer kalsiumpermeabiliteten i parasittens cellemembraner og skader metabolismen. *Absorpsjon:* Maks plasmakonsentrasjon: Moksidektin: 6-8 timer. Prazikvantel: Ca. 1 time. *Fordeling:* Moksidektin fordeles til alle vev, men pga. høy lipofilitet konsentreres stoffet i fettvev. Prazikvantel fordeles til alle vev. *Halveringstid:* Moksidektin: 11 dager. Prazikvantel: <1 time. *Utskillelse:* Moksidektin: Via feces. Prazikvantel: Via urin og feces. **Indikasjoner:** Behandling av moksidektin- og prazikvantelfølsomme blandingsinfeksjoner forårsaket av bendelorm, rundorm og artropoder hos hest. Preparatet har antiparasittær virkning mot følgende parasitter: Store strongylider (voksne): Strongylus vulgaris, Strongylus edentatus, Triodontophorus brevicauda, Triodontophorus serratus, Triodontophorus tenuicollis. Små strongylider (voksne og intraluminal larvestadier): Cyathostomum spp., Cylicocyclus spp., Cylicostephanus spp., Cylicodontophorus spp., Gyaloccephalus spp. Ascarider: Parascaris equorum (voksne). Andre arter: Oxyuris equi (voksne), Habronema muscae (voksne), Gasterophilus intestinalis (L2, L3), Gasterophilus nasalis (L2, L3), Strongylides westeri (voksne), Trichostrongylus axei (voksne). Bendelorm: Anoplocephala perfoliata, Anoplocephala magna, Paranoplocephala mammillana. Eggutskillelsen undertrykkes i 90 dager hos små strongylider. Virker mot L4-stadier av små strongylider i mucosa. 8 uker etter behandling er tidlige (hypobiotiske) EL3-stadier av små strongylider eliminert. **Kontraindikasjoner:** Skal ikke brukes til føll <6,5 måneder. **Bivirkninger:** Slapp underleppe, ataksi og hevelse i muleregionen er sett en sjelden gang hos unge dyr. Dette er forbigående og forsvinner spontant. Ved stor parasittbelastning, kan ødeleggelse av parasittene forårsake mild forbigående kolikk og løs avføring. **Forsiktighetsregler:** Unngå overdosering hos unge dyr med lav kroppsvekt. Samme doseringssprøyte skal ikke brukes til mer en ett dyr, med mindre hestene er i direkte kontakt med hverandre på samme område. For å redusere påvirkningen av moksidektin på gjødsel faunaen, og pga. utilstrekkelige opplysninger om miljøfare ved bruk av prazikvantel, bør hestene ikke slippes på beite før 3 dager etter behandling. For optimal kontroll med insektlarver, bør behandling foretas om høsten etter at insektsesongen er slutt, men før beiteslipp om våren fordi larvene da kan forpupes og bli mindre påvirkelige for behandling. **Drekthet/Laktasjon:** Skal ikke brukes under drektighet og laktasjon. **Dosering:** 400 µg moksidektin/kg kroppsvekt og 2,5 mg prazikvantel/kg kroppsvekt, tilsv. 1 trinn på doseringssprøyten pr. 25 kg kroppsvekt. Gis som engangsdose. For å sikre nøyaktig dose anbefales bruk av vekt eller målebånd. 1 doseringssprøyte er tilstrekkelig til en hest på 700 kg. **Overdosering/Forgiftning:** Hos føll kan forbigående reaksjoner opptre ved anbefalt dose. Hos voksne dyr kan forbigående reaksjoner opptre ved 3 ganger anbefalt dose. Symptomer er nedstemthet, redusert matlyst, ataksi, slapp underleppe og løs avføring i 8-24 timer etter behandling. Symptomatisk behandling er vanligvis ikke påkrevet. Full restitusjon vanligvis etter 24-72 timer. Intet spesifikt antidot. **Tilbakeholdelsestider:** Melk: Ikke tillatt brukt til lakterende dyr som produserer melk til konsum. Slakt: 64 dager. **Oppbevaring og holdbarhet:** Etter anbrudd: 6 måneder. **Pakninger:** Oralgel: Til hest: 14,4 g (doseringssprøyte). Sist endret: 01.10.2014

Doserings-
sprøyte for inntil
700 kg!

ORMEKUR TIL HEST

EQUEST® PRAMOX VET.

moxidectin prazikvantel

90 dagers undertrykkelse av eggutskillelse hos små strongylider.

zoetis

Effekt mot:

- Små og store strongylider
- Bremselarver
- Piskeorm
- Føllorm
- Bendelorm

Effekt mot små strongylider:

- Adulte og intraluminale larvestadier (L4)
- Hypobiotiske, innkapslede larver (L3)
- Benzidazolresistente

Pakning: 1 x 14,4 g Vnr: 157015

Diplomates som utfører sin aktivitet i Norge

European Board of Veterinary Specialisation er paraplyorganisasjonen for 25 EBVS godkjente «veterinary specialist colleges» som organiserer over 3300 veterinærer med godkjenning og som har rett til å bruke betegnelsen «Diplomate (Dip)» før angivelsen av aktuelt college i sin tittel. Listen under omfatter «Diplomates» («European Veterinary SpecialistTM») som utøver sin spesialitet i Norge («Active diplomate»). Oppdatering sendes til nvt@vetnett.no. Se også: <http://ebvs.eu/>

ECVIM-CA, ACVIM INDREMEDISIN – HUND/KATT

Kristin Paaske Anfinsen DipECVIM-CA, DipACVIM
Hovedområder: Klinisk indremedisin, endokrinologi, nefrologi/urologi, immunmedierte sykdommer
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: 22964910

ECEIM INDREMEDISIN – HEST

Constanze Fintl DipECEIM
Hovedområder:
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Hesteklinikken
T: -

Siv Hanche-Olsen DipECEIM
Hovedområder: Indremedisin hest
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Hesteklinikken
T: 22964933

Carl Fredrik Ihler DipECEIM
Hovedområder: Gastrointestinale og luftveissykdommer
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Hesteklinikken
T: 22964931

ECVCP LABORATORIEMEDISIN

Hege Brun-Hansen DipECVCP
Hovedområder: Cytologi, hematologi
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Sentrallaboratoriet
T: 22964566

Stein Istre Thoresen DipECVCP
Hovedområder: Endokrinologi, klinisk kjemi
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Sentrallaboratoriet og AniCura Group
T: 22964566/95246766

ACVD DERMATOLOGI

Marie Innerå DipACVD
Hovedområder: Dermatologi - alle dyr (primært smådyr)
Arbeidssted: Evidensia Oslo Dyresykehus
T: 22683500

ECVS KIRURGI

Cathrine Taule Fjordbakk DipECVS
Hovedområder: -
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Hesteklinikken
T: 22964920

Silvia Jauernig DipECVS
Hovedområder: Bløtvevskirurgi, ortopedi, laparoskopi
Arbeidssted: AniCura Dyresykehus Oslo
T: 81570005-2-1

Thomas Sissener DipECVS
Hovedområder: Ortopedi, bløtvevskirurgi
Arbeidssted: Din Dyreklinikk, Sandefjord
T: 33470113

Eric Strand DipECVS
Hovedområder: -
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Hesteklinikken
T: 22964595

Christina Strand Thomsen DipECVS
Hovedområder: Bløtdelskirurgi, ortopedi, laparoskopi
Arbeidssted: AniCura Dyresykehuset Bergen Nord
T: 55535220

ECVAA ANESTESI/ANALGESI

Henning Andreas Haga DipECVAA
Hovedområder: Anestesi, smerte- og intensivbehandling
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, seksjon for anestesi og radiologi
T: 22964921

Andreas Lervik DipECVAA
Hovedområder: Anestesi, akutt og intensivbehandling
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, seksjon for anestesi og radiologi
T: 22964740

ECVN NEVROLOGI

Karin Hultin Jäderlund DipECVN
Hovedområder: Klinisk nevrologi, degenerative nevrologiske sykdommer
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Smådyrklinikken
T: 22964921

ECVO OFTALMOLOGI

Ernst-Otto Ropstad DipECVO
Hovedområder: Oftalmologi
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: 22597463

ECVDI BILLEDDIAGNOSTIKK

Nina Ottesen DipECVDI
Hovedområder: -
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: -
Hege Kippenes Skogmo DipECVDI
Hovedområder: -
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: -

ECAR REPRODUKSJON

Wenche Kristin Farstad DipECAR
Hovedområder: Reproduksjonsfysiologi og – patologi hos husdyr og ville dyr
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: 22597116

Elisabeth Kommisrud DipECAR
Hovedområder: -
Arbeidssted: GENO
T: 62520600

Adam Dunstan Martin DipECAR
Hovedområder: Besetningsmedisin storfe, reproduksjon storfe
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Produksjonsdyrklinikken
T: -

Olav Roksen DipECAR
Hovedområder: Reproduksjon produksjonsdyr
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: 22964854

Vibeke Rootwelt DipECAR
Hovedområder: Obstetrikk smådyr
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Smådyrklinikken
T: -

Ragnar Thomassen DipECAR
Hovedområder: -
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: 22964858

Steinar Waage DipECAR
Hovedområder: Klinisk stordyrpraksis
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: 22964875

ECVP PATOLOGI

Mona Aleksandersen DipECVP
Hovedområder: -
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: -

Gjermund Gunnes DipECVP
Hovedområder: Patologi
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: 22597036

Marianne Kraugerud DipECVP
Hovedområder: -
Arbeidssted: -
T: -

Kai-Inge Lie DipECVP
Hovedområder: Fiskesykdømmen, histopatologi
Arbeidssted: FishVet Group Norge
T: -

Randi Sørby DipECVP
Hovedområder: -
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: -

Liv Østevik DipECVP
Hovedområder: Patologi, bein- og skjelettlidelser, hestemedisin, genetikk
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen
T: 22597036

ECPHM SVINEHELSE

Tore Framstad DipECPHM
Hovedområder: Besetningsmedisin, forebyggende helse og klinisk virksomhet svin
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen Sandnes
T: 23216387

Carl Andreas Grøntvedt DipECPHM
Hovedområder: Helse og velferd hos svin
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen Sandnes
T: 23216387

ECSRH SMÅFEHELSE

Erik Georg Granquist DipECSRH
Hovedområder: Besetningsmedisin, dyrevelferd, zoonoser, epidemiologi, flått og flåttbårne infeksjoner, parasitter, ernæringsfysiologi
Arbeidssted: Veterinærinstituttet
T: 51603510

Snorre Stuen DipECSRH
Hovedområder: Småfe, flått og flåttbårne infeksjoner, parasitter
Arbeidssted: Veterinærinstituttet
T: 51603510

Synnøve Vatn DipECSRH
Hovedområder: -
Arbeidssted: -
T: -

ECAAH FISKEHELSE

Øystein Evensen DipECAAH
Hovedområder: Mikrobiologi, histologi
Arbeidssted: NMBU- Veterinærhøgskolen
T: 22597106

Ioannis Vatsos DipECAAH
Hovedområder: Mikrobiologi, histologi
Arbeidssted: UiN, Fakultet for biovitenskap og akvakultur
T: 75517417

ECZM ZOOMEDISIN

Carlos Gonçalo Das Neves DipECZM
Hovedområder: -
Arbeidssted: Veterinærinstituttet
T: 23216448

Bjørnar Ytrehus DipECZM
Hovedområder: Vilthelse, patologi
Arbeidssted: Norsk institutt for naturforskning
T: 97641431

ECAWBM-AWSEL DYREVELFERD

Cecilie Marie Mejdell DipECAWBM-AWSEL
Hovedområder: Dyrevelferd, hesteatferd, forsvarlig avlving/slakting, dyreetikk
Arbeidssted: Veterinærinstituttet
T: 23216391

Randi Oppermann Moe DipECAWBM-AWSEL
Hovedområder: Dyrevelferd
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Seksjon for besetningstjenester
T: 22964872

Solveig Marie Stubbsjøen DipECAWBM-AWSEL
Hovedområder: Dyrevelferd, atferd, velferdsindikatorer og -protokoller, dyreetikk, stressfysiologi
Arbeidssted: Veterinærinstituttet
T: 23216472

ECVPH VETERINÆR SAMFUNNSMEDISIN

Truls Nesbakken DipECVPH
Hovedområder: Veterinær samfunnsmedisin, zoonoser, mattrygghet
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Mattrygghet og infeksjonsbiologi
T: 22964827

Eystein Skjerve DipECVPH
Hovedområder: Veterinær samfunnsmedisin, zoonoser, mattrygghet, epidemiologi og biostatistikk
Arbeidssted: NMBU-Veterinærhøgskolen, Mattrygghet og infeksjonsbiologi
T: 22964844

Optivizor

Et helt nytt Beskyttelseskonsept

En skjerm som kun dekker og beskytter neserygg og øyne og som er behagelig å ha på. Optivizor finns også i PVC med UV beskytter som i solbriller for å beskytte hundeøynene. Man kan i tillegg legge på netting for ytterligere å beskytte mot sterkt sollys.

Brukes av hunder som er lyssky, har øyesykdommer, utsettes for sterkt lys,

f.eks. på fjellet om vinteren eller på sjøen om sommeren.

Toningen har en skyggefaktor på 34% og UV blokk på 92%.

Kommer i ulike størrelser for optimal passform.

For mer informasjon om OPTIVIZOR: 22 07 19 40 post@lifeline.no www.lifeline.no

Livsløp, helse og sunnhet i et faglig perspektiv

Beitesesongen er her - husk **Systamex vet.!** oxfendazol

Pinet Art Illustration 03/2016

Beskyttelse mot
beiteparasitter i ca.

4

måneder.

SYSTAMEX VET.
oxfendazol

Systamex vet. «Zoetis» Anthelmintikum. Reseptgruppe C. ATCvet-nr.: QP52A C02. INTRARUMINALINNLEGG 3,75 g til storfe: Hver tablett inneholder: Oxfendazol 750 mg, 5 tabletter pr. intraruminalinnlegg. **Egenskaper:** Klassifisering: Oxfendazol tilhører benzimidazolgruppen. **Virkningsmekanisme:** Har effekt mot mature og imature stadier av gastrointestinale og pulmonale nematoder. Sylinderens sentrale metallstang korroderer slik at det frigis en oxfendazoltablett etter 3 uker og deretter hver 3. uke. **Absorpsjon:** Ca. 77% absorberes,

make, plasmakonsentrasjon etter ca. 8 timer. **Fordeling:** Spesielt til lever. **Halveringstid:** 22 timer. **Utskillelse:** Hovedsakelig via urin og feces, <1% i melk. **Indikasjoner:** Profilakse mot og behandling av gastrointestinale nematoder og lungeorm hos førsteårsbeiteende storfe. **Kontraindikasjoner:** Kalver som veier <100 kg eller som ikke har utviklet drøytgygerfunksjon. Lakterende kyr der melken skal brukes til konsum. Skal ikke brukes siste 6 måneder før kalving. **Dosering:** Ett intraruminalinnlegg pr. dyr fra 100-250 kg, tilsv. 7,5-3 mg oxfendazol/

kg pr. tablett. Behandling ved beiteslipp. Første tablett frigis etter ca. 3 uker, deretter frigis 1 tablett hver 3. uke. Totalt 5 tabletter som dekker en behandlingsperiode på ca. 105 dager. Gis med spesiell nedlegger som føres inn over tungerothen. Intraruminalinnlegget skyves av i forbindelse med svelgbevegelser, det må utvises stor forsiktighet for ikke å skade svelget. **Tilbakeholdesestider:** Melk: Se Kontraindikasjoner. Slakt: 180 dager. Ved slaktning t.o.m. 14 dager etter inngift er virkestoff ennå ikke utløst og slaktet kan godkjennes.

Oppbevaring og holdbarhet: Blisterpakning: Lagres tørt ved temperatur <25°C. **Pakninger:** Intraruminalinnlegg: 3,75 g; Til storfe: 12 stk. (plastsylinder). Basert på SPC godkjent av SLV 20.01.2015

zoetis

Orion Pharma Animal Health || Gjerdrumsvei 8 || Postboks 4366 Nydalen || 0402 Oslo || Telefon 40 00 41 90 || www.orionvet.no

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Senter for etter- og videreutdanning

Etterutdanning, Veterinærhøgskolen

Klinisk ernæring for hund og katt

Kurset retter seg mot dyrepleiere og veterinærer som ønsker en upartisk og grundig innføring i klinisk ernæring.

Kurset vil omfatte kosthold som grunnlag for god helse, mens hovedvekten av kurset vil ligge på utvalgte temaer vedrørende det fysiologiske og patologiske grunnlaget for tilstander og sykdommer hos hund og katt der det er aktuelt å gi dietetisk støttebehandling, som for eksempel ved fedme, urinstein, diabetes, hjerte- og karsykdommer, kreft, sykdommer i mage, tarm og pankreas, intoleranser og allergier, ulike hudsykdommer og føring av kritisk syke dyr, for eksempel etter operasjon.

Faglig ansvarlig:

Professor Åshild Krogdahl og professor Dr.med.vet. Anne Marie Bakke ved Institutt for basalfag og akvamedisin, NMBU, Veterinærhøgskolen.

Forelesere:

- Britta Dobenecker, FTA Dipl. ECVCN, Ludwig-Maximilians-Universität München
- Kristin Herstad, stipendiat, Institutt for sports- og familiedyrmedisin, NMBU, Veterinærhøgskolen
- Aga Zakoscielna, avdelingsingeniør, Institutt for sports- og familiedyrmedisin, NMBU, Veterinærhøgskolen
- Marie Innerå, DVM, Dipl. ACVD, Evidensia

Tid: 16. – 17. juni 2016

Sted: NMBU, Veterinærhøgskolen, Oslo

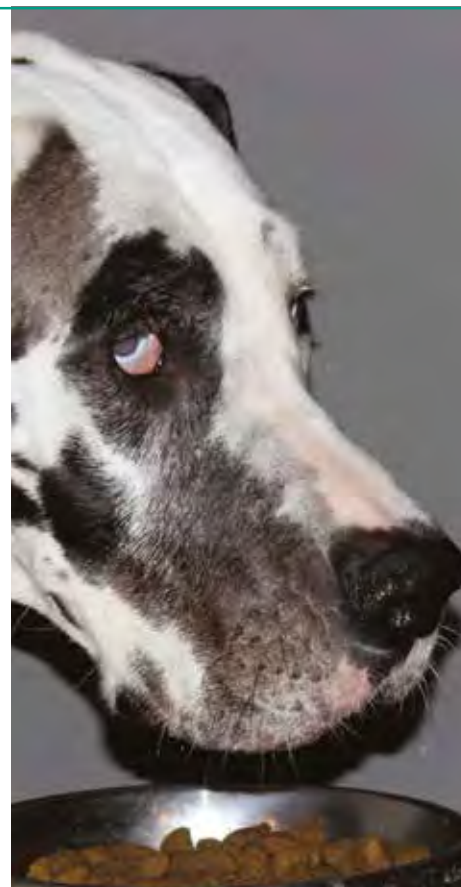
Pris: kr 5.700

Påmeldingsfrist 31. mai 2016

Kontakt Senter for etter- og videreutdanning, tlf 67 23 03 00

For mer informasjon og påmelding:

www.nmbu.no/sevu

ÉN TYGGETABLETT – 12 UKERS EFFEKT MOT FLÅTT* OG LOPPER

* Beskytter mot *Rhipicephalus sanguineus* (husflått) i 8 uker.

- 12 ukers effekt
- Umiddelbar og vedvarende effekt på flått og lopper
- Ingen nedsatt effekt ved sjamponering og bading
- Les 18 peer-reviewed artikler relatert til fluralaner på <http://biomedcentral.com/collections/bravecto>

BRAVECTO®
(FLURALANER)

NO/BRV/0216/0003

Bravecto: «MSD Animal Health» C Ektoparasittmiddel. ATCvet-nr.: QP53B X05 **Tyggetabletter:** 112,5 mg, 250 mg, 500 mg, 1000 mg og 1400 mg til hund: Hver tyggetablett inneh.: Fluralaner 112,5 mg, resp. 250 mg, 500 mg, 1000 mg og 1400 mg, sukrose, maisstivelse, natriumlaurylsulfat, dinatriummonobonatmonohydrat, magnesiumstearat, aspartam, glyserol, soyaoelje, makrogol 3350. Med svineleversmak. **Egenskaper:** Klassifisering: Insekticid i gruppen akaricider. **Virkningsmekanisme:** Distribueres systemisk, og er høytpotent mot flått og lopper når disse eksponeres for fluralaner via kontakt med hundens kroppsvæsker. Fluralaner er en potent hemmer av deler av leddets nervesystem, og virker antagonistisk på ligandstyrte kloridkanaler (GABA-reseptorer og glutamatreseptorer). **Absorpsjon:** Når maks. plasmakonsentrasjon i løpet av 1 dag. **Fordeling:** Distribueres systemisk og når høyest konsentrasjon i fett, etterfulgt av lever, nyrer og muskler. **Halveringstid:** 12 dager, individuelle variasjoner er observert. **Metabolisme:** Mangel på omfattende metabolisme fører til effektive konsentrasjoner mellom doseringsintervallene. **Utskillelse:** Hovedsakelig uforandret i feces (tilsv. 90%), i mindre grad renalt. **Indikasjoner:** Flått- og loppeinfestasjoner hos hund. Umiddelbar og vedvarende loppedepende (*Ctenocephalides felis*) effekt i 12 uker, umiddelbar og vedvarende flåttedepende effekt i 12 uker mot *Ixodes ricinus*, *Dermacentor reticulatus* og *D. variabilis*, og umiddelbar og vedvarende flåttedepende effekt i 8 uker mot *Rhipicephalus sanguineus*. Lopper og flått må feste seg til verten og komme i kontakt med vertens kroppsvæsker for å eksponeres for virkestoffet. Begynnende effekt er innen 8 timer etter at lopper (*C. felis*) har festet seg og innen 12 timer etter at flått (*I. ricinus*) har festet seg. Kan også brukes som en del av behandlingsstrategien mot loppeallergidermatitt (FAD). **Kontraindikasjoner:** Kjent overfølsomhet for noen av innholdsstoffene. **Bivirkninger:** Vanlig observerte bivirkninger (hos 1,6%) er milde og forbigående gastrointestinale effekter som diaré, oppkast, appetittmangel og sikling. **Forsiktighetsregler:** Skal ikke brukes på valper <8 uker og/eller hunder <2 kg. Skal ikke administreres i intervaller kortere enn 8 uker. Overføring av parasittbårne sykdommer kan ikke utelukkes. Ikke spis, drikk eller røyk ved håndtering av preparatet. Vask hendene nøye med såpe og vann umiddelbart etter bruk. **Drekthet/Laktasjon:** Preparatet kan brukes under avl, drektighet og døgiving. **Dosering:** Les pakningsvedlegget for bruk. Dosen beregnes i forhold til hundens vekt, tilsv. en dose på 25-56 mg fluralaner/kg kroppsvekt. Hunder med kroppsvekt >56 kg må gis den kombinasjonen av 2 tabletter som nærmest tilsvarer kroppsvekten. For optimal kontroll av loppe- infestasjon må preparatet administreres i intervaller på 12 uker. For optimal kontroll av flåttinfestasjon vil tidspunktet for neste behandling avhenge av hvilken flåttart man ønsker beskyttelse mot, se Indikasjoner. **Administrering:** Til oral bruk. Tyggetablettene skal ikke knuses eller deles. Administrer preparatet ved eller rundt tid for føring. **Overdosering/Forgiftning:** Ingen unormale funn ved studier gjort på ulike grupper av hunder. **Oppbevaring og holdbarhet:** Oppbevares i originalpakningen inntil bruk, for å hindre at barn får direkte kontakt med preparatet. **Pakninger:** Tyggetabletter: 112,5 mg: Til hund: 1 stk. (blister) 587312. 1 stk. (blister) 466743. 2 stk. (blister) 406798. 250 mg: Til hund: 1 stk. (blister) 390101. 1 stk. (blister) 537888. 2 stk. (blister) 423102. 500 mg: Til hund: 1 stk. (blister) 096459. 1stk. (blister) 060776. 2 stk. (blister) 597222. 1000 mg: Til hund: 1 stk. (blister) 451530. 1 stk. (blister) 477721. 2 stk. (blister) 578136. 1400 mg: Til hund: 1 stk. (blister) 423457. 1 stk. (blister) 494421. 2 stk. (blister) 504520. Vnr. 587312, 390101, 096459, 451530 og 423457 skal utgå etter hvert, og erstattes av vnr. 466743, 537888, 060776, 477721 og 494421. **Sist endret:** 27.02.2015. **Produktresumee er en forkortet versjon. For fullstendig preparatomtale (SPC), se www.legemiddelverket.no.**

Koorimp

- en del av veterinærprofesjonen - i ny innpakning

Omorganiseringene i det offentlige veterinærvesen og bortfall av veterinærtittelen i offentlige stillinger har vært et hett og hyppig tema blant veterinærer i flere år. Mattilsynet (MT) og noen kolleger er blitt tildelt mer ansvar enn andre for en påstått deprofesjonalisering. Noen sterke uttalelser har delvis vært feilaktige, delvis feiladressert, og har i første omgang ikke gagnet standen. Men de har fått en del av oss til å tenke over hva som egentlig skjedde og det som stadig skjer omkring oss. En profesjon er mer enn de offentlig synlige personene. I et foredrag ved årsmøtet i Den Norske Dyrlegeforening i 1891 sa Ole O. Malm det ofte siterte: *"Vil en Stand blive anseet, må man vel erindre, at Standens Anseelse saa at sige opsummeres af den Anseelse hvert enkelt Medlem af denne Stand har. Alle kan selvfølgelig ikke bidrage i samme Maal, men enhver maa bidrage efter sin Evne."*

Det er blitt ytre ønsker om en beskrivelse av startfasen i Koorimp, - denne konstruksjonen som landbruksorganisasjonene med alle sine veterinærer var delaktige i og som trolig hadde Norges største styringsorgan i forhold til én ansatt. Den ansatte hadde den anonyme tittelen *Daglig leder*. Men det var ingen tvil om, hos oss som dro dette i gang, at daglig leder skulle være veterinær. Og det var ingen tvil om at konstruksjonen skulle forankres i veterinærprofesjonen, slik helsetjenestene og andre veterinære tiltak i næringa var. Jeg mener at Koorimp var en naturlig følge av alt det som skjedde i og omkring husdyrbruket og næringsmiddelindustrien, både faglig og politisk, i 1980 og -90-åra. Noen av disse aktivitetene er derfor kort beskrevet, - alt sett fra mitt ståsted.

1970 og - 80-åra

I 1970-åra ble det stadig økende fokus på forebyggende helsearbeid og dokumentasjon av kvalitet i husdyrproduksjonen. Det offentlige veterinærvesen tok selvsagt hovedansvaret for Gruppe A-sjukdommer. Besetninger med Gruppe B-sjukdommer fikk, med forebyggende hensikt, restriksjoner av forskjellige

Ole O. Malm. Foto: Szacinski/OsloMuseum

slag fra offentlig veterinærmyndighet, men vanligvis ikke offentlig støtte til bekjempelse i de aktuelle besetningene. Produksjonssjukdommene var kvantitativt økende og i praksis hovedproblemet. Disse var et klart besetningsansvar. Men både husdyrorganisasjonene og veterinærene var interesserte i helsestatus i primærproduksjonen, og det resulterte i samarbeidssystemer som Helsekortordningen for storfe, Jurlhelseplanen, og i tur og orden over noe tid, helsetjenester for svin (-87), storfe, fisk, sau, geit og fjørfe. Smittebeskyttelse ved dyretransporter og handel med dyr, utvida sjukdomsregistrering ved kjøttkontrollen og andre tiltak, kom også med mer tyngde, og det ble ansatt flere veterinærer i landbruksorganisasjonene.

*Gudbrand Bakken i 1986:
«Organisert helseovervåking
må ledes av veterinær
fagkompetanse».
Foto: T. Thomassen*

Skifte av veterinær-
direktør i 1984 førte
til et mer konstruktivt
samarbeid mellom
veterinærmyndighetene
og næringa. Ved ett av
de mange kurs i
Veterinærforeningens
regi på Honne, Biri

(1986), hadde Gudbrand Bakken i oppdrag å holde foredrag om «Veterinærenes plass i den organiserte husdyrhelsekontrollen. Status og perspektiver». Han var da overveterinær ved Veterinærinstituttet (VI), hadde bakgrunn fra blant annet Jurhelseplanen og ble senere veterinærdirektør og ekspedisjonssjef i Landbruksdepartementet (LD). Noen utsagn siteres: «Det synes stadig vanligere at veterinærmyndighetene, ofte gjennom laboratoriene, tar med husdyrorganisasjonene, Veterinærforeningen og andre i sin strategiske planlegging. Blant annet knappe ressurser gjør dette nødvendig». «Veterinærmyndighetene og husdyrorganisasjonene ønsker en felles, samordnet innsats». «Organisert helseovervåking må ledes av veterinær fagkompetanse». Dette var greie retningslinjer for oss som ønsket et forpliktende og forutsigbart samarbeid på området. I perioden før og etter EU-avstemmingen i 1994 ble for øvrig hele «matnæringa» mer og mer politisert. Da ble det juss og økonomi, risiko- og konsekvensanalyser, habilitetsvurderinger og internkontroll, - og for noen ble det problemer med å finne sine roller i de forskjellige systemene som oppsto.

Slakteribransjen drev Norges Slakterilaboratorium (NSL) på Løren i Oslo. I 1986 ble Knut Framstad leder der. Han kom fra Veterinæravdelingen (Vetavd) i LD og kjente godt til det som rørte seg på hygienesektoren i Norge og i EF/EU. Han ansatte raskt tre veterinærer og en mikrobiolog, og styrket derved fagkompetansen på hygienesektoren i kjøttbransjen betraktelig.

Fagseksjonen i Norsk Kjøtt (NK) (Fagsenteret, nå Animalia)

I 1989-90 ble strukturen for denne nye enheten for kjøttbransjen i Norge formet. Knut Framstad var direktør de første åra. Formell arbeidsgiver var NK, men seksjonen skulle arbeide nøytralt for hele kjøttbransjen. Jeg bruker heretter betegnelsen Fagsenteret for kjøtt (Fagsenteret), som ble navnet noe senere. Det ble finansiert gjennom basismidler fra Omsetningsrådet, oppdrag fra bransjen og inntekter fra konsulentarbeid i bedriftene. Senteret ble satt sammen av de eksisterende

enhetene Opplysningskontoret for Kjøtt (OFK) og NSL, og den nye konstruksjonen Forsknings- og Utviklingsavdelingen (FoUavd). Jeg var da leder i Helsetjenesten for Svin (HTS) og ble spurt om å ta jobben som forskningssjef i den nye FoUavd. Jeg likte tanken på å være med å lede utviklingen og takket ja.

De som fulgte med så at det ble vanskelig å holde Norge upåvirket av den internasjonalt økende handelen med dyr og husdyrprodukter. Et hovedmål for aktiviteten var derfor utvilsomt å hjelpe til med å forberede Norge på en sterkere konkurranse fra andre land, på mange områder innen produksjonskjeden fra bås til bord. Med andre ord en kompetanse- og beredskapsoppbygging for å takle kommende utfordringer, - som kunne være medlemskap i EU. I FoUavd var vi svært opptatt av at vårt arbeid skulle være basert på behovet i felten, i kjøttbransjen og i samfunnet, både på kort og lengre sikt.

Noe personell fra NK ble overført til FoUavd, blant annet opplæringsenheter for klassifisering og kjøtt-skjæring, en husdyrkonsulent og fagkonsulenten for ull. Ledelsen i HTS ble budsjettmessig og administrativt også plassert i FoUavd. Vi fikk eller tok i tur og orden også et ansvar/delansvar for utvikling og drift av husdyrkontrollene for «kjøttproduksjon» (Ingris, Sauekontrollen og Kjøttfekontrollen). På disse feltene var det også direktiver fra EU/EØS å forholde seg til. Inkludert overført personell fra NK, to doktorgradsstipendiater på NLH, Ås og tre personer i HTS, kom vi raskt opp i 20 ansatte i FoU-avd. Fagsenteret besto da av over 40 ansatte.

Konkurransestrategier for norsk mat 1991

»Ren mat«- konseptet ble lansert sist i 1980-åra. Hensikten med dette tiltaket var å få fokus på våre «rene» matprodukter. Det var mange, blant andre Matforsk, som følte å ha «opphavsrett» til denne betegnelsen, og det ble raskt en anbefalt norsk satsing også fra LD. I 1991-92 ble »Ren mat« konkretisert til »Konkurransestrategier for norsk mat«, der LD og Matforsk var sterkt inne. »Godt Norsk«, et opprinnelses- og kvalitetsmerke, ble også lansert.

Konkurransestrategiene angikk hele landbruket og husdyrbruket. Det ble skissert seks næringsstrategier og tre offentlige strategier. Næringsstrategi nummer to var »Definere konkurransefortrinn for Norge«. Å dokumentere og bevare vår gode husdyrhelse ble da, av et bredt sammensatt utvalg, vurdert som det beste konkurransefortrinn vi hadde overfor andre land. Offentlig strategi nummer tre var »Permanent oppfølging og aktiv støtte fra det offentlige«. Men det ble antatt på det tidspunktet at vår strenge offentlige importkontroll (Importplakaten) ville komme under press og at næringa generelt måtte ta mer ansvar.

Fra 1992 var det av mange årsaker stor aktivitet og mange aktører fra mange organisasjoner. Det var

prosjekter, arbeidsgrupper og studieringer innen alle fem husdyrartene. Avklaringer av tekniske begrep og definisjoner innen kvalitetsstyring/-sikring og dokumentasjon, og ikke minst informasjon for å gi primærprodusenter, veiledere, veterinærer og varemottakere reell mulighet til å forstå hva som skjedde, og hva som var hensikten, var høyt prioritert. Hensikten var å dokumentere, sikre og forbedre den gode kvaliteten på norske husdyr og matvarer. Det var mange gode grunner til å holde på vår restriktive holdning til bruk av antibiotika og vår status med hensyn til husdyrsjukdommer og zoonoser, nevnt som eksempler i denne sammenheng. Med saklig, men faglig offensiv markedsføring kunne Norge da stå sterkere i konkurransen med andre land. I starten var det litt for mange som mente at vi var «best», eller i alle fall «gode nok», og ikke aksepterte eller forsto at kravet om dokumentasjon av kvalitet i primærproduksjonen av mat var kommet for å bli.

FoU-avd i Fagsenteret hadde ansvaret for blant annet Faggruppe husdyr og studieringene Kvalitet i fjøset. Flere tusen bønder deltok i disse studieringene og mange av veilederne i husdyrholdet var selvsagt engasjert. Dette ga en vesentlig kompetanseheving på mange felter hos de som deltok. De fikk trolig også en mer offensiv og positiv holdning til framtida, og det var det behov for. Signalene fra politiske og faglige myndigheter om mer internkontroll (IK) og mer fokus på at næringa har ansvaret for kvaliteten på egne produkter, ble også oppfattet. Samlet ville dette forhåpentligvis bidra til mer bevisste holdninger til blant annet kvalitet, dokumentasjon, forebyggende arbeid og beredskap. Kanskje styrket det også tillitsforholdet mellom forbrukere og matprodusenter i kjeden fra jord til bord. Fagsenteret hadde en sterkt faglig profil. Men det var takhøyde for friske politiske meningsutvekslinger også. Og det hadde vi, noe jeg tror ga oss en videre samfunnshorisont.

Kvalitetssystem i landbruket (KSL) 1992 - 95

KSL, som var et produkt av arbeidet med konkurransestrategiene, ble lansert i 1995. Det hadde et eget styringssystem og omfattet hele landbruket, ikke bare husdyrproduksjonen. Mange av oss var godt tilfreds med at det ble nei til EU i 1994. Men det var lite fokus på EØS-avtalen, og mange mente det ikke var nødvendig med et KSL og alle disse nye kvalitetskrava, noteringene, protokollene og de kritiske kontrollpunktene (HACCP) når vi var utenfor EU. Det ble stort behov for informasjon og holdningsskapende arbeid, og ikke minst diskusjoner om detaljeringsgraden i systemet. Norge er et heterogent land på mange måter, og matproduksjonen foregår under nokså forskjellige forutsetninger. Det var ikke enkelt å lage noe som passet alle. Det ble derfor et «elastisk» rammeverk der krava kunne justeres over tid.

Vet- og Jordbruksavdelingen i LD var svært aktivt

med i prosjekt- og utviklingsfasen for KSL, både med personell og penger, og samarbeidet var nært og bra. De annonserte allerede i starten at de ville vurdere sin egen rolle i systemet når den første prosjektperioden var avsluttet i -95. Det var omorganiseringer i LD i den tida. Ny veterinærordning i tråd med St.melding nr. 9, 1989 skulle legges på plass i åra etterpå. Statens veterinære felttjeneste (SVF) ble opprettet som en egen enhet i Vetavd tidlig i 90-åra. SVF var aktivt med i møter i landbrukskretser og markedsførte seg som mulige samarbeidsparter og medhjelpere i husdyrbruket, slik benevnelsen *veterinær felttjeneste* også indikerer. Den såkalte Import/Eksportenheten (IEE) i LD ble også lagt til SVF. SVF var forløperen for Statens dyrehelsetilsyn (SDT) som ble opprettet i 1996. Mange i husdyrnæringa oppfattet nok dette bare som en navneendring. Men det var starten på opprettelsen av et «moderne» tilsyn også i husdyrbruket. Med andre ord, det som ble Mattilsynet. Beskrivelser av fylkes- og distriktsveterinærssystemet i NVHS Årbok 2012 viser at det ble satt sterkt fokus på den indre strukturen i SDT, som senere ble definert som «et slags direktorat» under LD. De ansatte da jurister, økonomer og IT-personell. Fra å være en aktiv samarbeidspart i SVF-perioden valgte SDT, noe brått og overraskende, å forholde seg avventende til det som skjedde i KSL. Habilitetsforhold ble angitt som hovedgrunn til dette. I ettertid er det lett å hevde at det skulle vært informert mer om denne snuoperasjonen og at det var viktig for myndighetene å markere at produktansvaret lå hos de som leverte produktene. Noen av oss mente også at juridisk rendyrking av roller og habilitet ble for dominerende og et hinder for det SVF hadde annonsert: dialog, utveksling av synspunkter og gjensidig informasjon mellom husdyrnæringa og fagfolka (teknokratene) i veterinærvesenet.

I LD ble Veterinæravdelingen og halve Jordbruksavdelingen slått sammen til Matpolitisk avdeling i 1996. Denne ble ledet av veterinærdirektøren fram til 1998 da lederstillingen ble omgjort til ekspedisjonssjef. Lederen for SDT overtok da rollen som veterinærdirektør. Dermed var også mange av de operative oppgavene flyttet ut av departementet. Fagavdelingen, Matpolitisk avdeling, skulle nå i større grad være «sekretariat» for politisk ledelse, slik trenden var i hele sentralforvaltningen.

I innledningen til denne artikkelen har jeg nevnt diskusjonene omkring bortfall av veterinærtittelen i offentlige stillinger. Denne prosessen er beskrevet av Gudbrand Bakken i Årbok 2010, NVHS, side 126. Det var Forbruker- og administrasjonsdepartementet (FAD) som hadde saken, ikke LD. Den startet med at FAD i 2002 ga klare føringer på at stillingsbetegnelsene/kodene i MT skulle være generelle og avspeile funksjon, ikke profesjon. Dette angikk mange organisasjoner, blant andre LO, og det var samtaler mellom organisasjonene og «interimsorganisasjonen» i MT. Veterinærene, representert ved Veterinærforeningen, hadde

et sterkt ønske om å beholde profesjonskodene, mens de aller fleste andre organisasjonene ønsket en samordning basert på stillingsfunksjon. Veterinærforeningen kom under press, men sto på krava. Saken ble så tatt opp i forhandlinger mellom FAD og hovedsammenslutningene av organisasjoner, der Veterinærforeningen tilhørte Akademikerne. Forhandlingene endte med brudd og saken gikk til Statens lønnsnemnd. Resultatet kom i desember 2003. Akademikerne/Veterinærforeningen fikk heller ikke der gjennomslag for sitt krav, og resultatet ble fire etatsspesifikke koder/stillingsbetegnelser i MT: Inspektør, førsteinspektør, seniorinspektør og distriktssjef. Men, - etter mitt skjønn er en veterinær fortsatt en veterinær, autorisert til sitt yrke!

Noen av oss var også interessert i Veterinærforeningens rolle i KSL. Veterinærforeningen er, sitat fra hjemmesida i 2015: «Både en fagforening og en faglig forening». Arbeidet de praktiserende veterinærene utfører har vært og er en helt vesentlig del av kvalitetsdokumentasjonen i husdyrholdet.

I 1970-åra var Veterinærforeningen med i forarbeidet til faglige fellestiltak i husdyrbruket, for eksempel Helsekortordningen og Jurhelseplanen. De fikk selvsagt mye å gjøre med disse da systemene kom i drift. Fra midt i -80-åra og framover ble det mye fokus på helsetjenester, og Veterinærforeningen var med i planlegging og samarbeidsråd. Det var også diagnosestasjonene (VI) og veterinærmyndighetene. Jeg hadde håpet at Veterinærforeningen ville komme på banen og bidra til at veterinærene kollektivt ble mer synliggjort og aktive i forarbeidet til KSL også. Jeg tenkte blant annet på revisjonsarbeidet, som veterinærer kunne blitt oppfordret til å delta i, i geografiske områder utenfor egen praksis. Det hadde vært interessant for både veterinærer, bønder og veiledere, og det kunne bidratt til geografisk kalibrering av tolkninger og holdninger i forhold til regelverket for KSL, rutiner for bruk av antibiotika, vurderinger av dyrevelferd og andre forhold av generell natur. Næringa mente at de praktiserende veterinærene også kunne bidratt med gode innspill til detaljer i systemet som senere skulle bli noe av deres hverdag. I 1994 deltok jeg som foreleser om dette på møter og kurs i Veterinærforeningens regi, men interessen var liten. KSL tok flere ganger kontakt til Veterinærforeningen også senere i 1990-åra, men fikk ingen konstruktiv respons.

Veterinærforeningen valgte derimot å gå aktivt med i «Trygg Mat»-kampanjen i 1997-98. Denne hadde sitt utspring i organisasjonen Nei til EU, men var nå en aksjon mot EØS-avtalen, som skulle reforhandles og eventuelt utvides. Avtalen ble nå også kalt EØS II og Veterinæravtalen. «Ren Mat»-«Godt Norsk» fra sist i

-80 - åra og «Trygg Mat» i - 97 hadde nokså like visjoner og hovedmål. Men «Ren Mat»-«Godt Norsk» var mindre politisert enn «Trygg Mat», og det ble valgt forskjellige strategier og virkemidler for å nå målet. Forenklet kan en si at «Trygg Mat» hadde stor tillit til norsk mat, stor tillit til den veterinære grensekontrollen og stor skepsis til utenlandske matprodukter. «Ren Mat»-«Godt Norsk»-linjen ved pragmatikerne i næringa, som var usikre på verdien av den fysiske veterinære grensekontrollen i forholdet til EU, og som antok at EØS-avtalen fra 1992 ville bli stående og utvidet, valgte tidlig i -90-åra å se på mulighetene i de internasjonale avtalene med norsk tilpasning. Vi var mest opptatt av smittestatus på de eventuelle eksportstedene og transporten til Norge. Konklusjonen ble å dra i gang konkurransestrategiene, KSL og Koorimp. EØS II ble som ventet vedtatt og gjeldende fra jan -99. Vi hadde da flere års erfaring med EØS I og Koorimp.

«Trygg Mat»-kampanjen var for øvrig, etter mitt skjønn, en dynamisk og effektiv presisering av norske forbrukeres ønsker angående matkvaliteten, og derfor en god støtte for de holdninger næringa også hadde fremmet ønsker om tidligere, - og fortsatt ønsket. Og i «Trygg Mat» var Veterinærforeningen og veterinærene synlige!

Koorimp 1994-95

I motsetning til EU-saken hadde EØS I-avtalen fått liten oppmerksomhet i Norge. Den trådte i kraft i Norge i juli 1994. Importplakaten forsvant i forhold til EU-land, men den veterinære grensekontrollen fortsatte. Regelverket for import/eksport ble da EU-direktivene, de nye norske forskriftene, SPS-avtalen

(Sanitær- og fytosanitær avtale i WTO) og tollsystemene. WTO hadde vedtatt en plan for generell nedtrapping av tollsatsene så dette vernet ville bli svekket over tid. Såkalte tredjeland hadde en annen status enn EU/EØS.

I Norge samarbeidet avlsorganisasjonene for svin (Norsvin) og storfe (Geno) sammen med fjørfesektoren (småfe var ikke med i EØS I), med sine ansatte veterinærer og helsetjenestene i spissen, om svært informative, faktaorienterte og oversiktlige brosjyrer: *EØS og IMPORT. Dyrehelsa ditt ansvar*. Forarbeidet til disse brosjyrene startet i 1992-93 og de er datert Juni 1994. De dekket det mest akutte informasjonsbehovet og oppga kontakter for mer informasjon og rådgiving. Det hører med til historien at fjørfenæringa i praksis hadde lagt ned det nasjonale avlsarbeidet og basert drifta på importert avlsmateriale. For å demme opp for smittepresset ved import opprettet de da Kontrollutvalget for import av fjørfe (KIF), der alle store fjørfeaktører var representert.

I kjølvannet av arbeidet med de nevnte brosjyrene oppsto «Veterinærgruppa». Den var en utvidelse av «Brosjyregruppa» og besto av veterinærer ansatt i avlsorganisasjonene, hos varemottakerne og i Fagsenteret. Den var svært aktiv og dynamisk, med deltakelse av organisasjonspersonell ved behov. Smittebeskyttelse ved import var hovedtema, med både faglige og organisatoriske vurderinger.

I brev datert 26.05.93 inviterte Vetavd i LD varemottakerne og avlsorganisasjonene i husdyrbruket til «EF-Torg». Hensikten var å informere om og utveksle erfaringer og synspunkter på den løpende prosessen med regelverk som angikk EØS/EF/EU. Dette ble godt mottatt og det ble en serie med møter i 1993 og -94.

Norge ville få utfordringer enten det ble Ja eller Nei til EU. EØSI-avtalen var allerede vedtatt. For å få en samlet vurdering av status og plassere ansvaret for framdriften av arbeidet med smittebeskyttelse ved import etter EU-avstemmingen ble det arrangert et møte mellom Vetavd (7 deltakere) og Veterinærgruppa (9 deltakere). Det ble valgt møteleder og referent, begge fra Fagsenteret. Sitat fra referatet: «Møtet ble holdt på Holmenkollen Park Hotell fra kl 16.00, 20.06 til kl 12.30, 21.06.94.» Temaene var EØS, EU, GATT (WTO) og Oppfølging. Referatet under Oppfølging var kort: «Norsk Kjøtt tar initiativ til snarest å etablere bransjens «import/eksport enhet» som parallell til det offentliges IEE». Den sistnevnte var som tidligere nevnt plassert i SVF.

Ut over høsten -94 var det stadig møter i forskjellige grupperinger. Landbrukspolitikere, styreformenn og andre var også på banen. En liten «beredskapsgruppe» med deltakere fra varemottakerne for kjøtt og egg, med leder og sekretær fra Fagsenteret, ble opprettet 7. november -94. Dette var for å være «tilstede» allerede første dag for å bidra til å hindre uheldige importtiltak i tilfelle Ja til EU. Den ble nedlagt dagen etter avstemmingen.

Noen av næringsorganisasjonene ble invitert til et møte på NK/Fagsenteret den 2. desember 1994, fire dager etter EU-avstemmingen. Der ble det enighet om å sette i gang arbeidet med en nasjonal, felles koordinerende enhet for området smittebeskyttelse/import/eksport, som var omtalt i referatet fra Holmenkollen-møtet. En arbeidsgruppe med veterinærer fra Norsvin, Fjørfebransjen, Norske Meierier/Geno, NK og Fagsenteret fikk i oppdrag å skissere rammene for en slik enhet. Gruppa la fram et forslag allerede 9. jan -95, og fikk da en del synspunkter på kapitlene Organisering, Styring, Oppgaver, Ansvarlig arbeidsgiver, Lokalisering, Finansiering og Framdrift. Den 24. april -95 ble det sendt et revidert og nokså detaljert forslag fra arbeidsgruppa til avlsorganisasjonene og varemottakerne i Norge, med høringsfrist 19. mai -95. For å komme raskt i gang ble det samtidig informert om at Fagsenteret ved undertegnede (TG) ville utføre aktuelle oppgaver i importsaker inntil enheten var operativ. Høringsrunden

viste at alle støttet forslaget, med noen utfyllende kommentarer og forslag til mindre justeringer.

Målet med enheten var klart. Vi ville stille strengere krav til import og oppfølging enn offentlige myndigheter hadde adgang til på noen områder, både i eksportland og i Norge, og vi ville ha mulighet til å sette makt bak krava. Utfordringen var hvordan vi skulle kunne sette makt bak krava uten å få vesentlige problemer med EØS og juridisk pågående bedrifter og enkeltpersoner i eget land.

Det ble raskt enighet om at Fagsenteret, som hadde opparbeidet et godt nettverk i inn- og utland, burde ta på seg den daglige drift av en slik importenhet. KIF (fjørfe) fortsatte sitt arbeid, litt senere under samme styringssystem som de andre.

Hva enheten skulle hete ble en nøtt. Navnet skulle være kort og lett å merke seg, og samtidig beskrive hva som var oppgavene. Det fulle navnet ble Koorimp-Husdyrnæringens koordineringsenhet for smittebeskyttelse ved import. Raskt ute med vedvarende og målrettet informasjon om det nye «rådgivningskontoret», kombinert med oversikter over smittestatus i Norge i forhold til andre land, og relativt stor interesse for import, gjorde at vi ganske snart ble synlige og fikk oppdrag. Vi startet også med å sikre inngående kontakter og informasjonskanaler.

Styringssystemet ble Styringsgruppe (S-gruppa) med representanter fra alle deltakende institusjoner/organisasjoner og en ansatt daglig leder. Samarbeidsavtale ble utarbeidet og arbeidet med regelverket startet. Ledervervet i S-gruppa skulle gå på omgang med daglig leder som fast sekretær. Vi hadde god erfaring med en lignende styringsform i HTS. Det er en utrolig smidig og effektiv konstruksjon med gode kommunikasjonskanaler til og fra deltakende organisasjoner, uten å gå for tett inn i linjeledelsene med alle saker. Etter som oppgaven var å stille strengere krav til import enn det offentlig myndighet kunne gjøre var det utenkelig å ha formalisert samarbeid med offentlig veterinærmyndighet. Men de ble holdt underrettet om våre planer. De biologisk tenkende mente det var et nyttig tiltak, selv om vi trakk litt over noen revirgrenser. Kontakten til Import/Eksport enheten IEE i SVF var vanskelig å få reelt i gang og ble sporadisk. Helsetjenestene, NVH og spesielt VI var gode faglige støtter, og formalisert kontakt til næringenes importenheter i Sverige og Finland, delvis også Danmark, var av stor betydning. Det ble også oppnevnt faste fagråd, og arbeidsgrupper ved behov.

Vi skulle ansette en veterinær som daglig leder og bekjentgjorde dette med en etter vår mening spennende stillingsbeskrivelse. Vi fikk ikke kompetente søkere og de vi kontaktet direkte var ikke reelt interesserte. Jeg ble litt skuffet over denne mangelen på interesse i egen profesjon, men merket samtidig at jeg fikk lyst til å fortsette i det noen hadde kalt en «uriasjobb». Jeg varslet S-gruppa om dette, og det ble godtatt og vedtatt. Et

Husdyrnavlens koordineringsenhet
for smittebeskyttelse ved import

møtereferat fra august -95 viser at arbeidssted, navn på importenheten, styringssystem, daglig leder og arbeidsgiveransvar da var på plass. Budsjett for siste del av -95 og -96 kom også raskt på plass. Utgiftene til lønn og drift av enheten ble fordelt på de deltagende organisasjonene etter en omforent nøkkel. En virksomhetsplan og en informasjonsplan ble satt opp, med sterk satsing på kompetanseoppbygging «over alt» og både ad hoc og systematisk informasjon. Logoen kom også på plass.

I september -95 holdt Husdyravlorganisasjonenes samarbeidsråd styremøte med mange innbudte til *Sak 1: Hvordan forebygge forekomst og spredning av smittsom sykdom i våre husdyrpopulasjoner?* Norsvin hadde da lederskapet i dette rådet. Det var orienteringer fra Vetavd i LD og Koorimp, og avlsorganisasjonene redegjorde for sine pågående aktiviteter innen temaet. Det var et nyttig info- og samordningsmøte, og ikke minst en nyttig gjennomgang av situasjonen i Norge på dette tidspunktet. Følelsen av å arbeide i et fellesskap med samme, klare mål var god. Avlsorganisasjonene hadde igjen tatt et godt initiativ i rett tid! Med sin plassering og rolle i «husdyrbrukshierarkiet» har de også en unik mulighet til å drive holdningsskapende arbeid i hele produksjonskjeden, noe Norsvin og Geno hadde gjort på en utmerket måte i mange år. Norsk Kjøttfeavlslag, opprettet i 1975, var også i ferd med å bygge opp aktivitetene. Småfe var som nevnt ikke med i EØSI, men kom med i EØSII. Fjorfe sektoren var i en prosess med nedlegging av sitt avlslag og hadde kanskje noe mer spenninger i det nasjonale samarbeidet enn organisasjonene for de andre husdyra. De store fjorfeaktørene hadde sitt felles faglige importopplegg gjennom KIF. Prior/Norske Eggsentraler hadde ansvaret for markedsreguleringen for fjorfe produkter i Norge og det ble i blant vanskelig å balansere forholdet tilbud og etterpørsel. Dette førte til at det raskt kunne oppstå behov for import og dispensasjoner fra KIFs regelverk. Det skapte også noe gnisning i bransjen.

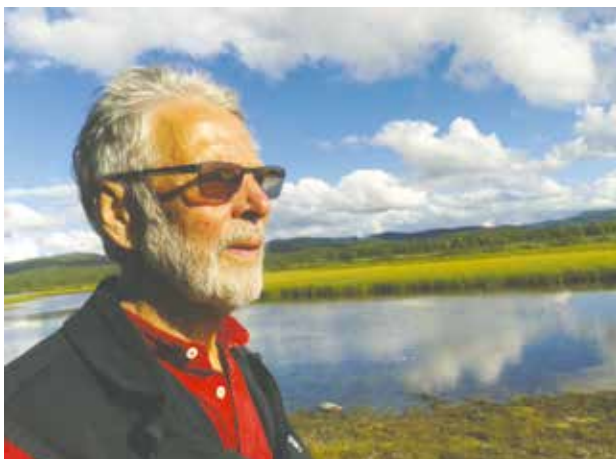
Det var for øvrig stadig avklarings- og infomøter, i

t tillegg til mye bruk av telefon og PC. Det var, spesielt i starten, også viktig å være litt pågående og drive oppsøkende virksomhet både i Norge og i potensielle eksportland. Det var kommet en god del storfe til Norge på tidligere gitte lisenser, og disse var det også interessant å følge opp. De siste lisensimportene kom til Norge i 1997.

S-gruppa ble et vidtspennende og trivelig forum med god intensitet. Overordnet tenkning og konsensusavgjørelser fungerte vanligvis godt, og nødvendige detaljer måtte legges på plass etter hvert. Ganske raskt kom forsikringsselskapene Gjensidige og If/Storebrand, Felleskjøpet og noen private kraftforleverandører med. Som daglig leder følte jeg meg trygg med S-gruppa, og hadde vel relativt romslige fullmakter. Men den var god å ha i ryggen når noe spisset seg til og det ble spørsmål om hvilken makt enheten og jeg trodde vi hadde i samfunnet. Dette var tema helt fra starten, og vi brukte litt tid for å finne gode løsninger.

Noen vurderinger

Kunnskapen om de nye regelverkene for handel og flytting av dyr, om praktisk gjennomføring av en import, om smittestatus både i Norge og aktuelle eksportland, om testing og verdien av den, og om «hvem som gjør hva» var jevnt over ikke stor. Det var derfor relativt lett å bli kjent som et nyttig rådgivningskontor. I starten var trolig dette informasjonsarbeidet spesielt nyttig, også for veterinærer. Koorimp var ikke generelt mot import. Formålet var smittebeskyttelse. Prinsipielt kunne vi også være rådgivere ved eksport. Det var ikke alle som forsto dette. Noen likte ikke innblanding i egne saker, oppdrag eller ansvarsområde, uansett vinkling, og det er forståelig. Noen mente derimot at vi var for «snille» -, så da var vi kanskje der vi skulle være. Under en konflikt mellom fjorfebedrifter ble vi dratt inn i en brevveksling og diskusjon med Konkurransetilsynet. De mente vi hadde forbrutt oss mot

Trygve Grøndalen. Foto: Jorunn Grøndalen

lovverket. Vi protesterte og redegjorde for blant annet det faglige opplegget, med andre ord et teknokratisk innspill i saken. «Mot normalt» gikk de ikke videre med saken og vi fortsatte som før. Deler av media var også iblant kritiske til foretaket, men stort sett fikk vi støtte og hederlig omtale. Et møte med Landbrukskomiteen i Stortinget, med fokus på det faglige grunnlaget i Koorimp, var en positiv opplevelse. Senere var det et par «profesjonelle» vurderinger/meningsmålinger om Koorimp/KIF, som også ga oss god omtale.

Det internasjonale regelverket for handel med levende dyr, sæd og embryo var bedre enn sitt rykte i Norge. Det var langt fra «fri flyt» av alt. Det ga land med god helsestatus muligheter. Men mulighetene måtte utnyttes og følges opp i praksis. Jeg hadde noen «interessante» kontakter med utenlandske veterinærer som ville lære meg («you stupid Norwegian») hvordan de praktiserte regelverket ved handel med levende dyr, sæd og embryo. Det var lærerikt, for begge parter. Men de aller fleste var seriøse og ryddige. Dyktige fagfolk forsto våre utfordringer når vi informerte om helsestatus i Norge og de faglige grunnene til våre krav. Andre måtte forklares at god helse ikke er en smittsom tilstand og at en frisk populasjon kan være sårbar, ikke «sterk».

De kompensierende tiltaka fra veterinærmyndighetene med overvåkingsprogram i Norge, basert på SPS-avtalen fra WTO, ble gledelig omfattende så det ble mindre igjen til næringa enn vi hadde trodd. Men det var noen sykdommer og smittestoffer Norge var opptatt av som myndighetene ikke kunne «ta hånd om», så det var alltid noe på gang. Dessuten var det mange potensielle importører som tok kontakt og bare ville «sondere terrenget». Det kunne være tidkrevende, men informasjonsarbeid var viktig, og det var enighet om å prioritere dette. Det ble vanligvis gitt saklig og nøktern informasjon, men iblant kunne det hardne til. Den faglige plattformen var smittebeskyttelse, og det ble mange meningsfylte og hyggelige samtaler med dyktige

husdyrfolk. Disse personene ble gode trendsetterere i sine miljø.

Geno og Norsvin hadde gode rutiner og gode kontakter for import av sæd og embryo. Rutinene ble gjort førende også for andre importører. Import av levende pattedyr ble det lite av, selv om det var mange som vurderte det. Relativt høye tollsatser, spesielt for kalv og smågris, tok bort mye av den økonomiske gevinsten ved import av «vanlige» dyr. Noen potensielle importører ble mektig irritert når de ble informert om at dyra måtte fortolles. Tidlig i -90-åra var det mye fokus på å opprette et importregister i næringa (RIMP). Da EU-direktivet om merking av dyr kom og skulle implementeres i Norge ble dette en stor sak. Det var omfattende, men det løste noen problemer angående oversikt over husdyrbestanden. Koorimp og KIF hadde for øvrig enkle registre over de importene vi kjente til, og det virket som vi i startfasen hadde kjennskap til de aller fleste. Myndighetene hadde i en periode noen problemer med sine registre. Ufrivillig smugling på grunn av uvitenhet forekom.

Med to av de nevnte lisensimportene tidligere i -90-åra kom det inn Paratuberkulose med storfe. Det er grunn til å tro at støyen omkring disse og de etterfølgende utfordringene med diagnostikken av Paratuberkulose hadde en heldig effekt på holdningene til import av levende dyr til Norge. Kugalskapen, med en fokustopp i 1996, var også avskrekkende og førte blant annet til at vi ble sterkt interesserte i import av råstoff til kraftfôr og premikser til dette, og om det ble importert animalsk gjødsel. Vi fokuserte med andre ord mer bakover i kjeden og på begrepet beredskap. Import av struts var et interessant fenomen i tida, men med merkelig liten smittefare, så det ut til. Men jeg prøvde å dempe optimismen hos de som ville satse på struts da vi så at eventyret gikk mot slutten. Noen var interesserte i vannbøfler eller andre atypiske produksjonsdyr, men det ble ikke gjennomført noen import de første åra. Produktimport var et vanskelig område å gå om bord i. Etter avklaringsmøter med noen store aktører ble vår innsats innen produktimport begrenset til generell informasjon, og rådgiving for de som tok kontakt. Det var interessant og nyttig som gjensidig kunnskapsformidling.

God beredskap og effektivt forebyggende arbeid er, som kjent, sterkt avhengig av tidlig registrering og rapportering. Førstelinjen er husdyrholderne, deres veiledere og de praktiserende veterinærene. Kompetanseheving innen forebyggende helsearbeid hos primærprodusentene og våre paraveterinære samarbeidsparter var derfor av stor betydning og et prioritert arbeid i næringa, med helsetjenestene i førersetet. Jeg mener at næringa også bidro sterkt til å heve kompetansen i veterinærprofesjonen på dette feltet.

Sett fra mitt ståsted var økningen i antall ansatte veterinærer og mer organisert veterinær virksomhet i husdyrbruksnæringa en naturlig utvikling i 1980 og

-90-åra. Dette er vurdert ut fra behovet i næringa og de tilbudene innen forebyggende arbeid som fantes blant de praktiserende veterinærene og det offentlige veterinærvesen. Behovet i næringa økte samtidig som myndighetene valgte en rendyrking av tilsynsrollen og Veterinærforeningen valgte en mer tilbaketrukket profil enn tidligere når det angikk utvikling av systemer for dokumentasjon og kvalitetsstyring. Når det gjelder sektoren levende dyr stilte næringa med økonomiske ressurser til blant andre avslags, helsetjenestene og nyskapningen Koorimp. For Koorimp var de også

solide pådrivere med hensyn til framdrifta og budsjettet. Det overordna lederskapet for disse aktivitetene var da plassert,- det følger gjerne de budsjettansvarlige. Veterinærene i næringa, teknokratene, beholdt likevel det faglige lederskapet innen vårt område. Det var etter mitt skjønn viktig. Vi var utvilsomt en del av veterinærprofesjonen, men vi var organisert i en ny innpakning.

Trygve Grøndalen

Leder i : Helsetjenesten for Svin 1987 – 1990; FoU-avdelingen, Fagsenteret for Kjøtt 1990 -1994; Koorimp 1995 – 2003.

Kurs i medikamentell immobilisering for veterinærer

Les mer på www.vetnett.no/dnv-fagkurs

DNV arrangerer kurs i medikamentell immobilisering i Kristiansand 24. - 26. mai 2016. Kurset er et kompetansegivende profesjonskurs for veterinærer. Nye forskrifter setter nå andre krav til hvem som kan utføre medikamentell immobilisering av viltlevende dyr, vilt i oppdrett og forvillete husdyr. Veterinærer som har gjennomgått kurset vil kunne forskrive og anvende særlig potente og farlige legemidler til immobilisering av dyr.

Kursledere er Rolf Arne Ølberg (Kristiansand Dyrepark) og Jon M. Arnemo (Høgskolen i Hedmark).

Det er fortsatt noen ledige plasser på kurset.

Under kurset vil Bjørnar Ytrehus (NINA) orientere om Chronic Wasting Disease hos villrein og andre hjortedyr.

Foto: Jon M. Arnemo

Fôrtilskudd med dokumentert effekt

Velkommen som forhandler

Vi har brukt flere år på forskning, utvikling og testing. Vi har samarbeidet med landets ledende ekspertise ved bl.a. Norges veterinærhøgskole, NMBU og ledende veterinærer.

VÅRE PRODUKTER:

- balanserer mage- og tarmfloraen
- er godt for ømfintlige mage-/tarmslimhinner
- styrker immunforsvaret
- letter hudirritasjoner og allergiplager
- er godt for såre koder, mugg og tørre poter
- gir fyldig og blank pels, normaliserer røytingen
- er godt for ledd og bevegelse
- gir trivsel, vitalitet og topp ytelse

BESTILLES HOS: VESO, Apotek 1 Svanen Hamar, Apotek 1 Tromsdalen samt hos oss direkte på ordre@vitalityinnovation.no.

Vitality Innovation

Kontakt oss for mer informasjon:
mail@vitalityinnovation.no
 eller telefon 33 11 63 00

iodesign.no

Banminth® vet. pyrantel

Banminth vet. «Zoetis»

Anthelmintikum.

Reseptgruppe C.

ATCvet-nr.: QP52A F02

ORALPASTA 44% til hest:

1 g inneh.: Pyrantelpamoat 439 mg.

Egenskaper: *Klassifisering:* Anthelmintikum tilhørende tetrahydropyrimidin-gruppen. Effektivt mot både kjønnsmodne stadier og larvestadier av gastrointestinale nematoder hos hest, samt mot voksne stadier av bendelorm (Anoplocephala). *Virkningsmekanisme:* Påvirker parasittens neuromuskulære transmisjon via stimulering av kolinerge neuroner. Dette forårsaker spastisk paralyse i parasittene. *Absorpsjon:* Meget liten.

Indikasjoner: Pasta til hest: Store og små strongylider, Parascaris, Oxyuris. Bendelorm (Anoplocephala).

Drektighet/Laktasjon: Kan gis til drektige og lakterende dyr.

Dosering:

	Pyrantelpamoat	Pasta 44%
Hest		
Gastrointestinale nematoder	19 mg	1 sprøyte/600 kg
Bendelorm	38 mg	1 sprøyte/300 kg

Overdosering/Forgiftning: Pyrantelmonat absorberes i liten grad og risikoen for overdosering er liten.

Tilbakeholdelsestider: Ingen.

Oppbevaring og holdbarhet: Skal ikke oppbevares over 25 °C.

Pakninger: **Oralpasta 44%:** Til hest: 26 g (doseringssprøyte). 10 x 26 g (doseringssprøyte).

Sist endret: 15.09.2015

zoetis

ORION
PHARMA
 ANIMAL HEALTH

Banminth® vet. – virker lokalt i tarmen

pyrantel

OG SÅ TIL FØLL

Absorberes kun i liten grad fra tarmen / Enkel dose mot rundorm / Dobbel dose mot bendelorm

zoetis

ORION
PHARMA
ANIMAL HEALTH

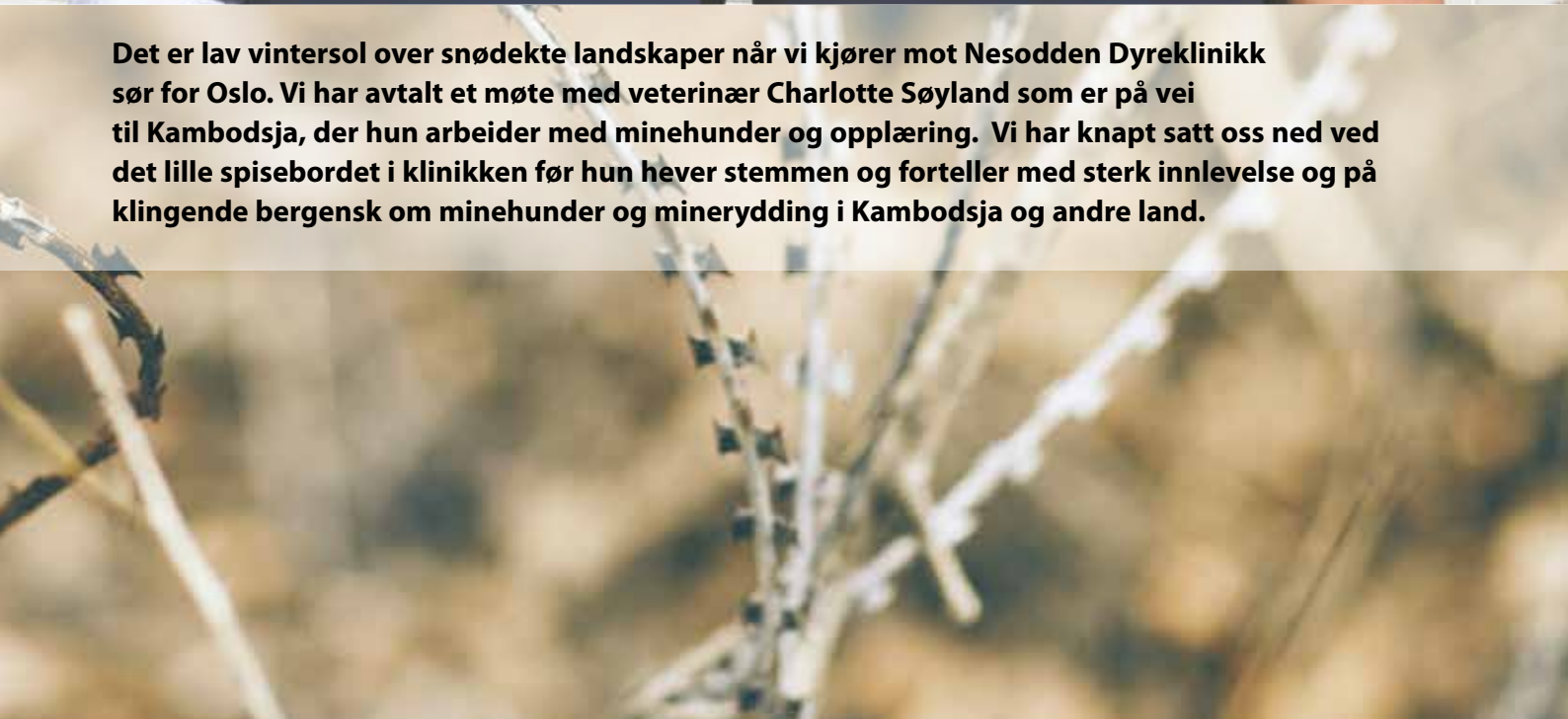
A red and yellow triangular warning sign with a black border is partially obscured by a white stick and barbed wire. The sign is set against a background of dry, tangled branches.

Minerydding

i Kambodsja

Det er lav vintersol over snødekte landskaper når vi kjører mot Nesodden Dyrelinikk sør for Oslo. Vi har avtalt et møte med veterinær Charlotte Søyland som er på vei til Kambodsja, der hun arbeider med minehunder og opplæring. Vi har knapt satt oss ned ved det lille spisebordet i klinikken før hun hever stemmen og forteller med sterk innlevelse og på klingende bergensk om minehunder og minerydding i Kambodsja og andre land.

– Disse hundene gjør en fantastisk jobb. De gjør verden til et bedre sted. Det er hunder av den belgiske rasen Malinois, belgisk fårehund, forteller Søyland entusiastisk. – Hundene er best i verden til minerydding, og de jobber på flere kontinenter. Et team på to hunder et like effektivt som 100 mennesker. De er mine helter, fortsetter hun. Hennes viktigste jobb i Kambodsja er å sikre hundenes helse og ernæring. Samtidig skal hun sørge for riktig trening av hundene, samt utstyr og medisiner, alt i regi av Norsk Folkehjelp. Det koster rundt 250 000 kroner å trene opp en minehund.

Får hjelp

Denne gangen får Charlotte Søyland hjelp av dyrepleier Camilla Takvam som har sagt ja til å jobbe to og en halv uke i Kambodsja. Camilla har vært «stand in» som leder ved Nesodden Dyreklinikk når Charlotte er på reise. Klinikken har 11 ansatte og er den eneste smådyrklinikken på Nesodden.

– For meg var det en ære å bli spurt. Jeg synes arbeidet med minerydding er utrolig viktig, selv om jeg vet at det kan være tøft. Det er fint å kunne bidra til at minehundene får best mulig helse og trivsel når de jobber i felten, slår hun fast.

– Minehunder trenger tett oppfølging for å gjøre en best mulig jobb, sier veterinær Charlotte Søyland. Foto: Privat

Kambodsjanske kvinner gjør en stor innsats for å rydde landet for eksplosiver. De lærer opp på stedet og nyter høy anseelse i landsbyene. Foto: Privat

Charlotte Søyland sier at hun elsker minehundene, fordi de er enestående. Man trenger minst 2-3 år på å trene opp en hund, og ektemannen har vært en ivrig støttespiller hele veien. Det er en lang prosess å trene opp en minehund.

– Rundt 20 av 100 hunder egner seg til minerydding. De trenes til å gjøre det «umulige». De skal kunne markere mange ulike stoffer og lukte de minste molekyler. Husk at det dreier seg om å finne miner

Disse hundene gjør en fantastisk jobb

og klasebomber som har ligget i jorda i 40-50 år. I denne perioden har titusenvise av mennesker blitt drept og lemlestet i Kambodsja. Miner og klasebomber er det verste menneskene har oppfunnet og satt i system. Det vil det ta minst 10-15 år å rydde Kambodsja for eksplosiver. Over alt i landet møter vi unge og gamle mennesker som er lemlestet av miner og som sitter i rullestol eller går med krykker. Det gjør et sterkt inntrykk, forteller hun med ettertrykk.

Opplæring av veterinærer

Charlotte Søyland jobber også med opplæring av veterinærer i Kambodsja, inkludert kurs i hundepoppdrett. I veterinærutdannelsen på 4 år er det satt av 32 timer til hund og katt. Det sier mye om forholdene i landet. Men dette forsøker vi å gjøre noe med, og vi er kommet godt i gang, forklarer hun.

– Samtidig lærer vi opp lokale folk til å drive med minerydding og bruke hundene på en riktig måte. Her foretrekker vi ofte kambod-

sjanske kvinner. De er veldig lærevillige og gjør en god jobb. De vet hvor viktig jobben er. Nesten alle kjenner noen som er drept eller lemlestet av miner. Men tallet går raskt nedover. I 2002 ble 3 000 mennesker drept i året. Nå er tallet nede i 111, utdyper hun.

– Mineryddingen gir kvinnene inntekter og høy status i landsbyene. Kvinnene er også flinke til å ta vare på pengene de tjener og bruker dem blant annet til skolegang for barna. Jeg har enorm respekt for disse kvinnene. De er utrolig flotte mennesker, understreker hun.

Best i verden

Søyland omtaler gjerne minehundene som «superstjerner». De beste av dem er Hamilton og Rambo. De har snust opp miner og klasebomber på tre kontinenter. Hamilton er trolig verdens høyst utdannede hund.

– Hundene i Malinois-rasen er tålmodige og psykisk stabile. De har høy jaktlyst og en usedvanlig god nese, bedre enn alle andre raser. I tillegg tåler de varme godt og er veldig utholdende. Alt dette er viktig. I Kambodsja er det ofte 35 varmegrader og 80-90 prosent luftfuktighet, opplyser hun.

– Disse hundene har gjort en imponerende innsats. I perioden

Teamarbeid og opplæring er viktig. Her er veterinær Charlotte Søyland i sving med medarbeidere i Kambodsja. Foto: Privat

2001-2013 klarerte norske minehunder 78 millioner kvadratmeter land, tilsvarende 7 223 fotballbaner. De har jobbet uten uhell i 17 år. I dag jobber 65 minehunder fra Norsk Folkehjelp i Kambodsja, påpeker hun.

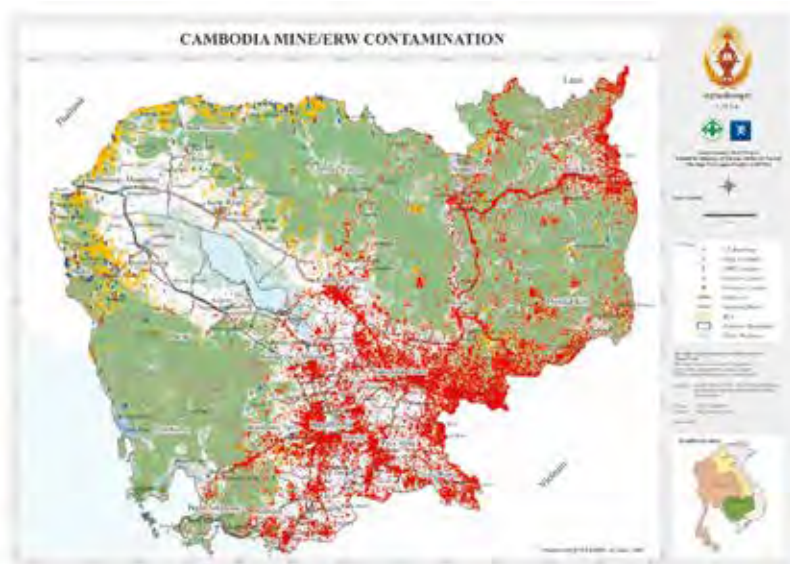
Alle minehundene får norske kommandoer, uansett hvor de er i verden. Når hundene lukter en mine eller klasebombe, stopper de opp og blir sittende helt stille og stirre på funnstedet. Så kommer en minerydder og legger en markør, en kjegle, på funnstedet. Deretter blir eksplosivet fjernet fysisk eller sprengt i lufta.

– Hundene er også utstyrt med Seresto halsbånd. Det virker repellerende mot flått, og det har en effekt i 7-8 måneder mot flått, lopper og lus. Det beskytter indirekte mot flåttbårne sykdommer, sier Søyland.

Tigerbestanden øker

Amerikanske bombefly droppet millioner av klasebomber over Kambodsja under Vietnamkrigen. I tillegg la Røde Khmer-regimet ut miner i flere av grenseområdene. Totalt er det 3-5 millioner eksplosiver igjen i landet. Røde Khmer-regimet tok livet av minst to millioner mennesker i siste halvdel av 1970-tallet og er kjent som et av de verste redselsregimer i historien.

– Under halvparten av klasebombene eksploderte da de traff bakken. Men de er like eksplosive

Det er fortsatt 3-5 millioner eksplosiver i Kambodsja, fordelt på miner og klasebomber i flere store områder. Røde områder er klasebomber sluppet fra amerikanske fly. Gule områder er miner lagt ut av Røde Khmer og thailandske regjeringsstyrker i kampen mot Røde Khmer. Norsk Folkehjelps medarbeidere og hunder er på plass i flere av disse områdene.

når mennesker trækker på dem i dag. For hvert regnskyll, og de er det mange av i Kambodsja, kommer det fram nye bomber og miner, sier Søyland.

– Folk flest beveger seg ikke inn i jungelområdene. Tigerbestanden har økt raskt de siste årene. Det finnes også kongekobraer som kan bli 6 meter lange, presiser hun.

– Når minehundene skal jobbe i åpne landskaper, blir områdene delt inn i ruter. Der blir hundene først utstyrt med langline, deretter kortline. Så går de systematisk gjennom området. I løpet av en dag kan de rydde opp til 800 kvadratmeter for miner eller bomber. Et menneske klarer rundt 20 kvadratmeter, legger hun til.

Ekstremt givende

Charlotte Søyland begynte å jobbe med minehunder i Bosnia for snart 18 år siden. Både i Bosnia og Kambodsja har hun jobbet med oppdrett av hunder og opplæring av veterinærer. Vanligvis er hun borte 10-14 dager av gangen.

– Det kan være veldig tøft å drive med dette arbeidet. I fjor opplevde vi at to gutter på 10 og 12 år ble drept av miner i Kambodsja. For familiene som rammes, er dette grusomt. Derfor er det ekstremt givende å kunne hjelpe til med minerydding og opplæring, slår hun fast.

– Flere land har problemer med miner og klasebomber. I Laos er veldig mange mennesker blitt drept og lemlestet, og her jobber Norsk Folkehjelp med minerydding. Neste

land er Colombia i Sør-Amerika, der FARC-geriljaen og regjeringen forhandler om en fredsavtale med norsk bistand. Deler av landet er minelagt under 50 år med krigføring, fremholder hun.

– Norge la ned en stor innsats for å etablere en avtale som forbyr produksjon og bruk av klasebomber. Avtalen ble vedtatt for noen år siden. I tillegg har 162 land undertegnet avtale mot landminer, men 5 land har ikke undertegnet avtalen. Det er USA, Russland, Israel, India og Pakistan, tilføyer hun.

Colombia ryddes

I mai i fjor tok Charlotte med de to mest erfarne minehundene,

Fikk komplett kjølekonteiner

– Jeg var på gråten da jeg fikk nyheten om at vi får en komplett kjølekonteiner med veterinærmedisinsk utstyr til vårt arbeid i Kambodsja, sier veterinær Charlotte Søyland som ikke får fullrost givnerne.

– Denne klinikken er unik i verden, sier Charlotte Søyland (t.v.), her sammen med dyrepleier Camilla Takvam som blir med til Kambodsja. Klinikken sendes i disse dager til Kambodsja.

– Denne klinikken er unik i verden. Den blir et kvantesprang for oss og hundene, understreker hun. Klinikken er på 20 kvadratmeter med topp moderne veterinærmedisinsk utstyr, og den er nå på vei til Kambodsja. Utstyret er levert av Jevnakerfirmaet Jan F. Andersen, mens BNS Containerservice har levert konteineren. I tillegg har selskapet VESO bidratt med medisiner.

– Kjølekonteineren vil være av uvurderlig betydning for minehundene og vårt arbeid i Kambodsja. Det er en veldig oppmuntring at vi har så generøse folk som hjelper oss, forteller Søyland.

Firmaet Jan F. Andersen har brukt en million kroner til veterinærmedisinsk utstyr i konteineren. Firmaet har tidligere støttet flere gode prosjekter, men aldri med så mye penger, sier innehaveren Jan F. Andersen som peker på at flere av hans leverandører har levert utstyr til rabatterte priser.

– Hvorfor gikk dere inn i dette prosjektet?

– Det er flere grunner til det. Charlotte Søyland er veldig entusiastisk og gjør en kjempejobb i Kambodsja. Vi synes det er forferdelig å se hvor mye død og lidelse minene i Kambodsja forårsaker og at barn lemlestes og humper rundt på krykker. Kan vi gjøre en innsats for å hindre eller redusere disse skadene, er det verdt pengene. Vi vil følge opp dette prosjektet framover og støtte Charlotte og hennes medhjelpere i det videre arbeidet, sier Andersen til Veterinærtidsskriftet.

Klinikken har komplett operasjons-utstyr, og den har et gassanestesi-apparat og et laboratorium. I tillegg kan alt av tannarbeid, fra tannrøntgen til boring, utføres i konteineren. Alt av forbruksmateriell, som for eksempel sprøyter og kanyler, er også på plass. Konteineren kan bruke eget aggregat eller strøm fra nettet for å holde ønsket temperatur i klinikken.

Hamilton og Rambo, fra Kambodsja til Colombia. Der er de blitt akkreditert og har startet mineryddingen i jungelen, også her i regi av Norsk Folkehjelp som gjør en impo- nerende innsats, understreker hun.

– Det er svært viktig å ta vare på minehundenes helse. Med god helse og ernæring kan hundene være aktive inntil 10-11 år, det vil si 2 år lenger enn normal tid. Derfor

prioriterer vi dette arbeidet så høyt, framhever hun.

– Det koster rundt 1 million kroner å utdanne en veterinær i Norge. I min jobb med minehunder føler jeg at jeg kan gi noe tilbake. Jeg ser hver dag ute i felten hva det betyr for folk som lever med miner og klasebomber rundt seg, legger hun til.

– Det er behov for flere veteri-

nærer i dette arbeidet. Norsk Folkehjelp betaler reise og opphold ute. Men ellers får vi bare lommepenger når vi jobber ute i felten. Så det er ikke økonomiske årsaker som gjør at jeg driver med dette, sier Søyland til slutt.

Tekst: Oddvar Lind

Foto: Privat, Shutterstock og Oddvar Lind

Hadde ikke tenkt å bli veterinær

Charlotte Søyland har alltid vært glad i dyr og ble tidlig interessert i hund. Hun hadde ikke tenkt å bli veterinær. Det var friske dyr som opptok henne. Men en jobb på Sandnes Dyreklinikk forandret det hele, sier hun når vi møtes i det knøttlille kjøkkenet på Nesodden Dyreklinikk.

– Min sjef på Sandnes Dyreklinikk var Ernst Otto Ropstad. Etter 14 dager på jobb tente jeg på dette yrket, og dermed var det gjort. Jeg søkte på Veterinærhøgskolen, kom inn og ble ferdig utdannet i 2004, forteller hun.

– På Veterinærhøgskolen jobbet jeg sammen med Frode Lingås som er professor i genetikk. Han jobbet med atferdsproblemer hos hund, og jeg hjalp til med å ta blodprøver av hunder fra rasen Malinois, belgisk fårehund, som jeg kjente godt. Det ga meg et puff framover og stimulerte min interesse for atferdsproblemer hos hunder. Jeg har lang erfaring med og utdanning av tjenestehunder. I tillegg har jeg vært interessert i og skaffet meg kompetanse på kirurgi og tannhelse, legger hun til.

Utviklet søkehunder

Men allerede på 1990-tallet traff hun Roger Søyland som hun giftet seg med. Han jobbet på Forsvarets Hundeskole, og de hadde begge to en sterk interesse for hunder, ikke minst hunder fra rasen Malinois.

– Roger ble spurt om å lage en plan for å utvikle en ny type søkehund. Det er nå 18 år siden. Jeg ble raskt trukket inn i dette, og vi gjennomførte utviklingsarbeidet sammen. Deretter overleverte vi de 30 første minehundene til Bosnia som skulle rydde miner etter krigen der. Vi reiste til Bosnia sammen og hjalp til på Norsk Folkehjelps globale trenings-senter der for å lære opp folk til å trene

hundene. Det var ikke noe problem, selv om folkene hadde forskjellig bakgrunn og religion, påpeker hun.

To barn

Men Charlotte Søyland hadde flere baller i luften. Etter eksamen ved NVH jobbet hun som veterinær og skaffet seg egen klinikk i Bergen som er hennes hjemby. Deretter opprettet hun Nesodden Dyreklinikk som er en allround-klinikk der hund og katt er de viktigste pasientgruppene. Klinikken går bra, men trenger større lokaler. Hun eier tomte der klinikken ligger og vurderer nybygging

– Så fikk vi barn som i dag er 5 og 7 år gamle. Erik er 5 år, og Camilla er 7. Min mann passer dem når jeg er på reise. Han gjør en fantastisk jobb. Uten hans innsats ville det ikke vært mulig for meg å være borte så lenge som to og en halv måned i året. Når jeg er i utlandet snakker vi sammen på telefon og Skype når det er mulig. Men det er klart jeg savner ungene når jeg er borte, forteller hun.

Trim nok

Charlotte og Roger har 3 hunder og en katt i familien. Det gir fine doser med trim, både løping, sykling og ski.

– Jeg er glad i å sykle og har syklet Grenserittet 3 ganger. Rittet går fra Strømstad til Halden og er på rundt 80 kilometer. Det er masse fin stemning

Etter 14 dager på jobb ved Sandnes Dyreklinikk bestemte Charlotte Søyland seg for å bli veterinær. I dag driver hun Nesodden Dyreklinikk. Foto: Oddvar Lind

rundt dette rittet. En gang syklet jeg rittet med en innlagt ammepause. Det var på gården til mine svigerforeldre som ligger på norsk side av grensa, like sør for Halden. Jeg tipper det ikke er mange som har gjort akkurat det, forteller Søyland med et smil.

– Mannen min Roger opprettet et eget firma for noen år siden. Han lærer opp råtehund som blant annet brukes til å finne råte i strømstolper. En viktig oppdragsgiver er Hafslund Nett. Hunder er fantastiske dyr som kan brukes til så mangt, sier Søyland til slutt.

VETERINÆRDAGENE 2016

Mange høydepunkter på Hamar

Det var fin stemning og mange høydepunkter på Veterinærdagene i mars som samlet over 450 veterinærer og utstillere på Hamar. Et allsidig fagprogram, en omfangsrik utstilling og flotte utflukter til Domkirkeodden og GENOs anlegg i Hamar var fulltreffere for mange av deltakerne. Det samme var festmiddagen om kvelden.

Kontakt med utstillere og medlemmer: Her er presidenten i Veterinærforeningen, Torill Moseng, i samtale med Inger Husveg Lassen (t.v.) og Tove Murud fra GENO, samt kombipraktiker Trond Are Hoel fra Bamble i Telemark.

– Vi har fått veldig mange positive tilbakemeldinger fra deltakerne, sier Veterinærforeningens president Torill

Moseng når vi møter henne på GENO-standen i det romslige utstillingslokalet. Moseng var høyt og lavt for å snakke med medlemmer og utstillere som kom fra 40 ulike firmaer og fylte opp hele utstillingslokalet.

Flott anledning

– For oss i sekretariatet er dette en flott anledning til å snakke med folk og få inn nye ideer og forslag til forbedringer. Min erfaring er at de fleste veterinærene er flinke til å si fra om ting, og vi er helt avhengig av denne dialogen med medlemmene, påpeker hun.

For veterinærene ble det travle dager med tett program, men også tid til en prat med gamle kjente og med nye kolleger. – Jeg er veldig fornøyd med programmet, sier Ellen Tori Senum som er hesteveterinær i Fevik. Temaet var akuttmedisin for hest, og det var praktisk orientert samtidig som vi lærte noe nytt, legger hun til. Seminaret var stort sett fullt av folk begge dager.

Kulturell åpning

Mange av veterinærene fikk med seg besøket på Domkirkeodden onsdag kveld som var en «kulturell åpning» av Veterinærdagene. Domkirkeodden er en av Norges viktigste og mest praktfulle ruiner, og i 1998 ble

Et vernebygg av glass og stål beskytter de vakre ruinene. Det stod ferdig i 1998.

St. Blasius og gjeterne satte en spiss på forestillingen i Domkirkeruinene på Hamar.

– Jeg er veldig fornøyd med programmet for hesteveterinærene, sier Ellen Tori Senum som er hesteveterinær i Fevik, her sammen med veterinær Mari Lyngholt som sitter i styret i HVF og var med å lage programmet «Akuttmedisin for hest».

VETERINÆRDAGENE 2016

et vernebygg av glass og stål kalt «Hamardomen» ferdigstilt. Den beskytter ruinene.

– Utrolig vakkert og stemningsfullt, lød en av replikkene etter forestillingen i kirkeruinene som bestod av klangfull sang og musikk ispedd korte glimt fra domkirkenes historie helt fra bygget ble reist på 1100-tallet. En vakker prosessjon med veterinærenes skytshelgenen St. Blasius og gjeterne toget deretter gjennom midtgangen av kirkeruinene og avsluttet forestillingen med sang og taler.

Årets happening

– Veterinærdagene er «årets store happening», og vi er veldig stolt av disse faglige samlingene, sa Veterinærforeningens president Torill Moseng i en kort tale under festmiddagen torsdag kveld. Hun takket samtidig alle

medarbeiderne i sekretariatet for innsatsen med å realisere arrangementet.

– Vi er utrolig flinke på etterutdanning i vår forening. Samtidig er det sosiale aspektet viktig. Det er veldig flott å treffe folk fra kullet og bli kjent med nye folk. Vi hjelper hverandre med å bygge den veterinære identiteten, fortalte hun.

– Veterinærene har bred kompetanse, og vi nyter stor tillit som yrkesgruppe i samfunnet. Vi skal vise at vi er dyktige. Det gjør vi best ved å stå sammen og bygge videre på Veterinærforeningens yrkesetiske retningslinjer. Alt dette er viktig i en tid med raske teknologiske endringer som har ført til stor ledighet for enkelte yrkesgrupper, også blant langtidsutdannede, sa Moseng til slutt.

Tekst og foto: Oddvar Lind

Offensiv stemning foran lønnsoppgjøret

Det ligger an til et moderat lønnsoppgjør i år, men stemningen blant statlig tillitsvalgte var likevel humørfyllt og offensiv på kurset som ble arrangert i forkant av Veterinærdagene på Hamar. Det sentrale oppgjøret skal være ferdig 1. mai hvis det ikke går til mekling, fortalte leder i DNV-A, Bjørnar Jakobsen, som la fram viktige tall fra det tekniske beregningsutvalget.

– Vi er inne i et hovedoppgjør, og vårt krav ligger på rundt 3 prosent. Men det er viktig at arbeidsgiverne legger på litt ekstra midler i lokale forhandlinger, særlig i et hovedoppgjør. Synliggjøring av ansattes kompetanse og arbeidsinnsats viktig for å få uttelling i det lokale oppgjøret, understreket Jakobsen.

– Norge er inne i en relativt krevende økonomisk situasjon. Men bildet er ikke entydig negativt. Noen sektorer går bra, blant annet deler av industrien. Heldigvis er veterinærene lite konjunkturutsatt som yrkesgruppe. Vi ser også at veksten i smådyrsektoren fortsetter, og at det er mange ledige stillinger innen fisk og havbruk. Det er gledelig, la han til.

Sakker akterut

Christian Tengs som er organisasjons- og forhandlingssjef i Veterinærforeningen, opplyste at veterinærene i staten gikk opp tilsvarende et lønns-trinn i 2015, det vil si 10-15 000 kroner i gjennomsnitt. Lønnsnivået for veterinærene er nokså likt over hele landet med unntak av Stor-Oslo som ligger lavere, påpekte han.

– Vi ser samtidig at veterinærene i

staten har sakkert akterut lønnsmessig siden 2008. Noe av forklaringen ligger i at vaktordningen forsvant. Mye tyder på at vi kommer til å klatre på lønnsstatistikken igjen. Vi forsøker å dra folk opp i lønn sammen med våre tillitsvalgte på de ulike arbeidsplassene. Det er viktig at de gjør en god jobb. La meg bare nevne at lønnsamtaler er et viktig redskap i arbeidet for å få høyere lønn, særlig for kvinner, presiserte han.

Lokale oppgjør

Seniorrådgiver Anette Bjørln Basma i Akademikerne fortalte at hovedsamenslutningen ønsker at all økonomi skal fordeles ut til virksomhetene lokalt. I tillegg er det et ønske om å fjerne lønnstrinnene til fordel for «årslønn».

– Vi forsøker å dra folk opp i lønn, sier Christian Tengs som er organisasjons- og forhandlingssjef i Veterinærforeningen, her flankert av Bjørnar Jakobsen (t.h.) som er leder i DNV-A og Christin Opdal Seljetun som er varatillitsvalgt ved Folkehelseinstituttet (t.v.), samt Anette Bjørln Basma som er seniorrådgiver i Akademikerne.

Vi har fått signaler om at vår motpart staten, representert ved KMD, også ønsker mer lokal handlefrihet. Det er positivt, fremholdt hun.

– Vi mener erfaringen viser, blant annet fra KS-området, at det er lettere å gi lønn for innsats i lokale forhandlinger. Her kan man bedre synliggjøre den enkeltes kompetanse og innsats. I dag fordeles drøye 80 prosent av lønnsmidlene på sentralt nivå, og det vil vi ha slutt på så raskt som mulig, understreket Bjørln Basma som er jurist av utdanning.

Presidentens HJØRNE

Store forandringer i veterinær klinisk praksis

Veterinærdagene på Hamar er historie og påsken vel overstått. Våren begynner å føles i luften mange steder i landet. Jeg kjenner ennå den gode stemningen og inspirasjonen fra Veterinærdagene på Hamar. Mange kjente, kjære kolleger, faglig solid program og det sosiale varmet godt! Det gir en ny giv til videre arbeid frem mot sommeren.

Veterinærforeningen sentralt har arbeidet på mange forskjellige arenaer den siste tiden. «Business as usual» slik som høringssvar, forhandlinger og medlemsstøtte fyller mye av dagene. Det er gledelig å se at foreningen nå favner alt fra inspirerte studenter til engasjerte pensjonister. I tillegg er det god aktivitet i særforeningene og lokalforeningene.

Vår egen «tenketank» står for tur i mai. Her samles foreningen sentralt sammen med tillitsvalgte fra alle deler av organisasjonen for to dagers felles tankesmie. Målet er å legge gode føringer for hvordan vi enda bedre kan jobbe for medlemmene og den veterinære profesjonen ut fra de ressurser og forutsetningene vi har i Veterinærforeningen. Synlighet og profesjonelle tillitsvalgte er noen av stikkordene. Det må bli bra med så mange engasjerte kolleger samlet på ett sted!

Forandringer innenfor veterinær klinisk praksis har vært omfattende de siste 4-5 årene. Klinisk sektor med først og fremst smådyr, men også innenfor hest opplever betydelige endringer. Bransjen har svært hurtig forandret seg fra små til mellomstore bedrifter, til kjededannelser med store konsern på eiersiden. Det har i mange år eksistert «kjeder» av klinikker

Møte i Tyskland: Torill Moseng og Bob Carrière deltok i paneldebatten i regi av den tyske veterinærforeningen om endringene i veterinærbransjen. Foto: bpt/ J. Rathke.

innenfor veterinærmedisin i både inn- og utland. Forskjellen fra tidligere er den raske utviklingen med få selskaper som står på eiersiden. I de nordiske landene har utviklingen vært enorm de siste fem årene. Det betyr at vi i Norden har mest erfaring vedrørende denne omfattende omleggingen, i forhold til mange andre europeiske land. Av denne grunn ble undertegnede invitert av den tyske veterinærforeningen til Bielefeld, Tyskland, for å informere om status quo i Norden. Det var over 900 tyske kolleger på konferansen og etter forelesning fra kollega Bob Carrière fra Nederland

og undertegnede, ble det paneldebatt med spørsmål og diskusjoner rundt emnet.

Uavhengig av hvem som er eiere av klinikker, det være seg hest eller smådyr, er Veterinærforeningens rolle å ivareta medlemmenes interesser for gode lønns- og arbeidsvilkår. I tillegg er foreningens agenda uavhengig av hvem som er eiere, å passe på at medlemmene arbeider etter og har de beste muligheter for å etterleve foreningens yrkesetiske retningslinjer.

BENZOAKVET

ANESTETIKUM

**Enkel i bruk
– væske, ingen buffer**

KONSENTRAT TIL BAD

INDIKASJON:

ANESTESI OG SEDASJON
AV LAKS OG ØRRET

*Nyhet!
Ny tilbake-
holdelsestid:
7 dgr.*

ACD Pharmaceuticals AS

Storgt. 9, 8370 Leknes

Mail: post@acdpharma.com

ACDPHARMA

INNOVATIONS IN AQUACULTURE

Referanse: Preparatomtale

www.acdpharma.com

Benzoak vet. «ACD Pharmaceuticals AS» Anestetikum. ATCvet-nr.: QN01A X92

KONSENTRAT TIL BAD til laks og ørret: 1 ml inneholder: Benzokain 200 mg, dimetylformamid 0,2 ml, propylenglykol til 1 ml. Fargestoff: Patentblått (E 131). **Egenskaper:** Klassifisering: Anestetikum og sedativum. Virkningsmekanisme: Hindrer overføring av nerveimpulser ved å blokkere Na⁺-kanalene. Absorpsjon: Hovedsakelig via gjellene. Halveringstid: Elimineres raskt (innen 20 minutter). T_{1/2}: 89-109 minutter. Terapeutisk serumkonsentrasjon: Hos laksefisk inntre dyp anestesi ved en konsentrasjon på 9-14 mg benzokain pr. kg kroppsvekt. Metabolisme: Acetylering og deetylering. Utskillelse: Ca. 59% via gjellene, resten via nyrene og gallen. **Indikasjoner:** Anestesi og sedasjon av laks og ørret. **Kontraindikasjoner:** Unngå dyp anestesi av unge individer under siste del av smoltifiseringsperioden. **Forsiktighetsregler:** Unngå inntak ved håndtering av preparatet. Skadelig hvis det svelges. I tilfelle inntak bør brekning fremkalles. Aktivt kull kan administreres umiddelbart. Unngå kontakt med øyne. I tilfelle kontakt med øynene må de øyeblikkelig skylles i rikelig med vann i minst 15 minutter. Unngå kontakt med hud eller klær. Direkte hudkontakt kan fremkalle lokal anestesi. Lengre hudeksponering kan fremkalle dermatitt. Operatøren må bruke hansker ved håndtering av konsentratet og tilberedning av anestesibadet. Grundig vask etter håndtering anbefales. Ikke spis, drikk eller røyk under håndtering av preparatet. Oppbevar konsentratet i godt lukket emballasje og utilgjengelig for barn. I sjeldne tilfeller kan benzokain fremkalle methemoglobinemi hos overfølsomme personer ved kontakt med hud eller slimhinner, se pakningsvedlegget. Ved enhver mistanke om forgiftning må lege øyeblikkelig kontaktes. Fisk under bedøvelse bør overvåkes nøye. Det anbefales å teste anestesibadet på noen fisker før generell bruk. **Dosering:** Konsentratet oppløses i vann. 15-20 ml/100 liter avhengig av ønsket anestesidybde. Tid for optimal anestesi varierer avhengig av størrelsen på fisken, driftsforholdene, konsentrasjon av anestesibadet og vanntemperaturen. Ved temperaturer mellom 10-15°C og en konsentrasjon av aktivt stoff på 30-40 mg/liter (15-20 ml Benzoak vet./100 liter) oppnås vanligvis anestesi etter 2-5 minutter. Økende konsentrasjon av aktivt stoff i badet medfører kortere tid for induksjon av anestesi. Økende vanntemperatur forkorter også induksjonstiden. Hold anestesibadet godt oksygenert før fisken eksponeres. Anestesi inntre vanligvis etter få minutter. Total eksponeringstid må nøye overvåkes pga. store artsmessige og driftsrelaterte forskjeller i toleranse. Maks. eksponeringstid må ikke overskride 15 minutter. Etter endt bedøvelse overføres fisken til rent, godt oksygenert vann for oppvåkning. Fisken må ikke føres de siste 48 timene før anestesi. **Overdosering/Forgiftning:** Kan forekomme ved for høy konsentrasjon av preparatet eller for lang eksponeringstid, og kan i verste fall medføre lammelse av medulla, hjertestans og død. Behandlingsprosedyre: Overfør fisken umiddelbart til friskt, godt oksygenert vann og påse at munn og gjeller er åpne. **Tilbakeholdelsestider:** Slakt: 7 døgngader. **Oppbevaring og holdbarhet:** Oppbevares i tett lukket emballasje <25°C. Tåler ikke frost. Beskyttes mot lys. Bruksferdig anestesibad er holdbart i 24 timer. **Pakninger:** Konsentrat til bad: Til laks og ørret: 1000 ml (plastflaske m/doseringskammer) 519389. **Sist endret:** 22.02.2016

Merkedager i April

85 ÅR

Kjell Kongsengen 27.4

70 ÅR

Nils Skaar 5.4
Olav Ingvar Skrutvold 5.4
Ørjan Fresvik 6.4
Werner Giesen 25.4
Sverre Ola Roald 30.4

60 ÅR

Angela Westphal 16.4
Øyvind Fylling-Jensen 22.4
Hans Roger Selnes 23.4
Eva Heldal Monsen 24.4

50 ÅR

Susanne Riel 12.4
Odd Joar Oppegaard 17.4
Syver Kyllingstad 24.4

Merkedager i Mai

90 ÅR

Einar Johan Often 4.5

75 ÅR

Ingeborg Anni Haukvik 12.5
Gudbrand Bakken 29.5

70 ÅR

Gabriel Hovland 19.5
Kolbjørn Ugelstad 20.5
Odd S Skregelid 21.5
Kristian Ingebrigtsen 23.5
Anne Kristin Milde 29.5

60 ÅR

Eiliv Kummen 7.5
Kjetil Ueland 8.5
Erik Wahl 14.5
Bjørn Røthe Knudtsen 29.5

50 ÅR

Marianne Elisabeth Nykmarken 6.5
John Bjarne Falch 15.5
Tofiq Jasin Kamaran 21.5
Ingrid Reitan 21.5
Gudrun Elin Ullvang 21.5

Nye medlemmer

Den norske veterinærforening ønsker følgende nye medlemmer velkommen:

Hedda Aurbakken	Marianne Kraugerud
Josefin Gustafsson	Inger Synnøve Leirdal
Christine Hellum	Hanne Nordvik
Ane Linnea Høiby	Susanne Tofte

Minneord

Bjørn Hyllseth

Tidligere professor i virologi ved Norges veterinærhøgskole, Bjørn Hyllseth, døde den 29. januar 2016. Bjørn var født 30. mai 1927 i Skoger, Buskerud. I ung alder ville han se mer av verden og dro blant annet til Australia. Der trivdes han godt, begynte på veterinærstudiet ved Veterinærfakultetet i Sydney og ble cand. med. vet. i 1957. Etter endt studium drev han praksis på New Zealand (1958 – 63). I 1964 kom han hjem til Norge og var kontrollveterinær i Kristiansand i ett år, før han startet privatpraksis i Ål i Hallingdal. I 1965 ble Bjørn ansatt som laboratorieveterinær ved Veterinærinstituttet i Sverige (SVA), Stockholm, en stilling han hadde inntil 1968 da han begynte som forsker ved Veterinærhøgskolen samme sted. Der tok han doktorgraden i 1973 med avhandlingen: *A study of equine arteritis virus with special reference to serologi and structure*.

Bjørn hadde således en solid faglig bakgrunn da han i 1973 ble ansatt som dosent i virologi ved daværende Institutt for mikrobiologi og immunologi ved Norges veterinærhøgskole (NVH). Han ble senere professor ved samme institutt. I 1982 – 83 hadde han et studieopphold ved Washington State University, Pullman, USA. Bjørn publiserte en rekke vitenskapelige artikler. Han var sakkyndig ved bedømmelse av doktorgrader både i Norge og i utlandet. Han hadde også flere tillitsverv ved NVH, blant annet var han formann i Veterinærmedisinsk Selskap (1980 – 82), og leder av Foreningen av professorer ved NVH (1988 – 91). Som pensjonist var han spesialrådgiver i selskapet KLEAN A/S der han la ned et stort faglig arbeid.

Bjørn var en stillfarende, pliktoppfyllende, kunnskapsrik og meget respektert kollega, med stor faglig og menneskelig omsorg for sine medarbeidere. De nøt godt av at han delte sine kunnskaper og sitt internasjonale nettverk med dem på en fin og raus måte. Han var også kjent for sin faglige grundighet.

Bjørn etterlater seg kona Randi, fire barn samt flere barnebarn og 2 oldebarn.

Kåre Fossum
Espen Rimstad
Magne Yndestad

ASTRI OG BIRGER TORSTEDS LEGAT TIL FORDEL FOR DYRENE

Utlysning av midler til forskning

"Astri og Birger Torsteds legat til fordel for dyrene" har ca kr 350 000 til utdeling i 2016. I følge legatets vedtekter skal midlene brukes til veterinærmedisinsk forskning, for eksempel innkjøp av mindre utstyrsenheter og materiell, og til publisering av vitenskapelige artikler etc.

Søknad om tildeling sendes:
Professor Mona Aleksandersen
Institutt for basalfag og akvamedisin
NMBU Veterinærhøgskolen
Pb 8146 Dep
0033 Oslo

Søknadsfrist 15. juni 2016.

Det forutsettes at det sendes en kort rapport om anvendelse av tildelte midler innen utgangen av 2016.

Bestill temanummer om beredskap utgitt av Norsk veterinærtidsskrift

Norsk veterinærtidsskrift nr. 1/2009:
Tema: Beredskap: Beredskap mot alvorlige
sykdomsutbrudd hos husdyr og oppdretts-
fisk. Pris: kr 390,-.

Norsk veterinærtidsskrift nr. 4/2012: Beredskap
mot matbårne sykdommer. Pris: kr 350,-.

Målgruppen for de to temanumrene er i første
rekke personer og institusjoner som er sentrale
aktører i beredskapssammenheng, og som kan bli
direkte involvert i bekjempelsesarbeidet dersom
det oppstår alvorlige sykdomsutbrudd.

Send din bestilling til: dnv@vetnett.no
eller bestill temaheftene direkte på www.vetnett.no

TO NYE GRUNNER TIL Å BENYTTE URINARY-FÔR FRA ROYAL CANIN

NYHET

Analyse av urinstener

Royal Canin tilbyr nå urinsteinanalyser i samarbeid med Canadian Veterinary Urolith Center. Klinikken kan dermed enkelt og greit sende urinstener til Royal Canin for analyse.

Klinikken mottar raskt en utfyllende anbefaling fra Urolith Center. Vær oppmerksom på at anbefalingen vil være på ett av fôrene i serien Urinary fra Royal Canin. Klinikken kan derfor raskt komme i gang med riktig behandling av katten eller hunden.

Ta kontakt med din selger fra Royal Canin for mer informasjon. Urinsteinanalysen er gratis for klinikker som fører Urinary-dietter fra Royal Canin.

URINARY NYHET

GARANTI

Vi garanterer for de tekniske egenskapene til fôrene våre!

Vi er så trygge på virkningen av våre produkter at vi tilbakebetaler veterinærutgifter hvis ikke fôret oppfyller garantien.

Hvis kjæledyret utelukkende fôres med en Urinary-diett eller Multifunction-diett fra Royal Canin med logoen S/O Index og likevel utvikler urinveislidelser* som fører til veterinærutgifter, refunderer Royal Canin eieren for veterinærkostnader med inntil 2500 kr (inkl. mva).

*Retningslinjer og betingelser for garantien er tilgjengelig i «S/O INDEX GARANTI»-brosjyren tilsendt klinikken.

STRUVITE RELATIVE SUPERSATURATION: A GOOD PREDICTOR OF STRUVITE STONES DISSOLUTION IN VITRO

Tournier C, Malandain E, Esperandieu M, Aladenise A, Venet C, Ecochard C, Sergheraert R, Biourge V Royal Canin, Research Center, Aimargues (France)

INTRODUCTION

Relative supersaturation (RSS) is a method that allows to measure the potential for a urine to dissolve or form crystals and that has been validated in cats¹. **The aim of this study** was to assess if struvite RSS is a good predictor of *in vitro* struvite dissolution kinetic in cat urine and to assess whether struvite RSS or urinary pH is the best predictor of *in vitro* struvite uroliths dissolution kinetic in cat urine.

MATERIALS & METHODS

STUDY 1

• **Animals & Diets:** Two different commercial complete dry expanded diets with 2 levels of Na content, designed to dissolve struvite uroliths were selected: diet A² (1.3% Na as fed) and diet B³ (0.4% Na as fed). Those diets were fed successively to 7 Chartreux cats for 2 weeks.

• **Parameters recorded:** Urinary volume, pH, specific gravity and concentrations of 10 solutes (Ca, Mg, Na, K, NH₄⁺, phosphate, citrate, sulfate, oxalate, uric acid) were measured on the pooled urine collected during the last 7 days of each study period. Based on those data, the urinary relative supersaturation (RSS) for struvite (MAP) was calculated using SupersatTM 1.

• **Struvite stones selection & urine preparation:** Two groups of 2 feline struvite stones (218 ± 0 mg) homogeneous in source, shape and weight were selected. Each pooled urine was divided in aliquots based on mean urinary volume produced daily per cats. The aliquots were placed in bottles and stored at -20°C pending the test.

STUDY 2

Two pooled feline urines with the same struvite RSS (0.45) but different pH (6.32 vs 6.47) were used in this study. Each pooled urine was divided in 90 mL aliquots. The aliquots were placed in bottles and stored at -20°C pending the test. Two groups of 2 feline struvite stones (98 ± 2 mg) homogeneous in source, shape and weight were selected.

IN VITRO DISSOLUTION PROCESS: Dissolution process was runned until complete dissolution of the stones for study 1, and during 7 days for study 2.

RESULTS

Figure 1 : Urine characteristics for Study 1

	Diet A	Diet B
Mean Urine Volume (mL/cat/day)	97.2	55.7
Urinary pH	6.1	6.1
Specific gravity	1.047	1.068
MAP RSS	0.2	0.4
Days for complete dissolution	23	34
Dissolution kinetic (mg/day)	10,0	6.8

Figure 2 : Struvite dissolution kinetic for Study 1

Urines with same pH but different RSS MAP

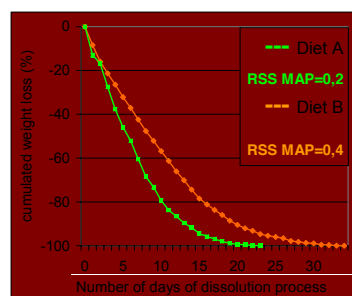
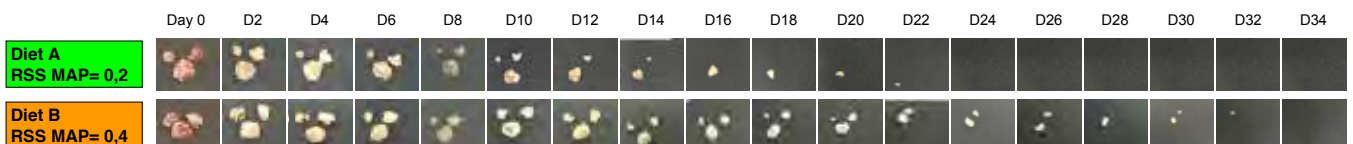
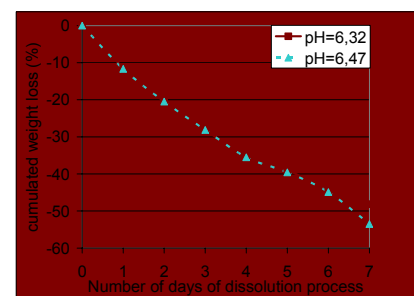

Figure 3 : Struvite dissolution kinetic for Study 2

Urines with same RSS MAP but different pH

CONCLUSION

• **Study 1:** When RSS is < 1 (undersaturation zone), urine dissolves struvite stones efficiently and the lower the RSS, the quicker the dissolution kinetic. **This observation shows that RSS is thus a good predictor of urine potential to dissolve struvite stones.** Diet B has also been shown to induce struvite dissolution *in vivo*. **This *in vitro* model might thus be a good way to assess efficacy *in vivo*.**

• **Study 2:** The dissolution kinetics for the 2 urines were identical (fig.3): 32.4 ± 15.6 % of mean daily cumulated weight loss for the 6.32 pH urine versus 33.4 ± 15.6 % for the 6.47 pH urine (P=0.82).

Those observations show that RSS is a better predictor of the urine potential to dissolve struvite stones than urinary pH.

Kollegahjelpen

Befinner du deg i en vanskelig situasjon og trenger noen å snakke med? Kollegahjelpen består av fem frivillige som stiller opp som samtalepartnere enten det gjelder sykdom, dødsfall, kollegiale problemer eller der det er opprettet tilsynssak.

Kollegahjelpen er i regi av Den norske veterinærforening.

Kristine Marie Hestetun
Telefon: 926 64 475

Toralf Bernt Metveit
Telefon: 419 28 490

Ursula Schopf
Telefon: 915 47 279

Katarina Jybe Skivik
Telefon: 452 29 967

Anne-Barbro Warhuus Vatle
Telefon: 950 83 150

Faglige medarbeidere i Norsk veterinærtidsskrift

- Professor Stein Istre Thoresen er Veterinærmedisinsk redaktør og er ansvarlig for fagaktuelle om smådyr. Han har permisjon fra stillingen som seksjonsleder for klinisk patologi og laboratoriesjef for Sentrallaboratoriet ved Institutt for basalfag og akvamedisin ved NMBU-Veterinærhøgskolen. I permisjonsperioden er han veterinærmedisinsk kvalitets- og utviklingssjef i AniCura. Han er også faglig leder i Dyreidentitet AS for videreutvikling av det svensk-norske diagnoseregisteret.
- Førsteamanuensis Sigrid Lykkjen er ansvarlig for fagaktuelle om hest. Hun er ansatt ved Hesteklinikken ved NMBU-Veterinærhøgskolen
- Professor Trygve T. Poppe er ansvarlig for fagaktuelle om fisk. Han er ansatt ved Seksjon for anatomi og patologi ved Institutt for basalfag og akvamedisin ved NMBU-Veterinærhøgskolen.
- Veterinær Helene Seljenes Dalum er ansvarlig for stoff fra Smådyrpraktiserende veterinærers forening (SVF).
- Forsker Tormod Mørk er ansvarlig for fagaktuelle om produksjonsdyr, samt spalten Aktuelle diagnoser. Han er ansatt ved seksjon for sjukdomsforebygging og dyrevelferd ved Veterinærinstituttet.
- Yngvild Wasteson er ansvarlig for fagartikler og for fagaktuelle om mattrygghet. Hun er professor ved Seksjon for mattrygghet og faglig leder for veterinær- og dyrepleierutdanningene, NMBU Veterinærhøgskolen.

Aktivitetskalender

2016

7. – 8. mai 2016

Hematologi

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

21. – 22. mai 2016

Anestesi av hund og katt for dyrepleiere

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

24. – 26. mai 2016

Kurs i medikamentell immobilisering for veterinærer

Sted: Scandic Hotell Dyreparken, Kristiansand

Se: vetnett.no

27. – 28. mai 2016

Feline medicine

Sted: Fredrikstad Dyrehospital

Se: www.f-d.no/Henvisningshospital/FAGKURS

25. – 26. juni 2016

Oftalmologi

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

3. – 4. september 2016

Akuttmedisin hund/katt

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

17. – 18. september 2016

Service og kvalitet. Rådgivning og kundebehandling

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

1. – 2. oktober 2016

Ultralyd hjerte, basiskurs

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

22. – 23. oktober 2016

Ultralyd abdomen hund/katt, trinn 2

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

29. – 30. oktober 2016

Hot topics in feline medicine

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

5. – 6. november 2016

Urinary tract disorder

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

17. – 18. november 2016

London Vetshow

Sted: London

Se: www.londonvetshow.co.uk

19. – 20. november 2016

Evidence-Based Farriery for Equine Practitioners

Sted: Hevosklinikka Equivet, Helsinki, Finland

Se: <http://www.vetpd.com/courses-detail.php?event=253>

10. – 11. desember 2016

Tannmedisin basiskurs hund og katt for dyrepleiere

Sted: JFA kurscenter, Viul, Ringerike

Se: <http://jfa.no/kurs/>

2017

22. – 26. mai 2017

Sheep Veterinary Congress

Sted: Harrogate, England

Se: <http://www.sheepvetsoc.org.uk>

KJÆRE KUNDER,

Vi er veldig glad for å kunne meddele at dyrlege **Marius Rudi** er Dechras nye KA Sales manager.

Han har stor kunnskap og flere års erfaring innenfor klinisk virksomhet, med en særskilt interesse for kirurgi og anestesi. Hans store hjertesak i klinisk praksis er smertebehandling. Marius har et bredt kollegialt nettverk og har også drevet sin egen klinikk.

Dechra Norge er en del av Dechra SENOFI som består av de tre nordiske landene, Sverige, Norge og Finland. Et kraftfullt lag som gir deg den beste servicen (e.g teknisk support, utdanning og kundeservice).

Dechra er et rent veterinærmedisinsk legemiddelfirma. Våre store terapiområder er: Endokrinologi, Anestesi/Analgesi, Dermatologi og Ernæring.

Les også mer på vår nettside **www.dechra.no**. Ved spørsmål om legemiddel, teknisk rådgiving og bivirkningsrapporter, vennligst kontakt **Marius Rudi** via **marius.rudi@dechra.com** eller tlf 948 10 159.

Dechra Academy har den store gleden av å invitere deg til et gratis seminar med

Sue Paterson

M.A. Vet.M.B. D.V.D. Dip.E.C.V.D. MRCVS
RCVS & European Recognised Specialist in Veterinary Dermatology

"From Top to Bottoms"

Oslo, Sandvika, tirsdag 10. mai

Kurset vil bli holdt kl. 17-21 og vi tilbyr mat og kaffe.

For mer informasjon og påmelding, send en e-post så snart som mulig til

info.no@dechra.com.

DECHRA TILBYR ET BREDT DERMATOLOGI SORTIMENT INNEN LEGEMIDLER, PLEIEPRODUKTER OG ERNÆRING

(se felleskatalogen.no)

POPULÆRE PLEIEPRODUKTER

For blant annet rengjøring av ører og hud, samt støtte av hudbarrieren.

SPECIFIC™ STØTTENDE DIETTER VED HUDPROBLEM

Unike høye nivåer av direkte aktive omega-3-fettsyrer fra fisk og/eller med hydrolysert lakseprotein.

VELG SPECIFIC™ FOR DET GODE BÆREKRAFT I FOKUS

Dechra Veterinary Products AS, info.no@dechra.com, 48 02 07 98.
www.dechra.no www.specific-diets.no

Den norske veterinærforening

Postadresse:

Den norske veterinærforening
Pb. 6781 St. Olavs pl.
0130 OSLO

Tlf. 22 99 46 00 (sentralbord)
Faks 22 99 46 01

E-post til Den norske veterinærforening dnv@vetnett.no
E-post til Norsk veterinærtidsskrift nvt@vetnett.no
E-post kurspåmelding kurs@vetnett.no

Kontortid:

15.9-14.5.08.00-15.45
15.5.-14.9.08.00-15.00
Telefontid fra kl. 9.00

Besøksadresse:

Keyzers gt. 5
0165 OSLO

Bankgiro:

5005 05 63771

President

Torill Moseng
Mobil: 930 93 064
tm@vetnett.no

Visepresident

Eirik Heggstad
Mobil: 916 18 268
eirik.heggstad@mattilsynet.no

Sentralstyremedlemmer

Hogne Bleie
Mobil: 909 58 026
hogne.bleie@merck.com

Helen Øvregaard
Mobil: 918 36 893
helen@ovregaard.com

Gunnar Dalen
Mobil: 995 00 428
gunnar@dyregod.no

Sekretariatet

Hans Petter Bugge

Generalsekretær
hpb@vetnett.no
Mobil: 922 80 301

Mette Rød Fredriksen

Juridisk rådgiver
mrf@vetnett.no
Mobil: 911 93 050

Ellef Blakstad

Fagsjef
eb@vetnett.no
Mobil: 922 80 315

Steinar Tessem

Informasjonssjef og redaktør
st@vetnett.no
Mobil: 400 42 614

Solveig Magnusson

Økonomisjef
sem@vetnett.no
Mobil: 938 39 261

Mona Pettersen

Redaksjonssekretær
mp@vetnett.no
Mobil: 905 77 619

Aina Skaug Berntsen

Kurssekretær
ab@vetnett.no
Mobil: 992 61 589

Anne Prestbakmo

Organisasjonssekretær
ap@vetnett.no
Mobil: 940 25 027

Kristine Fossler

Økonomimedarbeider
kf@vetnett.no
Mobil: 932 22 337

Christian Tengs

Organisasjons- og forhandlingssjef
ct@vetnett.no
Mobil: 469 28 595

Stein Istre Thoresen

Veterinærmedisinsk redaktør
stein.thoresen@nmbu.no
Telefon: 22 96 45 83

Eva Kristin Sjøberg

Leder
Tilsynsutvalg for dyreklinikker
evak.sjoberg@gmail.com
Mobil: 905 85 538

EUKANUBA

MØT IOWA, 17 ÅR BEVISET PÅ ET LANGT LIV

MED EUKANUBA OG RIKTIG PLEIE

» IOWA, 17 ÅR
Forventet levealder for labrador: 12 år

VÅRT **BANEBRYTENDE 10-ÅRS PROSJEKT**
VISER AT FØRING MED EUKANUBA OG
RIKTIG PLEIE, RESULTERER I AT HUNDER
LEVER LENGRE ENN FORVENTET LEVEALDER.
LES MER PÅ **EUKANUBA.NO**

*Adams VJ, Watson PJ, Morgan DM

Healthy ageing in Labrador Retrievers: results of prospective study; ECVI-CA Congress
Lisbon, Portugal, September 10th, 2015: abstract.

Returadresse:
Den norske veterinærforening
Pb.6781, St.Olavs plass
0130 Oslo

Alternativ til injeksjon.

- Skoing
- Sårbehandling
- Tannrasping
- Klipping

Sedasjon med

DOMOSEDAN[®] VET
detomidin

7,6 mg/ml munngel

Domosedan vet. «Orion»

Analgetikum. Sedativum. Reseptgruppe C. ATC-vet-nr.: QND5C M9D. **MUNNGEL 7,6 mg/ml til hest:** 1 ml inneholder: Detomidinhydroklorid 7,6 mg, brilliantblått FCF (E 133) 0,032 mg. **Egenskaper:** **Klassifisering:** Detomidin senker bevissthetsnivået og hever smerteterskelen. **Virkningsmekanisme:** Meget potent alfa₂-adrenoseptoragonist, inhiberer overføring av noradrenalin-medierte nerveimpulser i CNS. Har sedativ effekt, men er i prinsippet ingen hypnotisk substans. **Absorpsjon:** Munngel sublingvalt gir sedasjon etter ca. 30 minutter, C_{max} etter 1-3 timer. **Fordeling:** Penetrerer umiddelbart til hjernen, redistribueres etter hvert til mindre perfunderte vev. **Halveringstid:** 1-2 timer. **Utskillelse:** Som metabolitter i urin. **Indikasjoner:** Munngel: Sedasjon for bedre kontroll i forbindelse med ikke-invasiv veterinærbehandling og annen nødvendig håndtering hos hest. **Kontraindikasjoner:** Alvorlig syke dyr med hjertefeil eller nedsatt funksjon i lever/nyrer. Kjent overfølsomhet. Skal ikke brukes samtidig med intravenøse injeksjoner av potensierte sulfonamider. **Bivirkninger:** Effekten på perifere alfa-adrenoseptorer gir en stigning i blodtrykket, som

fører til nedsatt hjerterefrekvens. Blodtrykket vil så synke til normalnivå eller noe under dette etter ca. 15 minutter. Mild AV-blokk kan forekomme. Disse virkningene er forbigående. Respirasjonsfrekvensen vil variere, som oftest observeres en initial senkning. Blodsukkernivået vil være forhøyet. Hos hest sees økt diurese, svetting og hos noen individer piloereksjon. Delvis og forbigående penisprolaps kan forekomme hos hingster og valakker. I sjeldne tilfeller fås symptomer på mild kolikk pga. at tarmmotiliteten hemmes. Hos storfe kan reversibel lett tympani og økt salivasjon påvises. **Forsiktighetsregler:** Det bør tas vanlige forholdsregler når det gjelder binding, sparkhindring og andre beskyttelsestiltak. Behandlede hester kan sjangle og kaste med hodet. Reaksjoner på ytre stimuli kan forekomme, selv ved tilsynelatende dyp sedasjon. Voksne hester vil sjelden legge seg ned, selv ikke ved høye doser. Gravide kvinner skal unngå kontakt med produktet. **Interaksjoner:** Effekten av andre sedativa og anestetika potenseres, dosen av disse bør reduseres med opptil 50% i kombinasjon med detomidin. Potensierte sulfonamider skal ikke gis i.v. samtidig med detomidin, da potensielt livstruende hjertearytmier kan oppstå. **Direktighet/Laktasjon:** **Direktighet:** Bør ikke anvendes i siste

trimester, da dette ikke er tilstrekkelig undersøkt. **Laktasjon:** Spor av detomidin utskilles i melk. **Dosering: Munngel:** 40 µg/kg sublingvalt, skal ikke svelges. Påse at det ikke er mat i hestens munn.

Kroppsvekt (kg)	Dosering (ml)
150-199	1
200-249	1,25
250-299	1,5
300-349	1,75
350-399	2
400-449	2,25
450-499	2,5
500-549	2,75
550-600	3

Etter at detomidin er gitt, bør dyrene få hvile på et stille og rolig sted. Sedasjonen bør ha nådd full effekt før behandling startes (ca. 30 minutter etter sublingval munngel). **Overdosering/Forgiftning:** Overdosering manifesterer seg hovedsakelig som forsinket oppvåkning. Ved ev.

sirkulasjons- og respirasjonsdepresjon bør oksygen administreres. Dersom oppvåkningen tar lang tid er det viktig at dyret plasseres på et rolig og varmt sted. Hos hest kan effektene av Domosedan elimineres ved bruk av den spesifikke antidoten atipamezol (Antisedan vet. «Orion»). Atipamezol administreres i en dose på 5-10 ganger detomidindosen regnet i antall µg/kg. Eksempelvis vil det til en hest som har fått 20 µg/kg detomidin (0,2 ml/100 kg Domosedan vet.) være riktig å gi 100-200 µg/kg atipamezol (2-4 ml/100 kg Antisedan vet.). NB! Atipamezol har ikke MRL, tilbakeholdelsestid minimum 6 måneder. **Tilbakeholdelsestider:** Ingen. **Oppbevaring og holdbarhet:** Oppbevares i ytteremballasjen. Delvis brukte sprøyter med munngel må kasseres. **Pakninger: Munngel: 7,6 mg/ml:** Til hest: 3 ml (sprøyte). Sist endret: 24.02.2014